៣

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

INSTITUT BOUDDHIQUE

ឆ្នាំទី ៣៩ ខែ មីនា

ព.ស. ២៥០៩ គ.ស. ១៩៦៧

- ភ្នំពេញ -

...NATIONALE
DU CAMBODGE
P.K. 1
1967. 3

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រ
ចេញរាល់ខែ ពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

ផ្នែកសាសនា ទំព័រ

១– បញ្ហាព្យាករណ៍ពីពុទ្ធសាសនា លោក សម-ថាំង ប្រែ-រៀបរៀង (ត) ២២៩
២– ព្រះត្រៃលក្ខណ៍ លោក ព្រហ្ម-ភុម ស្រាវជ្រាវ–ដកស្រង់ (ត-ចប់) . . . ២៣៩

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

៣– ការយកគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធ (វិចារណកថា) លោក ផេង-ទ្រឹវ រៀបរៀង . : . ២៥១
៤– គួរតម្រង់ទិសអក្សរសាស្ត្រឲ្យបំពោលដៅ លោក មាស-យុត្ត រៀបរៀង. . . . ២៦១
៥– វចនានុក្រម សំស្ក្រឹត-ខ្មែរ ព្រះមហា ជាំង–ខាត់ រៀបរៀង (ត) ២៦៧
៦– ពិចារណាដើម្បីយល់តក្កវិជ្ជា លោក ហ៊ុន គឹមសៀ រៀបរៀង (ត) . . . ២៧១
៧– ព្រះរាជនិពន្ធរាមកេរ្តិ៍ លោក ឱ. ពាម ស្រាវជ្រាវ (ត) ២៧៩
៨– ឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹតនិងក្រាំង លោក ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង (ត) ២៨៧
៩– រឿងសាមកុក អ្នកឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា នូ-កន ប្រែរៀបរៀង (ត) ២៩១
១០– ឯកសារកម្ពុជសុរិយា លោក ឱ.ពាម ប្រមូលរៀបរៀង (ត) ២៩៩
១១– ជីវប្រវត្តិរបស់ខ្ញុំ ឈ្មោះ អៀង-សាយ (ត) ៣០៧
១២– អត្ថបទផ្នែកទំនៀមទម្លាប់ ចូលឆ្នាំថ្មី អ្នកស្រី ពេជ្រ-សល់ រៀបរៀង ៣១៥

ផ្នែកកំណត់និងប្រវត្តិការណ៍

១៣– សេចក្ដីរាយការណ៍ អំពីសកម្មភាពពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ត្រីមាសទី ៤-១៩៦៦ . . ៣២២
១៤– អនុសិទ្ធិបទមហាសន្និបាតមន្ត្រីសង្ឃទី ២៣ . . . . ៣៣០

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ តម្លៃជារៀល ២៣០រ០០ ៗ

ផ្នែកសាសនា

ពាក្យឃាត់មិនឲ្យ ធ្វើការអាក្រក់
ជាការពាំមក, ឲ្យធ្វើល្អទៅ,
ឲ្យជុំសខាតចិត្ត កុំឲ្យហ្មងសៅ,
បីនេះលោកហៅ ពុទ្ធសាសនា ។

ប.ព.

បញ្ហាព្យាករណ៍ពីពុទ្ធសាសនា

(គ)

លោក សម-ថាំង ប្រែ - រៀបរៀង

បុ. ព្រះសទ្ធម្មទេសនានោះ នាំពួកបញ្ចវគ្គិយឲ្យបានផលដូចម្ដេចខ្លះ?

វិ. កោណ្ឌញ្ញដែលចាស់ជាងគេ ជាអ្នកដឹងច្បាស់បានលះបង់អស្មិមានះមុនគេ ហើយទទួលគោរពស្ដាប់ព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គនោះ បានជាសាវ័កសំរេចព្រះអរហត្តផលក្នុងខណៈនោះ ។ ឯព្រាហ្មណ៍៤រូបទៀតបានយកតំរាប់តាមហើយក៏បានសំរេចអរហត្តផលជាលំដាប់ខាងក្រោយដែរ ។

បុ. ព្រះអង្គទ្រង់ប្រៀនប្រដៅជនណាតទៅទៀត ?

វិ. ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅសេដ្ឋីបុត្តឈ្មោះ យស និងបិតាដែលជាមហាសេដ្ឋី ។ លុះបាន ៣ ខែ សាវ័កក៏បានកើនឡើងមានចំនួន ៦០ រូប ។

បុ. ស្ត្រីណាខ្លះ ដែលបានជាសាវិកាមុនគេបង្អស់ ?

វិ. គឺមាតានិងភរិយានៃព្រះយស ។

បុ. ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ធ្វើអ្វីតទៅទៀត ?

វិ. ទ្រង់ប្រជុំអស់ពួកសាវ័កព្រះអង្គ ហើយបង្ហាត់បង្រៀនប្រៀនប្រដៅព្រះធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ទើបទ្រង់ចាត់ឲ្យទៅប្រកាសផ្សាយសាសនាគ្រប់ទិសទាំងពួង ។

បុ. អត្ថរស របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាដូចម្ដេច ?

វិ. ព្រះពុទ្ធសាសនាជាផ្លូវដឹកនាំសត្វ ឲ្យរួចចេញចាកទុក្ខទាំងពួង ដោយចរិយាការប្រព្រឹត្តិ តាមគន្លងដំណើរ ដែលនឹងអធិប្បាយទៅខាងក្រោយ ។

បុ. គន្លងដំណើរទៅកាន់អរហត្តផលនោះឈ្មោះអ្វី ?

វិ. ឈ្មោះថាផ្លូវដ៏ប្រសើរមាន ៨ ប្រការ ។

បុ. ផ្លូវនោះជាភាសាបាលីហៅថាដូចម្ដេច ?

វិ. អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។

បុ. ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់យាងទៅកាន់ទីណាទៀត ?

វិ. ទៅកាន់ព្រៃឧរុវេឡ ។

បុ. មានហេតុកើតដូចម្ដេចនៅទីនោះ ?

វិ. ព្រះអង្គប្រដៅសាស្ដាម្នាក់ ឈ្មោះកស្សប ដែលល្បីល្បាញដោយចំណេះវិជ្ជា ហើយដែលជាគណាចារ្យយ៉ាងធំ ព្រមទាំងពួកជដិល

ដែលជាសិស្សគណ ប្រកាន់ខាងលទ្ធិបូជាយ័ញ ឲ្យបានលុះដោយនូវសំណាញ់ញាណរបស់ព្រះអង្គ ។

ប្ញ. មហាបុរសណាមួយ ដែលបានលុះដោយដំបូន្មាន របស់ព្រះអង្គដែរ ?

វិ. ព្រះបាទពិម្ពិសារ ជាព្រះចៅនៃដែនមគធៈ ។

ប្ញ. សាវ័ករបស់ព្រះអង្គពីររូបណា ដែលបេះដូង ជ្រៅជ្រះជាងសាវ័កទាំងពួង ហើយជាទីគាប់ព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គ មាននាមអ្វីខ្លះ?

វិ. គឺព្រះសារីបុត្ត និង ព្រះមោគ្គល្លាន ដែលពីដើម ជាសិស្សនៃសាស្ដាម្នាក់ឈ្មោះ សញ្ជ័យ ។

ប្ញ. ចុះសាវ័កទាំងពីររូបនេះ បានជាបុគ្គលល្បីល្បាញឆ្នើមដោយសារអ្វី ?

វិ. ព្រះសារីបុត្ត ជាបុគ្គលឆ្នើមខាងបញ្ញា មោគ្គល្លានជាបុគ្គលឆ្នើមខាងឥទ្ធិរិទ្ធិ ។

ប្ញ. ចុះឥទ្ធិពលដ៏ក្រៃលែងនៃសាវ័កទាំងពីររូបនេះគួរឲ្យអស្ចារ្យឬទេ?

វិ. ជាធម្មតារបស់មនុស្សទាំងពួងទេ ឥទ្ធិពលអាចកើតឡើងបាន ដោយការហ្វឹកហ្វឺនហាត់ពត់ចិត្ត ។

ប្ញ. ព្រះបរមគ្រូ ព្រះអង្គបានជ្រាបដំណឹងពីព្រះញាតិវង្សដែរឬ តាំងពីឃ្លាតឆ្ងាយមក ?

វិ. មែនពិត, ប្រាំពីរឆ្នាំក្រោយមក, កាលព្រះអង្គសម្រេច

ព្រះឥរិយាបថ នៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ព្រះបាទសុទ្ធោទនៈ ជាព្រះពុទ្ធបិតា បានបញ្ជូនទូតទៅសូមនិមន្តព្រះអង្គ ឲ្យចូលមកព្រះរាជវាំង ដើម្បីទ្រង់បានឃើញយល់ព្រះភក្ត្រ មុននឹងទ្រង់ទិវង្គត ។

ប្រ. ព្រះអង្គយាងទៅឬទេ ?

វិ. ព្រះអង្គយាងទៅ ។ ព្រះពុទ្ធបិតា ទ្រង់ធ្វើបច្ចុគ្គមនាការទទួល ដោយសេចក្តីសោមនស្សដ៏ក្រៃលែង មួយអន្លើដោយព្រះញាតិ-វង្ស និងពពួករដ្ឋមន្ត្រី ។

ប្រ. ព្រះអង្គព្រមត្រឡប់មកទទួលសោយរាជសម្បត្តិ ដូចដើមឬទេ ?

វិ. ទេ, ទ្រង់បានអធិប្បាយពន្យល់ព្រះវររាជបិតា ដោយព្រះមធុរ-ពាចាថា ព្រះសិទ្ធត្ថរាជកុមារ បានលះបង់ភារៈជាក្សត្រក្នុងកាលមុននោះហើយ ក្នុងពេលនេះ តថាគតឋិតនៅក្នុងលក្ខណៈ ជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គ ហើយមនុស្សសត្វទាំងឡាយ សុទ្ធជាញាតិមិត្ររបស់តថាគតទាំងអស់ឥតមានរើសមុខ ។ ព្រះសទ្ធម្មរបស់តថាគតនេះ អាចញុំាងសត្វទៅឲ្យប្រតិបត្តិតាម ពុំមែនដូចស្តេចផែនដី ដែលគ្រាន់តែគ្រប់គ្រងមនុស្សមួយកុលសម្ពន្ធ ឬមួយប្រជាជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ។

ប្រ. ទ្រង់បានយល់ព្រះភក្ត្រព្រះនាងយសោធរា និងព្រះរាហុល-កុមារឬទេ ?

វិ. បាន, ព្រះនាងមានសេចក្តីវិយោគសោកសង្រេងដោយសេចក្តី

ស្នេហាចំពោះព្រះអង្គ ហើយបានទាំងត្រាស់ប្រើព្រះរាហុលកុមារ ឲ្យទៅសូមសម្បត្តិជាកេរ្តិ៍មរតក តំណតអំពីព្រះអង្គទៀតផង ដើម្បីឲ្យសមឋានៈជាព្រះរាជបុត្រនៃព្រះមហាក្សត្រ ។

បុ. ព្រះអង្គបានធ្វើដូចម្តេច ?

វិ. ព្រះអង្គបានប្រោសប្រទាន ព្រះធម៌វិសេសទេសនា បដូចជាឱសថដ៏វិសេស រំងាប់បង់នូវទុក្ខសោក ។ ព្រះពុទ្ធបិតា ព្រះរាជកុមារ ព្រះអគ្គមហេសី ព្រះអានន្ទជាព្រះអនុជ ទេវទត្តជាបងប្អូនជីដូនមួយនិងជាបងថ្លៃរបស់ព្រះអង្គ សឹងបានលុះ ដោយនូវធម្មាភិសម័យ ហើយបានជាពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់ ។ បុគ្គលក្រៅពីនេះ គឺព្រះអនុរុទ្ធដែលជាអ្នកប្រាជ្ញខាងអភិធម្ម និងព្រះឧបាលិ ជាជាងកាត់ព្រះកេសទាំងពីររូបនេះ សឹងមានកិត្តិស័ព្ទល្បីល្បាញទូទៅ ។

បុ. ស្ត្រីណាដែលបានចូលបួសក្នុងពុទ្ធសាសនាមុនគេអស់ ?

វិ. ព្រះនាងបជាបតី ត្រូវជាព្រះមាតុច្ឆា និងជាព្រះមាតាចិញ្ចឹមនៃសិទ្ធត្ថកុមារ, ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ ព្រះនាងយសោធរា និងស្ត្រីឯទៀត ។ សឹងបានបួសជាភិក្ខុនីទាំងអស់ ។

បុ. ព្រះបាទសុទ្ធោទនៈ កាលបើឃើញព្រះនន្ទ, ទេវទត្ត ជាព្រះភាគិនេយ្យ, ព្រះនាងយសោធរា ជាសុណិសា និងព្រះរាហុលកុមារ ជាព្រះរាជនត្តា ចូលបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដូច្នោះ តើទ្រង់មានព្រះទ័យវិតក្កដូចម្តេចខ្លះ ?

វិ. ទ្រង់សោកស្ដាយជាទីបំផុត ហើយបានចូលទៅសំពះសុំពរអំពីព្រះបរមគ្រូថា អំណើះតទៅ សុំកុំឲ្យបំបួសកុលបុត្រ ដែលមាតាបិតាឬអាណាព្យាបាល ពុំបានអនុញ្ញាតឲ្យបួសនោះសោះឡើយ ។

បុ. ទេវទត្តបានជាអ្វី ?

វិ. បានជាបុគ្គលប្រកបដោយប្រាជ្ញាចេះចាំធម៌វិន័យ ដោយឆាប់រហ័ស ក៏ប៉ុន្តែភិក្ខុនេះ មានសេចក្ដីច្រណែនឈ្នានីសពន់ពេក ក៏ត្រឡប់ជាចង់អាឃាតព្យាបាទនឹងព្រះអង្គវិញ ។ ភិក្ខុនេះ បានទាំងញុះញង់ព្រះបាទអជាតសត្រូវ ជាព្រះរាជបុត្រព្រះបាទពិម្ពិសារ ឲ្យធ្វើបិតុឃាត ហើយឲ្យចូលធ្វើជាសិស្សខ្លួនទៀតផង ។

បុ. ចុះទេវទត្តព្យាបាទព្រះអង្គបានសម្រេចឬទេ ?

វិ. ទេ, អំពើទុច្ចរិតដែលភិក្ខុនេះបានប្រព្រឹត្ត សឹងវិលត្រឡប់មកដល់ខ្លួនវិញ ទាល់តែដល់ទីមរណកាល ដោយទុក្ខវេទនាជាទីបំផុត ។

បុ. ព្រះបរមសាស្ដា ព្រះអង្គសំដែងធម៌ទេសនា ប្រោសសត្វបានប៉ុន្មានឆ្នាំ ?

វិ. បាន ៤៥ ឆ្នាំ, ក្នុងឱកាសនោះ ព្រះអង្គទ្រង់ប្រោសប្រដៅវេនេយ្យសត្វជាច្រើនលើកច្រើនគ្រា តែងតែធ្វើពុទ្ធដំណើរប្រោសទេសនាក្នុងរវាងប្រាំបីខែ នៅរដូវប្រាំង មួយអន្លើដោយភិក្ខុសង្ឃទាំងពួងជាពុទ្ធ-បរិវារ ឯរដូវវស្សាទ្រង់គង់នៅក្នុងបណ្ណសាលា និងក្នុងវិហារដែលពពួក

កថា និងសេដ្ឋីសាងថ្វាយដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លា ។

បុ. វិហារដែលមាននាមល្បីល្បាញជាងគេ ឈ្មោះអ្វីខ្លះ ?

វិ. ឈ្មោះជេតវនារាម, វេឡុវនារាម, បុព្វារាម, និគ្រោធារាម និងឃោសិតារាម ។

បុ. ព្រះអង្គប្រោសសត្វនូវបុគ្គលណាខ្លះ ?

វិ. បុគ្គលគ្រប់តំណែង គ្រប់ជាតិនិងគ្រប់វណ្ណៈគឺ ក្សត្រិយ៍ និងកម្មករ, អ្នកមានធនធាន, អ្នកក្រីក្រលំបាក, អ្នកមានឫទ្ធិអំណាច និងអ្នកទាបថោក, អ្នកប្រាជ្ញចេះដឹង, អ្នកល្ងង់ខ្លៅ ។ ព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គ សឹងជាទីពេញចិត្ត គួរដល់បុគ្គលគ្រប់ឋានៈទាំងអស់ ។

បុ. ចូរអ្នកអធិប្បាយអំពីដំណើរ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់យាងទៅចូលបរិនិព្វានមកមើល ?

វិ. នៅថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែវិសាខ ក្រោយបឋមពោធិកាលចំនួន ៤៥ វស្សា ព្រះបរមគ្រូទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ទៀបនឹងចូលកាន់បរិនិព្វានហើយ ព្រះអង្គធ្វើពុទ្ធដំណើរទៅកាន់កុសិនគរ ស្ថិតនៅចម្ងាយប្រមាណ ១២០ ម៉ែលពីនគរពារាណសី នៅក្នុងព្រៃសាលវ័នខែឧព្វត្តមល្លក្សត្រដ៏ជាឧបវត្តនៈនៃក្រុងកុសិនារា ក្នុងចន្លោះដើមសាលព្រឹក្សទាំងគូ ។ ព្រះអង្គឲ្យចាត់ចែងរៀបបញ្ញាសនាក្រឡាព្រះបន្ទំ ហើយទ្រង់ផ្ទំផ្ដោះព្រះកេសាទៅឧត្តរទិសតាមបវេណី ។ ព្រះអង្គសំដែងព្រះសទ្ធម្មទេសនាប្រោសវេនេយ្យសត្វជា

ចុងក្រោយបំផុត រួចហើយ ទ្រង់ក៏ផ្តែផ្តាំលាពួកពុទ្ធបរិស័ទ បរិនិព្វាន ក្នុងទីនោះ ។

បុ. ពេលក្រោយបង្អស់ ព្រះអង្គបានប្រោសបុគ្គលណាទៀតទេ ?

វិ. ទ្រង់បានប្រោសបណ្ឌិតព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ ឈ្មោះសុភទ្ទបរិព្វាជក និងមល្លក្សត្រទាំងឡាយ ព្រមទាំងពួកបរិវារនៃស្តេចទាំងនេះ ។

បុ. លុះដល់ពេលភ្លឺស្វាង ព្រះអង្គធ្វើអ្វីខ្លះ ?

វិ. ព្រះអង្គដំកល់ព្រះហឫទ័យជាសម្មាធិញាណ, ញ៉ាំងឈានឲ្យកើតឡើងហើយ, ហើយក៏រលត់ខន្ធចូលកាន់ព្រះមហានិព្វាន ។

បុ. ព្រះអង្គទ្រង់ប្រទានពុទ្ធឱវាទ ចុងក្រោយបំផុត ដូចម្តេចខ្លះ ដល់សាវ័កទាំងឡាយ ?

វិ. ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ! ចូរអ្នករាល់គ្នា ចាំឲ្យជាក់ប្រាកដថា សង្ខារទាំងឡាយមានកិរិយាអស់ទៅ និងសូន្យទៅជាធម្មតា នៅសល់តែសេចក្តីពិត ទើបឋិតថេរតាំងនៅជាដរាបទៅបាន ចូរអ្នកទាំងឡាយខំប្រឹងញ៉ាំងប្រយោជន៍របស់ខ្លួនឲ្យសម្រេច ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ ។

បុ. មានភស្តុតាងអ្វីខ្លះ ដែលបញ្ជាក់ឲ្យឃើញច្បាស់ថា ព្រះសិទ្ធត្ថកុមារ បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធមែន ?

វិ. ការតាំងនៅនៃអាយុសង្ខាររបស់ព្រះអង្គ ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ឲ្យឃើញដោយជាក់ស្តែង ដូចជាមនុស្សក្នុងលោកដទៃ ។

ប្រ. ចូរអ្នកអធិប្បាយរៀបរាប់ អំពីកស្តុតាងទាំងនោះមកមើល ?

ឆ្លើ. ១ កស្តុតាងជាសាក្សី អ្នកដែលបានចូលជិតស្និទ្ធស្នាលនឹងព្រះអង្គ ។

២– ការរកឃើញសំណង់ទីដ្ឋាន និងបុរាណវត្ថុបាក់បែក ដែលមានពណ៌នាអំពីរឿងព្រះអង្គ ។

៣ - សិលាចារឹកលើផែនថ្ម, សសរថ្ម, ព្រះស្តូបដែលស្តេចគ្រប់គ្រងផែនដីបានកសាងទុកជាអនុស្សាវរីយ៍ ចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធព្រះអង្គ ជាតំណាក្រោយដែលព្រះអង្គចូលបរិនិព្វានទៅ ដើម្បីបញ្ជាក់ក្នុងរឿងក៏ផ្សេង ៗ ។

៤– មានព្រះភិក្ខុសង្ឃជាតំណៗគ្មានចន្លោះ អាចឲ្យដឹងពីប្រវត្តិរបស់ព្រះអង្គជាប់តមក គ្រប់ ៗ ជំនាន់ ។

៥– កាលពីក្នុងឆ្នាំ ដែលព្រះអង្គចូលកាន់បរិនិព្វាន និងនៅខណៈផ្សេង ៗ ជាលំដាប់មក ក្រុមជំនុំភិក្ខុសង្ឃសឹងបានប្រជុំ ដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់ធម៌វិន័យរបស់ព្រះអង្គ និងប្រកាសផ្សាយធម៌វិន័យនេះ ដោយត្រឹមត្រូវជាតំណពីគ្រូអាចារ្យមកសិស្ស រហូតដល់យើងសព្វថ្ងៃនេះ ។

៦– ក្រោយដែលបានធ្វើពិធីថ្វាយព្រះភ្លើង រំលាយព្រះបរមសពរួចហើយ ស្តេចទាំង ៨ នគរសឹងបានចែកចាយព្រះសារីរិកធាតុ ហើយបានកសាងព្រះស្តូបដាក់តម្កល់ជាទីគោរពគ្រប់កន្លែង ។ ព្រះអដ្ឋិធាតុដែលបានទៅព្រះបាទអជាតសត្រូវ គេដាក់តម្កល់ក្នុងស្តូប នៅក្រុងរាជគ្រឹះ ហើយ –

មិនទាន់ទាំងបាន ២០០ ឆ្នាំផង ព្រះបាទធម្មាសោក ទ្រង់បាននិមន្ត យកពិតនៃរឿងនេះ ទៅចែកចាយគ្រប់ទីដំបន់ ក្នុងព្រះរាជអាណាចក្ររបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះមហាកជាធិកជអង្គនេះ បានរកឃើញទំនងគ្រប់យ៉ាង ជាទីសំអាងថាជាព្រះអដ្ឋិធាតុ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធពិតប្រាកដ ព្រោះព្រះអដ្ឋិធាតុទាំងនេះ សឹងជាទីថែរក្សានិងគោរពបូជារបស់ស្ដេចបត្តៈ ។

៧– មានសាវ័ករបស់ព្រះអង្គជាច្រើន ដែលបានសម្រេចអរហត្ត ហើយនៅមានអាយុសង្ខាររស់នៅអស់កាលយូរ ។ ដូច្នេះ គ្មានហេតុអ្វីនឹងជាវិនាស មិនឲ្យព្រះអរហន្តពីរ បី អង្គ គង់នៅជាតំណគ្នាមក តាំងពីថ្ងៃដែលព្រះបរមគ្រូចូលកាន់បរិនិព្វាន មកទល់នឹងរជ្ជកាល នៃព្រះបាទអសោកនោះឡើយ ដើម្បីឲ្យព្រះមហាកជាធិកជអង្គនេះ បានជួបប្រទះនឹងអ្នកដែលរស់នៅជំនាន់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនេះ ហើយនឹងបានដឹងហេតុច្បាស់ប្រាកដ ក្នុងរឿងនៃព្រះអង្គផង[១] ។

១– មានសិស្សរបស់ព្រះមហាអានន្ទ ២ រូប ដែលនៅមានព្រះជន្មស្ថិតនៅអស់រយនៃឆ្នាំ ។ ជំនាន់ព្រះបាទអសោក បានចូលប្រជុំ នៅពេលលើកទុតិយសង្គាយនា, នៅក្នុងការលើកសង្គាយនា ដែលព្រះបាទអសោកទ្រង់ចាត់ចែង ក៏មានសិស្សរបស់លោក ចូលរួមផងដែរ ។

(នៅមានត)

ព្រះត្រៃលក្ខណ៍

(ត-ចប់)

ឲ្យគេកសាង ចិត្តនឹកក្តីអរ នឹកព្រះធម៌ថ្លៃ
ចំរៀនរក្សា ភាវនាសព្វថ្ងៃ នឹកតែព្រះត្រៃ-
សីលសរណគមន៍ ៗ

បើបានធម៌ហើយ កុំគិតខ្លាចឡើយ សម្បត្តិឥន្ទ្រព្រហ្ម
សម្បត្តិមហាចក្រ សិទ្ធិស័ក្តិឧត្តម បានហើយទំគំ
សាងសំទៀតទៅ ៗ

យកសង្ឃជាញាតិ ចិត្តកុំឲ្យឃ្លាត ឲ្យចិត្តនឹងនៅ
រក្សាព្រះធម៌ បិដកក្នុងក្រៅ ដែលលោកប្រដៅ
ដោយពុទ្ធវេណី ៗ

ព្រះធម៌សោភ័ណ ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ ខន្ធព្រះគម្ពីរ
ព្រះធម៌ជាយាន ជាស្ពានសោភី ចម្លងទៅទី
មឿងកែវថ្លៃថ្លា ៗ

ព្រះធម៌សេដ្ឋ ប្រោសជាកម្លាំង ដាស់តឿនប្រាជ្ញា
បច្ចុប្បន្ននេះបាន ទៅឋានសួគ៌ា ទាន់ព្រះសិការ្យ
ក្នុងកាលនេះនៃ ៗ

យមបាលទាំងបួន ដែលនៅក្នុងខ្លួន ប្រចាំសព្វថ្ងៃ

ចាប់ចិត្តពុំបាន សឹងក្បួនអរក្រៃ អរឲ្យពរថ្លៃ
នៃអ្នកនោះណា ។

កាលសត្វអស់កម្ម ព្រះយមរាជផ្តាំ ទ្រង់ព្រះមេត្តា
អស់ចិត្តកុមារី ក្សត្រីក្សត្រា បានរួចទុក្ខា
នរកទាំងឡាយ ។

ឲ្យមានចិត្តក្បួន រករៀនឲ្យបាន បិដកត្រៃកាយ
ទើបអស់បាបផង ចំណងសោយ រូបរួចសប្បាយ
ពីនរកនោះនៃ ។

ចិត្តកុមារអើ មូលមកស្តាប់ស្រែ ព្រះបន្ទូលថ្លៃ
ព្រះយមរាជា ក្រាបលាមកខ្ញុំ ឡើងមកកើតវៃ
ទាន់ព្រះសាសនា ។

ឲ្យខំរៀនចិត្ត គោរពប្រតិបត្តិ សាងសីលភាវនា
កុំឲ្យមានហ្មង ផ្តាំផ្តងឡើយណា ចិត្តមានមេត្តា
ធ្វើបុណ្យឲ្យទាន ។

ព្រះយមរាជផ្តាំ ចិត្តចេះចងចាំ យកមកខ្លួនាន
កុំឲ្យភ្លេចចិត្ត បង់បាត់វិញ្ញាណ ដល់ស្លាប់បានឋាន
សម្បត្តិសួគ៌ា ។

អស់ហើយនូវចិត្ត បុណ្យព្រេងមកសង្កត់ ឲ្យចិត្តជ្រះថ្លា
ពុំស្តាយជីវិត ក្រម្តេចក្តីណា លែងតែអាត្មា
បានព្រះធម៌ថ្លៃ ៗ

បើមានជីវិត រស់ឆ្ងាយមែនពិត រាប់កសន្ធើយ
តែងកើតរវល់ អំពល់ពេកក្រៃ ឈ្មោះខ្លួននៅដៃ
ព្រះកាលកាឡា ៗ

ថ្កុំថ្កើងថ្កល់ក្រៃ ហែពលសេនីយ៍ រាប់សែនសហស្សា
បញ្ជីស្លាប់មក កត់យករូបា ឥតអ្នកឯណា
ប្រកែកនៅបាន ៗ

ទោះបីមហាចក្រ ឥន្ទ្រព្រហ្មយក្ស ពិភពនាគស្ថាន
ខ្ទីរបក្ខនា ទុកយូរនៅប្រាណ រាប់ឆ្នាំកោដិលាន
មុខសែនអសន្ធើយ ៗ

សឹងមានអាជ្ញា ព្រះកាលកាឡា មកគៀនសព្វថ្ងៃ
ពុំដឹងកំណត់ ប្រាកដនឹងក្ស័យ គ្រប់រូបទីទៃ
សឹងស្លាប់ដូចគ្នា ៗ

រូបក្ខន្ធខ្លួន មានទ្វារប្រាំបួន រាំយោរក្សា
បបរីអាពោ តេជោចត្តា ជួយរួមរក្សា
រូបរស់សព្វថ្ងៃ ៗ

ចិត្តបញ្ចោលបង់ រូបខ្លួនសូន្យសុង ដូចៗសាវិស័យ
អាណិតរូបនៅ ចិត្តទៅទីវៃ យមបាលក្រោធក្រៃ
ជាខែតិរច្ឆាន ៗ

មុខស្រពកមុខខ្នែ ចិត្តមិនប៉ៅខ្សែ ចិត្តខ្ពសាមាឡ
ទីរូបខ្លួន កត់កាន់ជាប្រាណ អញ្ចការពុំបាន
រាប់ជាតិអសង្ខេយ្យ ៗ

មិនចិត្តរើរូស អញឲ្យធ្វើទោស រូបមិនសព្វថ្ងៃ
ចងបញ្ចាសាខា រូបាធ្ងន់ក្រៃ ចងអស់សារៃស
ទាំងសាមសិបសង ៗ

មាត់មិនថ្វខ្ទាំង ហើយអស់កម្លាំង អត់អាហារផង
ធាតុភ្លើងក្ដៅលន់ ពោកពន់កន្ទង យមបាលព្រួតបង
ចិត្តកុមាំ ៗ

អជ្ឈត្តិកមាន ចិត្តកុមារមាន ចិត្តស្មោះខ្លះខ្ទាំង
មួយពាន់បានមួយ ជាត្រួយអរហាំ ប្រោសសត្វខ្វាំង
មួយសែនចក្រវាឡ ៗ

ប្រាជ្ញប្រះគិតយល់ ពុំឲ្យអំពល់ កុងវិជ្ជសង្ឃារ
ឧបខ្ញាចបារមី វិឌ្ឍបេស្ដា ព្រះកាលគៀនពារ
រូបខ្លួនសព្វថ្ងៃ ៗ

ព្រះចូលនិព្វាន សកកជយូរបាន សេព្វមួយរយម្ភៃ-
ឆ្នាំទើបកើតក្សត្រ ចុលចក្រមកនៃ ព្រះនាមក្សត្រថ្វៃ
ធម្មាសោកកជ៉ា ។

ព្រះទ័យសង្វាត ចង់លើកព្រះធាតុ ប្រើអរហន្តា
និងព្រះមហិន្ទត្ថេរ ទៅប្រែសាស្ត្រា ឯកោះលង្កា
ប្រាំរយព្រះអង្គ ។

សឹងហៀរហោះបាន ដល់លង្កាបាន រំពេចពុំលង់
ប្រែត្រៃបិដក ទំនុកបម្រុង ធម៌ព្រះពុទ្ធអង្គ
ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ ។

ប្រាំរយឆ្នាំបាយ កើតក្សត្រពណ្ណរាយ ក្រុងមិលិន្ទសោភ័ណ
មានប្រាជ្ញាច្បាស់ រហ័សស្រួន ដូចកលជវ័ន
សុបណ្ណកជរ៉ ។

ព្រះអរហន្តា មិនសែនសហស្ស អ្នកប្រាជ្ញផងនៃ
សឹងតញ្ញប្រាជ្ញា រកោទទៃ រត់ទៅពួនព្រៃ
ឧបគ្នាបប្រាជ្ញា ។

សម្តេចកោសិយ ជ្រាបសព្វសេចក្តី ពីគុបិតា
អញ្ជើញទេវបុត្រ ឲ្យចុះមកជា នាគសេនប្រាជ្ញា
ផ្ចាញ់ក្រុងមិលិន្ទ ។

ថ្កើនព្រះសាសនា   អស់អរហន្តា   វិលវិលមកថ្កើង
មនុស្សផងត្រេកអរ   សាវគ្រប់ប្រាណ   អរហន្តហោះញាន
ប្រោសសត្វសព្វថ្ងៃ   ៗ

សកពងយូរឆ្ងាយ   ប្រាំបីរយឆ្នាយ   កើតមហាក្សត្រថ្ងៃ
អភ័យទសគ្រាមណី   រិទ្ធិជាញជ័យ   ផ្ចាញ់ទមិឡអឡិតរិយ៍
អន្តរធានបង់   ៗ

មួយពាន់ព្រះវស្សា   សូន្យអស់អត្តព   សូន្យសត្តពោជ្ឈង្គ
ប្រាំបីមុនបួនពាន់   គម្ពីរសូន្យសុង   ក្តៅផល់ទៅអង្គ
សម្តេចឥន្ទ្រា   ៗ

អញ្ជើញទេវបុត្រ   ឲ្យអ្នកច្បុត   ចុះចាកសួគ៌ា
ប្រែព្រះធម៌ពី   សីហឡលង្កា   ផ្សិតជម្ពូទ្វីបា
សូន្យព្រះធម៌ថ្ងៃ   ៗ

ឃោសទេវបុត្រស្តាប់   កោសិយប្រាយប្រាប់   ជ្រាបស្រេចហើយនៃ
លាទេពអប្សរ   បវរស្រីថ្លៃ   ចុះចាកមកពុ
ចាប់បដិសន្ធិ   ៗ

ត្រកូលព្រាហ្មណ៍ថ្លៃ   គ្រប់ទសមាសនៃ   ចេញចាកអំពី
ទេវមាតា   ជ្រះថ្លាសោភី   ព្រះវរជននី
ព្រះជនកអាក្រ   ៗ

ធំទៀនបួសជា សាមណេរហើយណា ជាភិក្ខុប្រពៃ
រៀនចប់គម្ពីរ វិន័យធម៌ថ្លៃ រៀនចប់ព្រះត្រៃ-
បិដកជ្រាលជ្រៅ ។

ព្រះអរហន្ត ជាគ្រូឧបជ្ឈាយ៍ អ្នកតែងប្រដៅ
ព្រះពុទ្ធឃោសា ប្រាជ្ញាជ្រាលជ្រៅ គ្រូអស់ប្រដៅ
គ្រូសៀមព្រងើយ ។

ព្រះពុទ្ធឃោសា ទឹកក្នុងចិន្តា ថាគ្រូអញអើយ
អស់ធម៌ប៉ុណ្ណោះ ឬចេះនៅឡើយ ទើបលោកតទ្តើយ
ពិតពុំបារបែង ។

អរហន្តជ្រាបថា ព្រះពុទ្ធឃោសា ជៀលគ្រូខ្លួនឯង
ត្រូវឲ្យទណ្ឌកម្ម បង់ចាំពុំលែង អារុំសោព្រះស្តែង
ទៅកោះលង្កា ។

រកប្រែព្រះត្រៃ- បិដកធម៌ថ្លៃ ជាមគធភាសា
ទើបអស់មន្ទិល សរិលអាត្មា ដែលជៀលឧបជ្ឈាយ៍
ជាគ្រូនោះនៃ ។

ព្រះពុទ្ធឃោសា ទូលព្រះពុទ្ធដីកា កុំព្រួយព្រះទ័យ
ទទួលទៅប្រែ បន្ទូលធម៌ថ្លៃ ក្បិតខុសវិន័យ
ខ្ញុំសូមទោសា ។

អ្នកលាចុះទៅ គង់លើសំពៅ អស់ឈ្មួញគេត្រា
បើកក្តោងកណ្តាល ប្រវាលជលសា ក្តៅដល់អាសនា
សម្តេចសហស្សន័យន៍ ។

មកប្រាណសំពៅ ឲ្យលូនលឿនទៅ កណ្តាលជលស័យ
សមុទ្រធំធេង បែកផ្សែងពេកក្រៃ មើលមិនយល់ព្រៃ
ប្រាំពីរទិវា ។

ពុទ្ធទត្តគេ វិលមកពីប្រែ ធម៌ពីលង្កា
ដល់កណ្តាលសមុទ្រ ជួបពុទ្ធឃោសា ប្រគេនដៃកបារ
ដែលព្រះឥន្ទ្រថ្វាយ ។

ព្រះពុទ្ធឃោសា ដល់កោះលង្កា មើលយល់បន្ទាយ
សំពៅសហស្សា គេត្រាវៀនកាយ កំពែងវែងឆ្ងាយ
ថ្វាក់ថ្វល់ខ្វាត់ខ្វែង ។

ពស្ត្រទៅគាប់គាន់ ប្រាសាទកំពង់វ័ណ្ណ មុខដាច់ត្រឡែងកែង
មានកំពុទ្ធបាទ ត្រដាចបែកផ្សែង ត្រដួចលើសលែង
កំផែងទាំងឡាយ ។

ព្រះចន្ទមកែវគូរ ភ្លឺផ្លេកសន្ធៅ គ្រប់ពណ៌កាយ
ឆព្វណ្ណរង្សី រស្មីព្រោងព្រាយ មនុស្សផងក្រាបថ្វាយ
បង្គំសព្វថ្ងៃ ។

ព្រះពុទ្ធឃោសា　គង់នៅលង្កា　ចារប្រែវចប៍
ចប់អស់វិន័យ　គម្ពីរធម៌ថ្លៃ　ចប់បិដកត្រៃ
ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ ៗ

រួចទើបទេសនា　ប្រោសស្តេចលង្កា　មនុស្សម្រាមហាជន
មីរមកជជោស　ពេញពាស ពកពន់　ទេវតាខ្ទាប់ខ្ទាន់
ស្តាប់ព្រះធម៌ថ្លៃ ៗ

បូជាមាសប្រាក់　កែវកង់កេទ:　សំពត់អាវស្បៃ
អស់អ្នកកេត្រា　ចែកគ្នាទីទៃ　អាឲ្យពរជ័យ
ព្រះពុទ្ធឃោសា ៗ

លាចុះសំពៅ　បើកក្តោងលឿនទៅ　ទើបអស់ទេវតា
ជួយជូនមកដល់　មណ្ឌលនគរ　ថ្វាយគ្រូបជ្ឈាយ៍
គង់នៅសុខសាន្ត ៗ

ដល់ព្រះសាសនា　ពីរពាន់ព្រះវស្សា　ប្រាំយេឆ្នាំមាន
អ្នកបុណ្យមកលើក　សាសនាថ្កើងថ្កាន　អស្ចារ្យនោះមាន
ឆ្នាំកុរឯកស័ក ៗ

សត្វសត្វសញ្ញី　គោលាគោលី(១)　ឥតទីសំណាក់
មមីនៅព្រៃ　ក្បីណាក្បយឥតអាក់　ទទូងរកអ្នក
បុណ្យបារមី ៗ

---

១. គោលាហលី?

គប់បានពីរពាន់ បីរយសប្តប័ញ្ច ឆ្នាំរោងចត្វា
ស័កខានពីរពាន់ ប្រាំមួយរយព្រះវស្សា ម្ភៃយូរយារ
ឯមុខនៅឡើយ ។

ហៃអស់អ្នកផង ចិត្តបេះចាំចង កុំធ្វើព្រងើយ
រំពឹងសកកាជ ខ្លាចកុំភោះភើយ កុំឯកស័កហើយ
កើតអស្ចារ្យក្រៃ ។

១ កេចជួតរប ចិត្តគិតព្រឺព្រួច កុំឯកស័កថ្ងៃ
ឆ្នាំចវិលមក រកគ្នាទីទៃ មនុស្សផងក្រាស់ក្រៃ
វិន្ទាមហាក្សត្រ ។

ពីរពាន់ប្រាំមួយរយ មនុស្សផងកុំឆ្ងាយ ឲ្យគិតប្រយ័ត្ន
រំពឹងធម៌ថ្ងៃ ប្រពៃបរមត្ថ ព្រះធមិសណ្ឋិត
ផ្លូវព្រះនិព្វាន ។

ឯអស់អាជ្ញា ព្រះកាលកាឡា សល់សែនកោដិលាន
តែងមកសព្វឆ្នាំ ប្រចាំគ្រប់ប្រាណ ដល់ខ្លួនពុំខាន
មហាជនគ្រប់គ្នា ។

ឥឡូវនេះជួន ប្រយ័ត្នគ្រប់ខ្លួន ឆ្នាំរោងចត្វា
ស័កវៀងទៅរក ឆ្នាំកករកា ប-កុំរើបជា
បរិបូណ៌បុណ្យបាន ។

ហៃសាធុជនផង ចូរស្តាប់គ្រាប់គ្រង ទីទៃគ្រប់ប្រាណ
រឿងពុទ្ធសករាជ អាចជាប្រធាន ចាំរៀនឲ្យបាន
ដាក់ប្រាណគ្រប់គ្នា ។

ឲ្យគិតរំពឹង ហើយឲ្យជញ្ជឹង សព្វទិនទិវា
ថាខ្លួនអញអើយ ព្រះកាលកាឡ តៀនសព្វវេលា
ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។

កុំឲ្យលោភោ ទោសោមោហោ ចិត្តកាចចង្រៃ
កុំលួចភរិយា កូនគេសព្វថ្ងៃ ដោយសកាដថ្ងៃ
កុំភ័យឡើយហោង ។

លុះដល់កំណត់ នឹងបានសម្បត្តិ មាសប្រាក់កែវកង
សម្បូណ៌សមបុណ្យ លើសលន់កន្ទង ត្បូងសូរ្យកាន្តផង
បទុមពគរ័តន៍ ។

សំពត់គោសេយ្យ ស្រូវគោជ្យសាលី ដុះដល់កំណត់
ទិសទាំងប្រាំបី បារមីព្រះពុទ្ធ ដោយបុណ្យផ្គង់ផ្គត់
មកលើកព្រះសាសនា ។

ព្រះពុទ្ធមានបុណ្យ ព្រះតេជព្រះគុណ ជាម្ចាស់សិរិសោ
ព្រះអង្គតែងប្រោស ទាំងសព្វសួគ៌ា សោឡសព្រហ្ម
ជម្ពូទ្វីបនៃ ។

ព្រះអគ្គីទិត្យនៅ　　រូបល្អឥតសៅ　　ចាំងប្រុសចាំងស្រី
ដំណើរញ៉ែងញ៉ង　　ម៉ដ្ឋហ្មងប្រិមប្រិយ　　រូបហាក់ដូចស្រី
ស្លូតបាទពណ្ណកាយ ។

ព្រះអគ្គីអម្ចាស់　　មានបារមីណាស់　　ស្មើធានះយ
ដោយសព្វព្រឹក្សា　　លតាវល្លិ៍យ　　សត្វផងសម្លាយ
សប្បាយសាន្តសុខ ។

ដោយគេជញ្ជាណញ្ញេយ្យ ព្រះអគ្គីម្ចាស់ថ្លៃ　　និរភ័យនិរទុក្ខ
បច្ចុប្បន្ននេះនៃ　　ប្រពៃសាន្តសុខ　　និញ្ញានទំនុក
សូរេចម្ល៉េះហោង ។

ព្រូប-ភ្ញុម

ស្រាវជ្រាវ-ចម្លងដកស្រង់ ពីសាស្ត្រាស្លឹករឹត នៅបណ្ណាល័យពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ដោយបានពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់សម្រួល ជាមួយក្បួនស្លឹករឹតដទៃទៀត មានក្បួនច្បាប់របស់ឈ្មោះ ទៀង-វ៉ែន (ស.) នៅឃុំពាម ស្រុកកំពង់ត្រឡាច កំពង់ឆ្នាំង ជាដើម ។

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ខ្មែរគួរថែថ្នម
ឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួន គង់វង្សគត់មត់
ព្រោះអក្សរជាតិ គោលជាតិប្រាកដ
អក្សររលត់ ជាតិក៏រលាយ

ព.ប.

ការយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ

(វិចារណកថា)

ការយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ជាបញ្ហាមួយដ៏ស្មុគ្រស្មាញ ដែលគួរតែលើកយកមកពិចារណាដោះស្រាយដែរ ព្រោះដំណើរជីវភាពរបស់គ្រួសារ ដែលនឹងប្រព្រឹត្តទៅសុខស្រួល ឬមិនសុខស្រួលទេនោះ ស្រេចនៅលើប្តីប្រពន្ធជាធំបង្អស់ ។ តាមការសង្កេតក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឃើញថាមានការប្រឆាំងគ្នា រវាងអ្នកប្រកាន់ទំនៀមទម្លាប់ និង អ្នកសម័យនិយម ។

តាំងពីបុរាណកាលមក ខ្មែរប្រកាន់យកទម្លាប់ថា ការទុកដាក់កូនចៅឲ្យមានគូស្រករ តែងសម្រេចទៅលើអ្នកអាណាព្យាបាល មានឪពុកម្តាយជាដើម បើកូនឬចៅណាស្រឡាញ់គ្នាជាប្តីប្រពន្ធដោយចិត្តឯង គឺស្រឡាញ់គ្នាដោយចិត្តនឹងចិត្ត ឥតបានឲ្យដំណឹងដល់ឪពុកម្តាយជាមុន , គេនិយមទុកថាកូនចៅនោះ មិនគោរពប្រពៃណី មិនគោរពមាតាបិតា

ទុកថាជាអ្នកធ្វើឲ្យកិត្តិយស និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះវង្សត្រកូលអាប់ឱន ឈ្មោះថា ជាអ្នកធ្វើឲ្យរស្មីគ្រួសារស្រអាប់ ព្រោះបើដំណើរដ៏ភាពគូស្រករបែបនោះមាន សភាពយ៉ាងណាក៏ដោយចុះ សូមឲ្យតែគោរពទំនៀមទម្លាប់ គឺថាលុះត្រា តែឪពុកម្តាយទុកដាក់ឲ្យ ទើបបានត្រឹមត្រូវ ទើបបានប្រសើរ ទើបបាន ពេញកិត្តិយស ទើបឈ្មោះថាការយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធពេញលក្ខណៈច្បាប់ សម្រាប់ស្រុកភូមិ ។

ខាងក្រោយដែលទំនៀមទម្លាប់នៃបស្ចិមទិសបានចូលមក ទំនៀម ទម្លាប់នេះ ក៏បានដើរពតត្បាតបន្តិចម្តង ៗ លើទំនៀមទម្លាប់ជាតិ ៗ អំពីរឿងយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ, ទម្លាប់នៃបស្ចិមទិស មានសភាពផ្ទុយគ្នា ស្រឡះពីទម្លាប់ជាតិខ្មែរ ។ បស្ចិមទិស និយមបណ្តោយឲ្យកូនប្រុសស្រី ជ្រើសរើសគូស្រករដោយខ្លួនឯង គឺថាឲ្យកូនប្រុសស្រីស្គាល់ចិត្តគ្នាទៅវិញ ទៅមក ឲ្យបណ្តើរគ្នាលេង ដើម្បីស្គាល់ចិត្តគ្នា បើពេញចិត្ត បើស្រុះ ស្រួលគ្នាហើយ ទើបនាំដំណឹងនោះទៅជំរាបឪពុកម្តាយ ។ ក៏ចាត់ធ្វើ ពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ឲ្យទៅ ។

ឯទំនៀមទម្លាប់នៃបស្ចិមទិសនេះ ឃើញថាគាប់ប្រសើរណាស់ដែរ ប្រសិនបើសាមីជន អាចនិយមប្រកាន់ឲ្យត្រឹមត្រូវរហូតបាន, តែបើតាម ការសង្កេត ឃើញថាមួយដំបរនិងបួនទេ ។ ហេតុអ្វីបានជាថាដូច្នេះ ? រឿងនេះ មិនខុសគ្នាពីដំណើរកេរហារ ឲ្យក្មេងលេខអគ្គៈមើលផ្គាក់សី

របស់កូនប្រុសស្រី មុននឹងយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធនោះឡើយ ៗ គេធ្វើដូច្នេះដើម្បីអ្វី ? ដើម្បីឲ្យកូនប្រុសស្រី បានទទួលសុភមង្គល ខាងក្រោយអាពាហ៍ពិពាហ៍, តែបំណង់នេះ តើបានសមប្រកប ចំពោះអ្នកដែលគេហោរឲ្យគន់គូគ្រប់ ៗ គ្នាឬទេ ? ចំពោះបញ្ហានេះ, មិត្តអ្នកអានទាំងឡាយមានការពិសោធន៍ចំពោះខ្លួនស្រាប់ហើយ ៗ តាមការពិសោធន៍ ដែលខ្ញុំបានជួបប្រទះ គឺដូច្នេះ : ខ្មែរណាមិនបានគេហោរគន់គូឲ្យកូនប្រុសស្រី មុននឹងយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ? បើហោរទាយថាមិនល្អ ត្រូវតែផ្អាក បើហោរទាយថាល្អ ត្រូវតែផ្សំផ្គុំឲ្យបានគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ៗ តើសុភមង្គលត្រូវតែបានគ្រប់គ្នា តាមដូចទំនាយហោរ ឬយ៉ាងណា ? – ឆ្លើយថា: មានបានដូចទំនាយក៏មាន មានមិនបានដូចទំនាយក៏មាន ៗ

ឯការយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ក៏មានសភាពដូច្នោះដែរ : ខ្មែរគាន់ទំនៀមថា ក្នុងការយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ, កូនប្រុសស្រី មិនត្រូវនិងឋះនាទតាមអំពើចិត្តខ្លួនទេ ៗ រឿងនេះ ជាភារៈជាប់មុខនៃឪពុកម្តាយ ៗ ចំណែកខាងបស្ចិមទិស និយមប្រកាន់ថា បណ្តោយទុកឲ្យកូនប្រុសស្រីស្វែងរកស្នេហាដោយខ្លួនឯងសិន បើមានការព្រមព្រៀងគ្នាហើយ ទើបឪពុកម្តាយរៀបចំឲ្យ ព្រោះគេយល់ថា ដំណើរជីវភាពនឹងអាចប្រព្រឹត្តទៅប្រកបដោយសុភមង្គលបាន លុះណាតែគោទាំងពីរមានកម្លាំងស្មើគ្នាដើម្បីទាញកូនរថនេះផង ហើយមានការស្រុះស្រួលគ្នាផង ៗ

ចំពោះរឿងតាំងពីរផ្នែកនេះ : មួយថា ស្រេចលើឪពុកម្តាយ មួយថា ស្រេចនៅលើកូន ៗ តើត្រូវនិយមយកណាទុកជាការប្រសើរ ?

តាមការពិចារណាឲ្យល្អិតល្អន់ និង តាមការពិនិត្យសង្កេតមើលយ៉ាងម៉ត់ចត់ ឃើញថា របៀបតាំងពីរនេះ មិនអាក្រក់ជាងគ្នា មិនល្អជាងគ្នាទេ ឧបមាដូចជាគេធ្វើលេខបូក : ៤+៣ ត្រូវឃើញលទ្ធផល "៧" ហើយបើគេដាក់លេខ ៣ មុន រួចដាក់លេខ ៤ ក្រោយ : ៣+៤ ក៏នៅតែហុចលទ្ធផលដូចគ្នាគឺ ៧ នេះឯង ។

ជនជាតិខ្មែរ និយមទុកស្រីក្រមុំជារបស់មានតម្លៃបរិសុទ្ធ ។ ដូច្នេះទើបខ្មែរប្រើពាក្យមួយ៉ាង ដែលប្រទេសដទៃមិនធ្លាប់មាន សម្រាប់ហៅស្រីក្រមុំ គឺ « ស្រីព្រហ្មចារី ឬ ព្រហ្មចារី » ប្រែថា អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ប្រសើរបរិសុទ្ធ ។ ដោយទុកស្រីក្រមុំជារបស់ប្រសើរបរិសុទ្ធនេះហើយ បានជាខ្មែរមិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យស្រីក្រមុំ មានការទាក់ទងខាងផ្លូវស្នេហាជាមួយនឹងបុរសទាល់តែសោះ សូម្បីតែដោយរបាក៏ដោយ មុនការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ព្រោះខ្លាចការទាក់ទងនេះ ក្លាយទៅជាការសៅហ្មងដែលជាហេតុនាំឲ្យខូចកិត្តិយសនៃខ្លួនផង នៃគ្រួសារផង ធៀបឧបមាដូចសំពត់ក្ទុងក៏ កាលបើយកមកលាតត្រដាងលាតកណ្តាលខ្យល់កណ្តាលថ្ងៃហើយ មុខជានឹងមានការមិនស្អាតមកប៉ះពាល់ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យសៅសម្បុរខ្លះមិនខាន ។

សួរថា : ដែលខ្មែរប្រកាន់ទំនៀមថា ត្រូវទុកឲ្យឪពុកម្ដាយជាអ្នករៀបចំទុកដាក់ ហើយសាមីខ្លួនចាំតែទទួលយក តើការនិយមនេះ រមែងធ្វើឲ្យគូស្រករថ្មីបាក់បែកគ្នាជានិច្ច មិនដែលគេសុខមង្គលឃើញ ឬយ៉ាងណា? ដែលបស្ចិមប្រទេសប្រកាន់ទំនៀមបណ្ដោយឲ្យកូនសួរចិត្តគ្នាមុនឲ្យហើយស្រេច រួចសឹមឪពុកម្ដាយរៀបចំការឲ្យជាក្រោយ, តើការនិយមនេះ រមែងធ្វើឲ្យគូស្រករបានស្រុះស្រួលគ្នាតែគ្រប់រូប ហើយចេះតែរកសុខមង្គលឃើញរហូតទៅឬយ៉ាងណា ?

ចំណែកសំនួរទាំងពីរនេះ គួរគប្បីពិចារណាដែរ ព្រោះច្បាប់ខាងគុណាការនៃបស្ចិមទិស ក៏មានបែងនូវមាត្រាខ្លះ ស្ដីពីបើកសិទ្ធិឲ្យប្ដីប្រពន្ធលែងលះគ្នាបានដែរ ។ ឯច្បាប់គុណាការខ្មែរ ក៏មានរឿងនេះដូចគ្នា ។ ដូច្នេះទឹងសម្រេចថា ខាងណាប្រសើរជាងខាងណាក៏មិនបាន បើប្រកាន់ថាបស្ចិមទិសប្រសើរ ម្ដេចក៏មានការលែងលះគ្នាដែរ បើចោទទម្លាក់ទោសថា ទំនៀមខ្មែរនិយមក្ដាប់សិទ្ធិ ក្នុងការជ្រើសរើសគូស្វាមីភរិយា ក៏មិនឃើញការនិយមនេះបណ្ដាលឲ្យគូស្រករថ្មី ចេះតែបែកបាក់គ្នាគ្រប់តែគ្រួសារទៅ ក៏ឃើញតែមានគ្រួសារ នៅរួមសុខទុក្ខជាមួយគ្នា ពាសពេញទាំងប្រទេស បង្កើតជាកូន តូនជាចៅយ៉ាងច្រើន ។

សព្វថ្ងៃ កម្ពុជាមានពលរដ្ឋជាងប្រាំមួយលាននាក់ដែរ ដែលចេះរួបរួមគ្នា ក្រោមការដឹកនាំដ៏ថ្លៃថ្លានៃសម្ដេចឪ ដើម្បីកសាងជាតិដូចអាស្យ-

ប្រទេសដទៃ ៗ ឬមួយគេយល់ថាចំនួនពលរដ្ឋប៉ុណ្ណះ មិនសមនឹងទំហំប្រទេស ដោយមកពីគ្រួសារគ្មានស្នេហារួម ដែលជាមូលហេតុបណ្តាលឲ្យខ្វះការកើតកូនល្មម? បើយល់ដូច្នេះ ហាក់ដូចមិនសូវសម ព្រោះគ្រួសារភាគច្រើនរបស់ខ្មែរ សុទ្ធសឹងមានកូនច្រើនលើសពីចំនួនប្រាំ ៗ បើយល់ថា គ្រួសារខ្មែរភាគច្រើន សម័យមុន មិនសូវបេះក្បួនអនាម័យ ក៏ការចិញ្ចឹមទារកនោះ ទើបដូចជាត្រូវគ្រាន់បើ ៗ

ខ្ញុំធ្លាប់បានដឹងបានឮមកជាញឹកញយថា គ្រួសារប្តីប្រពន្ធរបស់ជនបស្ចិមប្រទេស និងជនជាតិយើងខ្លះ ដែលប្រកាន់តាមប្រពៃណីបស្ចិមប្រទេស ក៏គង់មានការទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នា មិនបានសុខស្រួលនឹងគ្នា រហូតដល់ទៅមានការបាក់បែកលែងលះគ្នា ក៏មានច្រើនដែរ ៗ

តាមយោបល់ផ្ទាល់របស់ខ្ញុំ, ខ្ញុំយល់ឃើញថា បើទំនៀមទាំងពីរនេះមិនជាល្អ មិនជាអាក្រក់ជាងគ្នាទេ គួរតែជនខ្មែរយើង និយមប្រកាន់ទំនៀមរបស់ខ្លួនជាការប្រសើរជាង : ទី ១- ឲ្យឃើញថាយើងជាអ្នកជាតិនិយម, ទី ២- ស្រីនិងប្រុសដូចស្រមោចនិងស្ករ; ស្រមោចនៅជិតស្ករ វៀរលែងតែស្រមោចអហេតុ ទើបមិនរើរកម ទើបមិនលួកលាន់នាយអាយបណ្តើរ បើស្រមោចបុប្ផនជម្ពាទេ ចំពោះរឿងហ្នឹងមិនបាច់ពោលឲ្យវែងឆ្ងាយទៀយ ម៉្លោះហើយព្រហ្មចរិយធម៌ ដែលឪពុកម្តាយខំថែរក្សាមក មុខជានឹងត្រូវសៅហ្មងខ្លះមិនខាន នឹងជាឲ្យគ្មានសោះ

នោះ ឥតអន្លឹមានឡើយ ។ ត្រង់នេះហើយ ជាកិត្តិយសដ៏ធំ របស់គ្រួសារ ហើយនឹងក្លាយទៅជាពូជមិនល្អតកូនតចៅផង ។

យុវជនជាអ្នកក្រាស់ទៅដោយកាមរាគ ជាអ្នកមានការពិសោធន៍ស្ដួចស្ដើង លុះបានជួបនឹងស្ត្រីបរទេស សមនឹងវិស័យ ឬចំណុចចិត្តខ្លួន ក៏នាំគ្នាផ្ដេកខ្លួនប្រុស ៗ ទៅតាមឥតបង្អង់ ដូចពាក្យចាស់ ៗ តែងនិយាយថា " ដេកផ្ញុំផ្ញួល រមួលផ្សំគ្រប " ហើយនាំគ្នាលើកដំកើងនូវស្ត្រីនេះថា ល្អប្រសើរជាងប្រពៃណីរបស់ខ្លួន ដែលធ្លាប់មានហូរហែពីព្រេងនាយមក ។

សូមយុវជនទាំងពីរភេទ ពិចារណាឲ្យជិតដល់ល្អិតល្អន់ចុះ : ការប្រកាន់ទំនៀមទម្លាប់ជាតិនេះ ជាការលើកដំកើងជាតិម្យ៉ាងដែរ ហើយមាតាបិតាអ្នកទាំង ក៏សប្បាយចិត្តរីកថ្លើមប្រមាត់ ដោយសារអ្នកទាំង ។ កាលបើមាតាបិតា មានកិត្តិយសហើយ ឈ្មោះថាអ្នកទាំងបានបំពេញចំពោះមាតាបិតា នូវករណីយកិច្ចជាកូនប្រកបដោយធម៌ និងដោយកតញ្ញូតា ។ មាតាបិតា មិនមានការសប្បាយរីករាយអ្វី ជាងបានឃើញអ្នកទាំងគោរពលោក ធ្វើតាមដំបូន្មានលោកឡើយ ។ ដូច្នេះ ការគោរពនិងការស្ដាប់នូវដំបូន្មានដ៏ស្លូតត្រង់នៃមាតាបិតា ចាត់ទុកជាកតញ្ញូតាមួយផ្នែកធំរបស់កូនចំពោះលោក ហើយសិរីសួស្ដីនិងសុភមង្គលគ្រប់ប្រការ ក៏នឹងអាចកើតមានដល់អ្នកទាំងជាពិតប្រាកដ ។

ដោយហេតុមកពីខ្ញុំបានសរសេរ អំពីរឿងទំនៀមទម្លាប់ខាងយកគ្នាជាគូប្រចាំជីវិតរួចហើយនោះ ខ្ញុំសូមបន្ថែមបន្តិច នូវរឿងដំណើរជីវភាពនៃគ្រួសារខ្លះ ដែលមានសភាពមិនសូវសុខស្រួល រវាងស្វាមីភរិយា បណ្តាលមកច្រើនតែពីផ្នែកខាងទ្រព្យសម្បត្តិ ។

ក្នុងគ្រួសារខ្លះ ជួនកាល ប្តីជាពូជអម្បូរអ្នកមានធនធានច្រើន ឯប្រពន្ធក្រីក្រ ។ ជួនកាលប្រពន្ធ ជាពូជអ្នកមានធនធានច្រើន ប្តីក្រីក្រ ។ គ្រួសារដែលប្តីនិងប្រពន្ធមានកេរ្តិ៍មិនស្មើភាគគ្នានេះហើយ ច្រើនប្រទះនឹងពាក្យកោសស្រែកគ្នាគឺពាក្យថា : "មកស៊ីដោយសារតែអញ" ។ លុះពាក្យអប្រិយនេះលេចធ្លោឡើង ដំណើរនៃគ្រួសារនោះក៏ត្រឡប់មានសភាពរកាក់រកុល ជួនកាលហួសដល់មានការបែកបាក់លែងលះគ្នាផងក៏មាន ។

ឯការដែលពោលថា ខាងនេះឬខាងនោះ "មកស៊ីដោយសារតែអញ", បើតាមយោបល់ខ្ញុំ គឺជាការមិនគួរពោលតែសោះ ។ ហេតុបានជាហ៊ានថាមិនគួរ ព្រោះមុននឹងទទួលយល់ព្រមយកគ្នាជាគូប្រចាំជីវិតម្នាក់ៗ សឹងបានស៊ើប បានពិនិត្យយ៉ាងម៉ត់ចត់ អំពីទ្រព្យសម្បត្តិរួចស្រេចអស់ហើយ ហេតុអ្វីក៏យកសំដីអប្រិយ "ស៊ីដោយសារ" មកប្រើ ធ្វើឲ្យរលាយខ្សែជីវិត ដែលបានរៀបបញ្ចូលគ្នាយ៉ាងស្អិតមាំហើយនោះ ។ ច្បាប់មនុស្សធម៌ប្រាប់ថា : ប្តីប្រពន្ធមានខ្សែជីវិតតែមួយ បានន័យថា មានក្រពះតែមួយ សម្រាប់ផ្ទុកអាហារ ។ បើមនុស្សពីរ

នាក់ មានក្រពះតែមួយ, តើគួរឲ្យខ្មាសផ្សាឬទេ ដែលយកពាក្យ “ស៊ីដោយសារ” មកប្រើ? ។

សួរថា: បើមិនឲ្យយកសំដីនេះមកប្រើ តើត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ?

ឆ្លើយថា: ត្រូវតែតាំងចិត្តសាមគ្គី អត់ធ្មត់គ្នាទៅវិញទៅមក រួមសុខទុក្ខជាមួយគ្នា កសាងគ្រួសារតទៅ គឺថាត្រូវតាំងចិត្តថា ប្ដីរបស់អញ, ប្រពន្ធរបស់អញ, ទ្រព្យរបស់អញ ជាទ្រព្យរបស់ប្រពន្ធអញ, ទ្រព្យរបស់អញ ជាទ្រព្យរបស់ប្ដីអញ, អញនិងប្រពន្ធអញ គឺជាអញតែមួយ, អញនិងប្ដីអញ គឺជាអញតែមួយ ។ ទុក្ខរបស់អញ ជាទុក្ខរបស់ប្រពន្ធអញ, ទុក្ខរបស់អញ ជាទុក្ខរបស់ប្ដីអញ ។ ឯការសប្បាយរីករាយក៏ដូចគ្នា ។

មានប្ដីប្រពន្ធភាគច្រើនណាស់ ដែលខ្វះការអប់រំយ៉ាងប្រសើរ តែងគិតថា ប្រពន្ធផ្សេង ខ្លួនឯងផ្សេង ប្ដីផ្សេង ខ្លួនឯងផ្សេង រហូតដល់ទ្រព្យសម្បត្តិទៀត ក៏មានបែងចែកឲ្យនៅផ្សេងពីគ្នាដែរ ។ តាមយោបល់ខ្ញុំ, ប្ដីប្រពន្ធប្រភេទនេះ មិនសមនឹងហៅថា “ប្ដីប្រពន្ធ” ឡើយ គួរហៅត្រឹមតែ “ប្រុសស្រី” បានហើយ គឺថាប្រុសអញ ស្រីអញ ។ ពាក្យថា ប្រុសស្រី មានន័យផ្សេងឆ្ងាយពីពាក្យថា ប្ដីប្រពន្ធ ព្រោះប្ដីប្រពន្ធ ជាកិច្ចសន្យាមួយយ៉ាងឧឡារិកធំណាស់ ជាកិច្ចសន្យាដែលមានមនុស្សដ៏នក្ដីរាប់រយ រាប់ពាន់នាក់ បានទទួលដឹងឮ ហើយនិងធ្វើជាសាក្សីផង ។

បើតាមយោបល់របស់ខ្ញុំ, ពាក្យអប្រិយៈនេះ ពាក្យតក់រកនេះ ភាគច្រើនបណ្ដាលមកតែពីមាតាបិតា ដែលមានការអប់រំ ឬមានកូដត្រកូលមិនសូវប្រសើរ ជាមាតាបិតាដែលគិតតែផលប្រយោជន៍ខាងសម្ភារៈច្រើនជាងផលប្រយោជន៍ខាងផ្លូវចិត្ត ។ តាមដែលធ្លាប់បានដឹងមក រវាងប្ដីប្រពន្ធ មិនសូវជាមានការអ៊ូជាំដុំប៉ុន្មានទេ, តែលុះមាតាបិតាយកភ្លើងមកដុតពីក្រោយញួយ ។ ប្ដីប្រពន្ធក៏ត្រូវតែបែកបាក់គ្នា ។

សូមជំរាបបញ្ជាក់ថា ៖ អត្ថប្រយោជន៍ខាងផ្លូវចិត្ត មានសភាពប្រសើរក្រៃលែងជាងអត្ថប្រយោជន៍ខាងសម្ភារៈ ។ មិនមែនមានចំនួនតិចទេ ដែលគ្រួសារប្ដីប្រពន្ធប្រកបដោយអត្ថប្រយោជន៍ខាងសម្ភារៈដ៏បរិបូរ ហើយទទួលរងទុក្ខវេទនាក្រៀមក្រំ ដូនកាលរហូតដល់ស្លាប់ខ្លួនក៏មាន ព្រោះតែប្ដីប្រពន្ធនេះ ខ្វះអត្ថប្រយោជន៍ខាងផ្លូវចិត្ត ហើយមិនមែនមានចំនួនតិចទេ ដែលប្ដីប្រពន្ធខ្វះអត្ថប្រយោជន៍ខាងសម្ភារៈ តែបែរជាមានដំណើរជីវភាពគ្រួសារយ៉ាងសប្បាយរីករាយ ដោយសារតែគេមានអត្ថប្រយោជន៍ខាងផ្លូវចិត្តបរិបូរ ។

ដូច្នេះ គួរអស់លោកអ្នក និយមគិតអត្ថប្រយោជន៍ខាងផ្លូវចិត្តឲ្យច្រើនជាងអត្ថប្រយោជន៍ខាងសម្ភារៈបន្តិច ទើបដំណើរជីវភាពគ្រួសារអាចប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃ ដូចជាខ្សែទឹកស្ងឹមក្នុងពេលស្ងប់ខ្យល់ ។

ផេង-គ្រីវ

គួរតម្រង់ទិសអក្សរសាស្ត្រឲ្យចំគោលដៅ

កវីនិពន្ធរបស់សហជីវិន មាស-យុត្ត

ស្រណោះផ្គរលាន់ពាន់វេលា ផ្គរព្រួខ្ទរខ្ទារនៅផ្ទៃមេឃ
ឲ្យអស់ឃើញគេហៀរទឹកភ្នែក យំផែកដេកគិតរឿងកំសត់ ៗ
អាណិតនាង-អ្នកកូនចៅជាតិ ដែលប្រើពាក្យឃ្លាតែបែបបទ
ប្រឡូកលូកលេងល្បែងផ្លូវចត់ ឃ្លាតផ្លាតបត់ចុះខុសគោលដៅ ៗ
សៀវភៅប្រលោមលោមនារី ពាក់ស៊ីដក់ក្លូក្រខ្វាចនៅ
ពេញបណ្ណាគារហៀរពេញក្រៅ ទីដៅខ្លៅល្ងិតគិតតែលុយ ៗ
ព្រោះតែអស់លោកអ្នកនិពន្ធ លោកលន់ធ្ងន់ពិតគំនិតផ្ទុយ
យករឿងល្បែងធម៌ស្ដើងទុយ ពាក់លុយយកលាភកាពាះស្នាក់ក្រោក
អក្សរសាស្ត្រខ្មែរបែរខុសទិស ប្រឡាក់ថ្នាំពិសប្រលោមលោក
ព្រលឹងសិល្បៈប្រឡាក់ជោក យោលយោគទៅតាមស្នាមស្នេហា ៗ
គឺរឿងប្រឌិតគិតប្រដូច ប្រដៅផ្លូវខូចខាងកាមា
ត្រអាលស្រាលស្រើបហើចហ៊ុហា ចរចាខ្លួនឆ្លើយគើយកៀកគង់ ៗ
ឱបតែហាតហូបស្រូបកូនក្លូប បទបែប „ នេះ–ខ៊ុះ „ ខុសទំនង
ទំនើងចិត្តក្មេងលេងក្រាបពាង ផ្គាំផ្គង់ផ្គួតកាមញាមតណ្ហា ៗ
ក្មេងខ្ចីស្នាក់តើនៅទន់ជ្រាយ រាងាយជិតជាមស្នាមចរិយា
មើលអានបានដឹងឃើញយ៉ាងណា ចិន្តាព្រឺព្រួចដួចដោតជាប់ ៗ

ខូចចិលខានល្បែងលេងល្បួចលាក់ ជ្រៅកក់ថ្នាក់ផ្ទើភ្លើភ្លេចឆាប់
ភ្លេចអស់ទាំងខ្នាតគួរគាប់ ភ្លោយភ្លាប់ព្រៃហើនភ្លើនផ្លូវខុស ៗ
ដឹងកលយល់កិច្ចល្បិចស្នេហា បរិបារលោមល្អួងល្បួងស្រីប្រុស
គេះគៀវស្រៀវស្រើបហើបឡើងចុះ ស្របស្រុះផ្ទុះថ្ងើមហើមប៉ុនល្អី ៗ
ខេះគិតខ្វិតពលប្រលោមលុយ ដូចនុយដាក់ដោតបញ្ឆោតត្រី
ជាអាចខាញទទឹលងំលោកិយ ប្រុសស្រីពើងទ្រូងប្រឡងខាម ៗ
ប្រឡាសប្រាសបាតគន្ធធម៌ ឈ្នះរគោតនៅទៅរកកាម
បេះក្បួនប្រលោមប្រឡូកកាម ប្រឡាក់ជាប់ស្នាមស្រមាមប៉ាក់ ៗ
ស្រមោលការអានរឿងមិនល្អ សីលធម៌ធ្លុះធ្លាយជ្រាយរខាក
កូនយើងកូនគេរេចូលតាក ប្រាសបាតគម្រោបច្បាប់មេបា ៗ
ភគពេលដោលដំត្រាំលោក រលើងប៉ុងគ្រាកក្រៀមខ្ទោចផ្កា
ក្រឡាប់ផ្កាប់ចុះខុសចរិយា យាយតាភាស់ក្អែកមិនកេតផង ៗ
កូនចៅស្រីប្រុសចុះផ្លូវព្រើល ភ្ញាក់ផ្អើលមើលអានរឿងសៅហ្មង
គ្រប់ក្រៅមានរូបស្រស់ខ្លួនល្អង ញ៉ែងញ៉ីងស៊ីផឹកលក់លោហិត ៗ
ខានក្នុងផ្ទៃរឿងមានរសជាតិ យៀងយ៉ាតគម្រោបច្បាប់ក្រមក្រិត្យ
ពិសពាលពើតពុលជម្រុលចិត្ត លូកលិទ្ធជ្រៅកក់លាក់ក្រោយខ្នង ៗ
គ្រអាលស្រាលស្រើបហើបស្ញប់ស្ញិត កៀកកិតគេះគៀវស្រៀវស្រួបស្រង
ជួបជួនខ្លួនស្រីខ្ទិលអង គ្រើបក្រងលំអគេសរកាម ៗ

គោបពាប់ក្តាប់ជាប់គាប់អារម្មណ៍ ឃើញសមទំសេពហៃហាបហៃហលតាម
ស្រងល់ខ្វល់ខ្វក់ស្រក់ហោម ដិតស្នាមដាមស្នឹមពាំទុក្ខា ។
ទុក្ខចាំជាំជោកពោគព្រួយព្រឺ ធ្ងួលឈឺធាបធេះប្រេះទ្រា
ព្រោះព្រើលប្រលោមទោមបាតផ្សារ ចរិយាខ្ចួចខ្ទុសចុះយ៉ាប់យ៉ាក ។
ក៏សង្ខាយុវជនទន់វៀចវេរ ឆាកវេរគាមដាមប្រគាក
ប្រគាងបៀងពោះឈ្មោះគោក ម៉ែឪស្រឆាកស្រឆោចចិត្ត ។
ការអានកំសាន្តរឿងផ្ដេសផ្ដាស ឥតការអៀនខ្មាសប្រាសក្រមក្រិត្យ
ស្នឹមល្អក់ស្រក់ស្រោចខ្មោចខ្មៅល្ងិត ចាស់ទុំភាស់ចិត្តស្បិតក្រឡេក ។
ខ្ទះខ្ទឹងប្រឹងខំផេរប្រទេច ក្មេងគេចមុខសេចសម្ញុំជេក
ក្អួចការស្មូត្រវៀនញៀនគម្រេក ផ្តួលផ្ដេកខាងល្បែងលេងឡកឡាយ
ទំពក់ភ្ជាក់ខ្ជួនជ្ជួនខកជ្រុល ពិសពុលពេញពោះពិបាកស្រោយ
ទើបព្រមសារភាពជំពប់ម្ដាយ ជួយកាយជួយគេះកែលែងបាន ។
នេះឯងគឺខ្ទាំងខ្មោចបិសាច គ្រោះកាចចង្រៃភ័យសាមាន្យ
ស្ទាក់ចាំបេះបោចខ្ចប់ខ្ជួនប្រាណ រញ្រានពន្ទិចក្តិចពន្ទក ។
ពន្ទឹសីលធម៌គឺជុនជាប ផលបាបផ្អាបស្អុយហុយហុបមក
ខ្វល់ខ្វក់ល្អក់ល្អមតាមជ្រៀតជ្រែក កៀងយកព្រលឹងយុវជន ។
ហេតុនេះគួរយើងខំរិះគិត ពិនិត្យស្រិតស្ទៃលៃរូបមន្ត
ឲ្យត្រូវផ្លូវត្រង់អង្គទិពន្ធ ភោរទន់ទៅតាមស្នាមទីដៅ ។

ទុកជាលំអអក្សរសាស្ត្រ កុំឲ្យប្រឡាសប្រាសចេញក្រៅ
កើតកើនស៊ីផក់ក្នុងក្រមួបនៅ សោកសៅក្តៅនេះប្រេះថៃបធា ។
នាំកើតទុក្ខទាំងជាប់ប្រាណ រំខានខូចចិត្តកុមារ
វេតឃ្លាតក្លួចកិច្ចសិក្សា រត់ចូលរាំបារតាមមិត្តម៉ាក ។
តាមកិច្ចល្បិចល្បែងតែងឲ្យទុក្ខ ឲ្យពាសគ្រប់មុខទុក្ខគោកយ៉ាក
សោកសៅក្តៅក្លួលអួលឥតស្រាក ត្អូញត្អាក់កុំផ្អើលព្រើលតាមចង់ ។
ខ្ញុំសូមគោរពអ្នកនិពន្ធ ដែលមានចិត្តធ្ងន់ស័ក្រស្មោះត្រង់
ជួយស្ទាក់ញាក់ស្វៃលផ្ចិតផ្ចង់ រកផ្លូវត្រូវត្រង់ឲ្យកូនចៅ ។
គឺជួយស្ទួយស្ទង់អក្សរសាស្ត្រ កុំនាំផ្តេសផ្តាសខុសគោលដៅ
កុំឲ្យវេតឃ្លាតចេញក្រៅ ហ្មង់សៅចរិយាកុមារខ្មែរ ។
ព្រោះតាមធម្មតាការមើលអាន ប្រៀបបានទឹងការអប់រំដែរ
និស្ស័យចិត្តថ្មីផ្តើមបត់បែរ ទៅតាមស្នាមខ្សែរឿងនោះឯង ។
បើរឿងប្រលោមលុះដោយកាម ស្នាកស្នាមដាមល្អក់ជក់ត្រាំត្រែង
នាំវិលវិលខុសចុះផ្លូវល្បែង កូនគេកូនឯងតែងអបអរ ។
កើតការពុកផុយស្អុយផ្អេះផ្អាប ដុនដាបសាបសូន្យសីលធម៌
ព្រោះការកើតកើនច្រើនកុះករ នៃរឿងមិនល្អអក្សរសាស្ត្រ ។
ហេតុនេះពួកយើងអ្នកនិពន្ធ ត្រូវបេះរះគន់គិតអៀនខ្មាស
កុំនាំគេ ៗ វង្វេងផ្តាស ប្រែប្រាសចូលព្រៃគួរភ័យព្រួយ ។

កុំចង់ចំណេញតែលុយកាក់ គ្រោះថ្នាក់ពុកផុយស្អុយរលួយ
រលាយក្លាយប្រេះបេះតែពួយ ត្រូវជួយស្ទួយស្ទង់វិជ្ជាប្រពៃណី ៗ
ផលកំពុកសនាយុវជន យើងអ្នកនិពន្ធត្រូវសកិ
ទាញទប់គម្រង់ផ្គង់ទិសទី ឲ្យបានល្បីគ្រប់វិស័យ ៗ
យុវជនជាតិយើងជាកម្លាំង គគាំងឧបសគ្គគ្រោះចង្រៃ
គួរយើងអប់រំទំរែង ជួយថែឲ្យល្អតវែងឆ្ងាយ ៗ
គឺតាមរយៈអក្សរសាស្ត្រ យើងត្រូវប្រកាសប្រកួតផ្សាយ
គំនិតត្រឹមត្រូវផ្ទុកសាយ ឧបាយសាងជាតិឲ្យឃ្លាតទុក្ខ ៗ
ត្រូវលើកទឹកចិត្តខាងការងារ ស្ទុះស្ទួចឲ្យជឿនលឿនទៅមុខ
បង្កើតភោគផលសល់គរទុក ពោរពេញជង្រុកទុកលក់ដូរ ៗ
សេដ្ឋកិច្ចជាតិយើងថ្កើងខ្ពង់ខ្ពស់ យើងរស់រុងរឿងថ្កើងសម្បូណ៌
សម្បត្តិធនធានមានហៀរហូរ ជីវភាពថ្លៃថ្នូរធូរសប្បាយ ៗ
ជាតិយើងត្រូវការជាបឋម នូវអ្នកដឹកនាំក្មេងទាំងឡាយ
ឲ្យដុះគំនិតគិតខ្វល់ខ្វាយ ចង់កាយកាប់គាស់កាស់ការដី ៗ
ធ្វើស្រែយកស្រូវឲ្យបានច្រើន កើតកើនទិន្នផលមួយជាបី
ប្រើជីគីមីប្រែភាពដី ឬគាស់ការថ្មីដីច្រើនណាស់ ៗ
សេដ្ឋកិច្ចប៉ុបពកពន្លកឡើង ចុះថ្កើងឬស្លាប់ងាប់រហ័ស
អាស្រ័យយើងខ្មែរទាំងក្មេងចាស់ ប្រែផ្លាស់គំនិតគិតធ្វើការ ៗ

ទ្រទ្រង់ស្នូនស្នៃលតម្រូវ ត្រង់ផ្លូវប្រសើរមានខ្លឹមសារ
បណ្តុះគំនិតចិត្តកុមារ ឲ្យចេះស្នេហាកសិកម្ម ៗ
នេះឯងគោលដៅល្អវិសេស ដែលព្រះមគ្គុទ្ទេសក៍ទ្រង់ផ្តាំ
ឲ្យខ្មែរគ្រប់ប្រាណបានចងចាំ កុំងាកឆ្វេងស្តាំនាំប្រេះឆា ៗ
យុវជនយើងឡើងថ្កើងថ្លៃ អាស្រ័យមានច្បាប់ក្បួនតម្រា
ជាព្រញ្ញប្រាប់ផ្លូវត្រូវយាត្រា នេះជាមុខការអ្នកនិពន្ធ ៗ
ស្រណោះផ្គរលាន់ឮរណ្តំ ផ្គរព្រួយបារម្ភខំរិះគន់
ក្រែងភ័ព្វកុសនាយុវជន ចាប់ទន់ធ្ងន់ចាប់ជាប់អវិជ្ជា ៗ
ទើបផ្គរលាន់ញាប់បន្ត អង្វរកូនចៅខ្មែរគ្រប់គ្នា
ឲ្យចេះរួបរួមព្រមសាមគ្គា កុំបែកខ្ញែកគ្នាទៅឆ្វេងស្តាំ ៗ
ត្រូវខំបំរើប្រយោជន៍ខ្មែរ ធ្វើស្រែចំការច្បារដំណាំ
កាប់គាស់កសដីដាក់ជោគជាំ បង់ចាំចាប់ចិត្តស្អិតនិត្យនៅ ៗ
នេះឯងទីដៅមានខ្លឹមសារ ដែលខ្មែរត្រូវការយាត្រាទៅ
ណោងចាប់យកផលដល់ជំពៅ កុំនៅស្ងើរស្ងាក់កក់កំផែល ៗ
កុំធ្វើគុញគុះគៀតាល់ប្រូក ក្រែងខកខ្យុកខុសពុះទឹកហែល
តែដល់ជោរជន់ភ្ញាន់ក្រែល ក្រៃលេលតោលទ្រុះទើបផ្លាស់បាន ៗ

វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ

(ក)

ព្រះមហា ប៉ាង-ខាត់ រៀបរៀង

-ជលាឝយ ពុំ. ឧទយៈទឹកខាងក្នុង ។ -ជ្យោតិស៑ គុ. ដែលភ្លឺខាងក្នុង; ពុំ. ពន្លឺខាងក្នុង ។ -ទិវាហ នបុំ. បន្ទោះនៃថ្ងៃផង ។ -ទាហ ពុំ ភ្លើងក្នុង ។ -ទុះខ គុ. ដែលមានទុក្ខខាងក្នុង ។ -ធន នបុំ. អន្តធន, ធនខាងក្នុង ឬកំណប់ទ្រព្យ ។ -ធា ស្ត្រី. -ធិ នបុំ. ទីបំពួន ។ -ធាន នបុំ. កិរិយាតាំងនៅខាងក្នុង, កិរិយាលេបបាត់ ។ -ធានគតិ ស្ត្រី. កិរិយាធ្វើឲ្យបាត់ទៅ ។ ធានបរ គុ. ដែលចរទៅមើលមិនឃើញ ។ -ធៃយ នបុំ. ភាពមាំមួនខាងក្នុង ។ -ធ្វាន្ត នបុំ. ទីងងឹតខាងក្នុង ។ -នគរ នបុំ. រាជនិវេស ។ -និខាត គុ. ដែលធ្លាក់ ។ -និវេឝន នបុំ. បន្ទប់ខាងក្នុង,

អត្ថវិសេស ។ _និហិត គុ. ដែលគេតម្កល់ខាងក្នុង ។ ដែលរៀបចំខាងក្នុង ។ _ពាប្ប គុ. ដែលមានទឹកភ្នែកទីខ្ទប់ទុកហើយ; បុ. ទឹកភ្នែកខាងក្នុង ។ _ភិវែឆម៌ ក្រ.វិ. ខ្វង់ខាងក្នុងលំនៅ ។ _ភាវ បុ. អន្តភាព, កិរិយាបាត់បង់, សេចក្ដីស្លាប់, ការដែលនៅខាងក្នុង ។ _ភិន្ន គុ. ដែលបែកខាងក្នុង ។ _ភូត នបុ. អន្តភូត, កិរិយាកើតខាងក្នុងចិត្ត ។ _ភូមិគត គុ. ដែលបិតនៅខាងក្នុងដែនដី ។ _ភោម ខ្ញួញ ។ _ភេទ បុ. អន្តភេទ, កិរិយាបែកធ្លុះខាងក្នុង ។ _មិទាវិស គុ ដែលអាចមិទៈបិតនៅធ្លុះខាងក្នុង ។ _មនសី គុ. ដែលមានចិត្តស្មើយណាយ, ដែលមានចិត្តព្រួយ ។ _មិគ្និវ នបុ. បន្ទប់ស្រីស្រីង្គារ ។ _មិមិនី នបុ. ចិត្ត ។ _មុខ គុ ដែលមានមុខបែរទៅខាងក្នុង ។ _មោទ បុ. សេចក្ដីរីករាយខាងក្នុង ។ _យាមិនី បុ. ព្រលឹង, កិរិយាឆាំខាងក្នុង,

ព្រាហ្មណ៍ៗ ។ -លីន គុ. ដែលជួនខាងក្នុង, ដែលមិនចេញឲ្យឃើញ, ដែលកំបាំង ។ -វម្សិក ប៉ុ. អ្នករក្សាបន្ទប់ស្រីស្រីង្គារ ។ -វិស្ត្រ ឬ -វាស នប៉ុ. សំពត់, អាវទ្រនាប់ ។ -វាណី គុ ដែលចេះ ។ -វាស ប៉ុ. កិរិយានៅខាងក្នុង ។ -វិស គុ ដែលមានពិសនៅខាងក្នុង ។ -វិហ្វល គុ ដែលមានកកេរណ្ដក់ឮជំខាងក្នុង ។ វុត្តិ ឬ ស្ត្រី កិរិយាប្រព្រឹត្តខាងក្នុង ។ -វេទិ ប៉ុ. អ្នកអន្តវេទិ, បណ្ដាជននៅចន្លោះមហានទីគង្គានិងយមុនា; -វេទី ស្ត្រី. ឈ្មោះប្រទេស ។ -ហាស ប៉ុ កិរិយារីករាយខាងក្នុង ។ -ហិត គុ ដែលគ្រប, ដែលបិទ, ដែលគេមើលមិនឃើញ ។ -អន្ត:ករណ នប៉ុ. ចិត្ត, មនោសញ្ចេតនា ។ -កោប ប៉ុ. (អណ្ដាងឮជំខាងក្នុង) កំហឹង ។ -បាល ឆ្មាំរាជនិវេសន៍ ។ -បុរ អន្ត:បុរ, ប្រាសាទដែលជាបន្ទាយ, បន្ទប់ស្រីស្រីង្គារ,

ស្រីស្រឹង្គារ. អន្តះបុរិក ។ —បុរចរ បុំ. អ្នកយាម ប្រាសាទស្រីស្រឹង្គារ, អ្នកដែលចូលប្រាសាទស្រីស្រឹង្គារបាន។ —បុរជន អន្តះបុរជន, ស្ត្រីនៅក្នុងប្រាសាទស្រីស្រឹង្គារ ។ —ប្រកាឝ អន្តះប្រកាស, ចក្ខុវិស័យខាងក្នុង ។ -ប្រក្ឫតិ ស្ត្រី. បន្ទាយវង្គ ។ —ប្រជ្ញ គុ. ដែលមានការចេះនៅខាងក្នុង ។ —ប្រមោទ បុំ. សេចក្ដីរីករាយខាងក្នុង ។ —ឝរីរស្ថ គុ. ដែលឋិតនៅខាងក្នុងសរីរៈ ។ ឝល្យ នបុំ សរដែលមុតចូលខាងក្នុង ។ —ឝាន្តិ ស្ត្រី. អន្តះសន្តិភាព, សេចក្ដីក្សេមក្សាន្តចូលខាងក្នុង។ —សំជ្ញ គុ. ដែលមានកិរិយាដឹងចូលខាងក្នុង, ដែលមិនសំដែងនមសិការ ។ —សត្វ នបុំ សារចូលខាងក្នុង ។ —សទស៍ នបុំ. សាលប្រជុំ ។ —សលិល គុ ដែលមានទឹកហូរចូលខាងក្នុង; —សលិលម ក្រ.វិ ចូលទឹក ។

(នៅមានត)

ពិចារណាដើម្បីយល់តក្កវិជ្ជា

(ក)

លោក ហ៊ុន-គីមសៀ រៀបរៀង

ជំពូកទី ១

អ្វីដែលហៅថាតក្កវិជ្ជា

និយាយខ្លីៗ តក្កវិជ្ជា គឺជាមុខវិជ្ជាមួយបែប, ឬអាចថាជាវិទ្យាសាស្ត្រមួយយ៉ាង សិក្សាអំពីវិធីត្រិះរិះ, របៀបពិចារណានៃគំនិតរបស់មនុស្ស ។ (យើងទាំងអស់គ្នា កំពុងតែប្រុងប្រៀបសិក្សាមុខវិជ្ជាមួយខាងការពិចារណាក្នុងវិធីប្រើវោហារ ការលេងសំដីឲ្យគ្រោះក្បាយ ដែលភាសាបារាំងហៅថា La logique) ។

ជាធម្មតា រៀងរាល់ថ្ងៃ ក្នុងការនិយាយទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក យើងទាំងអស់គ្នា សឹងតែបានឮនិងបានប្រើវិធីនិយាយ តាមក្បួនតក្កសាស្ត្រ ស្ទើរតែគ្រប់គ្នាទាំងអស់ មានអ្នកខ្លះថែមទាំងបានយល់ច្បាស់នូវអត្ថរូបនិងអត្ថន័យនៃពាក្យថា « តក្កវិជ្ជា » នេះទៅទៀតផង ។

ពាក្យថា: « តក្កវិជ្ជា » នេះ គេអាចប្រើនៅក្នុងករណីខុសគ្នា ហើយអត្ថន័យរបស់ពាក្យនេះ ក៏មានរូបភាពខុសគ្នា ដោយអនុលោមទៅតាមករណីនីមួយ ៗ អ៊ីចឹងដែរ ។ ហេតុនេះ ចំពោះរូបអ្នកណាមួយដែលគេមិនសូវធ្លាប់ត្រចៀកនឹងពាក្យថា: តក្កវិជ្ជា នេះទេ គឺវាអាច —

នាំឲ្យគេយល់ច្រឡំឆាយណាស់, ពិសេសគឺនាំឲ្យគេពិបាកយល់, ស្ដាប់មិនសូវបាន ហើយពិបាកនឹងធ្វើការសង្កេតតាមដានថែមទៅទៀតផង ។ ហេតុដូច្នេះ អ្នកដែលចេះតក្កវិជ្ជា គប្បីយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះប្រការនេះ ដើម្បីចៀសវាងការរិះគន់ ពីសំណាក់មហាជនក្នុងមជ្ឈដ្ឋានខ្លះ ដែលគេមិនធ្លាប់ស្ដាប់ គេថាខ្លួនយើងមាត់រឹង ប្រកែកយកតែឈ្នះ, ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ការប្រកែកដោយសំដីគ្មានបំណងយកឈ្នះចាញ់ទេ ។ល។

យើងសូមជូនឧទាហរណ៍ពាក្យថា តក្កវិជ្ជានេះ ក្នុងករណីខុសគ្នាខ្លះៗ ដែលមានអត្ថន័យក៏ខុសគ្នាដែរ ដល់មិត្តទាំងអស់គ្នា ដើម្បីធ្វើការពិចារណា កត់សំគាល់ដូចតទៅនេះ ៖

ក– " តក្កវិជ្ជាសម្ភារៈ ខ្លាំងជាងតក្កវិជ្ជាបែបណាទៀតទាំងអស់ " ។ ពាក្យថា តក្កវិជ្ជា ក្នុងករណីបែបនេះ មានន័យថាៈ វិធាន (Loi) ឬថា : ច្បាប់ធម្មជាតិ (Loi de la nature) ឧទាហរណ៍ : វត្ថុទាំងអស់ កាលណាត្រូវក្ដៅរីក ... សភាពបែបនេះ វាជាការធម្មតារបស់គ្រឿងសម្ភារៈទាំងអស់ជាកំហិត ។ ថៅកែកេងប្រវ័ញ្ចសព្វាហកម្មណាមួយ តែកាលណាជិះជាន់កម្មករតូចតាចខ្លាំងពេក ប្រព្រឹត្តអំពើព្រៃផ្សៃហួសពេក, ថៅកែនោះ គេចមិនរួចពីការប្រឆាំងតបរបស់កម្មករឡើយ ទោះចង់ឬមិនចង់ក៏ដោយ ពីព្រោះច្បាប់ធម្មជាតិ ឬថា តក្កវិជ្ជានៃសម្ភារៈ គឺវាយ៉ាងនេះឯង ។

១– « គាត់នេះ និយាយស្ដាប់មិនបាន, និយាយចាប់ចុងព្រយុងដើម ដូចឆ្មាចូលត្រឡោក ឬថា និយាយគ្មានតក្កសាស្ត្រ » ។ លោកនេះ និយាយពូកែ, និយាយចេះច្បាប់, និយាយងាយស្ដាប់» ។ ក្នុងករណីបែបនេះ, ពាក្យថា តក្កសាស្ត្រ មានន័យថា ការប៉ិនប្រសប់ចងក្រងគំនិត ដើម្បីនិយាយឲ្យគ្រោះក្រាយ ឬវិធីនិយាយមានរបៀប, មានហេតុមានផល, មានទុតមានខក្ត.. ។

ឧទាហរណ៍: ដៃមួយទះមិនឮទេ, ហេតុនេះ រឿងហេតុដែលកើតឡើង មិនមែនមកតែអំពីមនុស្សម្នាក់ទេ (និយាយមានតក្កសាស្ត្រ) ។

ដើមត្នោត មិនទៅជាដើមដូងទេ, ហេតុនេះ មនុស្សល្ងង់ មិនអាចទៅជាមនុស្សចេះបានទេ (និយាយគ្មានតក្កសាស្ត្រ) ។

៣– « យើងត្រូវរៀនតក្កវិជ្ជា » ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ពាក្យថា : តក្កវិជ្ជា មានន័យថា វិទ្យាសាស្ត្រខាងវិធីប្រើពាក្យសំដី, ការពិចារណាត្រិះរិះក្បួនគំនិត ដើម្បីនិយាយឲ្យបានរឹងប៉ឹង, គ្រោះក្រាយ, ជាក់លាក់, មានហេតុមានផល ... ។ល។ ហេតុដូច្នេះ សៀវភៅតក្កវិជ្ជានេះ ក៏មានន័យដូចករណីទី ៣ នេះដែរ គឺជាវិធីប្រមូលផ្តុំគំនិត ដើម្បីនិយាយឲ្យបានពូកែ បានសេចក្ដីថា : ការសិក្សាអំពីរូបភាពនៃការលាតត្រដាងនូវគំនិត ប្រកបដោយលក្ខណៈសិល្បៈយ៉ាងគ្រោះក្រាយមាំមួន ... ។ តក្កវិជ្ជាដែលយើងនឹងពិភាក្សាគ្នាតទៅនេះ គឺជាតក្កវិជ្ជារូបភាព ដែលភាសាបារាំងហៅថា Logique formelle ។

ការពិចារណា មានវិធានដែរឬ ?

មាន ! ពីព្រោះតែវាមានហ្នឹងហើយ បានជាមានក្បួនខ្នាតសម្រាប់សិក្សា ដែលគេហៅថា តក្កវិជ្ជា ហ្នឹងឯង ។

មានអ្នកខ្លះ និយាយថា : តាំងពីខ្ញុំកើតមក ខ្ញុំធំឡើង, ខ្ញុំចេះនិយាយ, ខ្ញុំចេះគិត . . . ខ្ញុំគិតរួចហើយ ខ្ញុំនិយាយចេញមកភ្លាម គ្មានចាំបាច់វិធាន ឬ ក្បួនខ្នាតអ្វីទេ ម្តេចក៏គេចេះតែស្តាប់ខ្ញុំបានដែរ?

យើងទាំងអស់គ្នា អាចឆ្លើយតបវិញថា « គេចេះតែស្តាប់បានមែនហើយ ចំពោះការនិយាយបន្តិចបន្តួចនោះ ហើយម្យ៉ាងទៀត នៅក្នុងគំនិតអ្នកនិយាយនោះ ក៏ត្រូវមានការត្រិះរិះគិតគូរខ្លះ ៗ អីចឹងដែរ ប៉ុន្តែសុំប្រាប់ថា មានករណីខ្លះ ការដែលនិយាយបន្តិចបន្តួចនោះ គេស្តាប់បាន ដោយគេកាត់ស្មានខ្លះផង » ។ មិត្តអ្នកអានទាំងអស់គ្នា ប្រាប់ស្រាប់ហើយថា កាលបើនិយាយដល់ការកាត់ស្មានផ្សំផ្គួចេះហើយ គឺយើងមិនបាច់និយាយដល់ការទៀងទាត់, ត្រឹមត្រូវឬជាក់លាក់ទេ, ជាក់លាក់ឯណាបាន បើកាត់ស្មានបែបនេះទៅហើយ ។

មុនដំបូងបង្អស់ យើងត្រូវទទួលស្គាល់ថា តក្កសាស្ត្រជាវិទ្យាសាស្ត្រខាងវិធីផ្សំផ្គុំគំនិត (រៀបចំគំនិតដែលយើងគិតរួចស្រេចមកហើយ) ។ ក្បួនវិទ្យាសាស្ត្រនេះ គ្មានប្រកាន់វណ្ណៈទេ គឺជាមគេគរួម សម្រាប់មនុស្សទូទៅក្នុងលោកឥតរើសមុខ ។

យើងទាំងអស់គ្នា ពិចារណាឧទាហរណ៍ខាងក្រោមនេះល្បងមើល បើយើងសង្ស័យថា ក្រែងលោពុំគ្មានវិញ្ញាណ :

ក- យើងទាំងអស់គ្នា ធ្លាប់ម្ដាយបំពេរកូនហើយសួរកូនថា : « អាពៅដេកលក់ហើយឬនៅកូន ? »

កូនឆ្លើយ : « ដេកលក់ហើយម៉ែ »

ខ- លោកគ្រូសួរសិស្សថា « ប្អូនឯង កើតអុតធ្ងន់ណាស់ឬ កាលពីក្មេង បានជាមុខសុទ្ធតែស្នាមកន្ទេញខ្ទុញយ៉ាងនេះ ? »

សិស្សឆ្លើយ : « បាទ ! ខ្ញុំកើតអុតធ្ងន់ណាស់កាលពីតូច ម្ដាយខ្ញុំប្រាប់ » ។ គ្រូសួរ : « ប្អូនឯងមានស្លាប់ទេ បើឈឺធ្ងន់យ៉ាងនោះ ? » សិស្សឆ្លើយ : « បាទ ! ក្រែងស្លាប់ឬទេ ខ្ញុំមិនដឹងដែរ ចាំខ្ញុំទៅសួរម្ដាយខ្ញុំមើល ? » ។

កាលណាតែស្ដាប់ឮភ្លាម គេអស់សំណើច មិត្តមានឆ្ងល់ឬទេ ពីព្រោះហេតុអ្វីបានជាគេអស់សំណើច យើងពិចារណាល្បងមើល ? ។

យើងសុំជូនឧទាហរណ៍មួយទៀត ដើម្បីបញ្ជាក់ដូចតទៅ ៖

មានបុរសម្នាក់ជាអ្នកដំណើរ ដើរមកជួបនឹងកសិករម្នាក់កំពុងតែភ្ជួរស្រែ; អ្នកដំណើរនោះ ឈរក្រឡេកទៅមួយកន្លែង ហើយស្រែកសួរទៅអ្នកភ្ជួរស្រែថា : « បងអើយ ! ដើរប៉ុន្មានម៉ោងទៀត ទើបបានដល់មាត់ស្ទឹង ? » ។ អ្នកភ្ជួរស្រែងើបមើលមុខ ហើយភ្ជួរស្រែតទៅទៀត ដោយគ្មាននិយាយអ្វីទាំងអស់ ។

អ្នកដំណើរឃើញដូច្នោះ ក៏ដើរទៅមុខទៀតដោយនឹកស្មានថា : « អ្នកគ្រូស្រែនោះ ប្រហែលជាមនុស្សគមិនចេះនិយាយ » ។ លុះអ្នកដំណើរ ដើរបានប្រហែលជាដប់ឬម្ភៃជំហាន ស្រាប់តែអ្នកគ្រូស្រែនោះស្រែកហៅឲ្យគេត្រឡប់មកវិញ ហើយនិយាយប្រាប់ថា : « បងឯងដើរពីនេះទៅដល់មាត់ស្ទឹង ប្រហែលជាមួយម៉ោងគត់ » ។

អ្នកដំណើរបែរខឹង ក៏សួរទៅវិញថា : « ចុះអំបាញ់មិញ ម្តេចក៏បងឯងមិនប្រាប់ខ្ញុំ? » ។ អ្នកគ្រូស្រែតបថា: «អំបាញ់មិញ បងឯងឈរនៅស្ងៀមមួយកន្លែង ហើយសួរខ្ញុំ ខ្ញុំមិនដឹងជាកម្លាំងបងឯងដើរលឿនឬដើរយឺតយ៉ាងណានឹងឆ្លើយឲ្យពាក់ត្រូវ, ដល់ខ្ញុំឃើញល្បឿនបងឯងដើរហើយ ទើបខ្ញុំឆ្លើយទៅឲ្យពាក់ត្រូវប្រាកដ កុំឲ្យបងឯងខឹងថាខ្ញុំនិយាយមិនចេះស្មាន » ។

ក្នុងករណីទាំងអស់ខាងលើនេះ យើងទាំងអស់គ្នាយល់ថា : តែរបៀបមិនច្បាស់ នាំឲ្យគេអ្នកស្តាប់ ក៏យល់មិនច្បាស់ដែរ តែគេអ្នកស្តាប់យល់មិនច្បាស់ ក៏នាំឲ្យការនិយាយទៅកាន់គ្នានោះ ក៏មិនបានសម្រេចដូចបំណង បានសេចក្តីថា : ការនិយាយឬការសួររបស់យើងនោះទាស់គ្នាហើយ មែនឬទេ ? ។

តាមធម្មតា ការនិយាយទាស់គ្នា មនុស្សយើងច្រើនតែដឹង, ប៉ុន្តែត្រង់ទាស់កន្លែងណា, ទាស់របៀបណា, ហេតុអ្វីបានជាទាស់គ្នា . . .

បើយើងពិចារណាតាមក្បួនតក្កវិជ្ជា ហើយយើងឃើញថា ក៏ខុសនឹងវិធាន នៃការរៀបចំគំនិតសម្រាប់និយាយ ។

យើងតាំងអស់គ្នាពិនិត្យមើល មានមនុស្សខ្លះ និយាយដោះសាថា

“ ព្រមុះបារាំងក៏គោង

ពូទៅ ព្រមុះគាត់គោង-

ហេតុនេះ ពូទៅ ជាជាតិបារាំង ” ។

និយាយដោះសាយ៉ាងនេះ តើត្រូវដូចម្ដេចកើត ? ដូចគ្នានឹងរបៀបដោះសា គ្មានប្រែកចេញនៃពួកទស្សនវិទូពីដើម ផ្នែកបស្ចិមប្រទេសខ្លះ ដែលជាពួកគំនិតនិយម (Idéaliste) ច្រើនយកឧទាហរណ៍ពីរឿងសូក្រាតថា :

“ ជនក្រិចជាមនុស្សករ

សូក្រាតជាជនក្រិចម្នាក់

ហេតុនេះ សូក្រាតជាមនុស្សករ ” ។ និយាយដោះសារបៀបនេះ បើពិត្រូវ ក៏ជាការហេងមួយហើយ ពីព្រោះនៅក្នុងករណីខាងលើ ក៏មានត្រូវខ្លះ ក៏មានខុសខ្លះ ព្រមុះគោង មិនមែនមានតែបារាំងទេ ដូចគ្នានឹងជនក្រិចគីបង់ដែរ មានជនក្រិចខ្លះករខ្លះមិនករ ក៏មិនករទាំងអស់គ្នាទេ ។

ឧបមាខ្លីជាថា : “ ខ្មែរកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា

ខ្ញុំមិនមែនជាខ្មែរ

ហេតុនេះ ខ្ញុំមិនមែនជាពុទ្ធសាសនិកជន ”

បើជួបនឹងគំនិតនិយាយបែបខាងលើនេះ កុំថាឡើយតែយើងជាអ្នកស្តាប់ សូម្បីតែខ្លួនគេជាអ្នកនិយាយនោះ ក៏គេស្តាប់ខ្លួនគេមិនបានដែរ ពីព្រោះនិយាយខុសទំនងវិធាននៃគំនិត បើយើងរៀនតក្កវិជ្ជា ទើបយើងយល់ច្បាស់ចំពោះប្រការនេះ ។

កាលណាគេមិនទាន់យល់ច្បាស់នូវវិធាននៃគំនិតទេ ទោះបើគេសួរមនុស្សដែលមានកំហុសហើយហ្នឹងក៏ដោយ ក៏អ្នកសួរ នៅតែក្លាយទៅបការជាងអ្នកដែលមានកំហុសនោះដែរ ។ ឧទាហរណ៍ដូចជា ម្តាយប្រើកូនឲ្យទៅយកសៀវភៅ នៅលើតុដែលឪពុកមិននៅ កូននោះរើកកាយសៀវភៅពាសពេញនៅលើតុ ដល់ឪពុកត្រឡប់មកវិញ សួរដឹងរឿងក៏ខឹងហើយហៅកូនមកបន្ទោសថា :

ហេតុម្តេចបានជាមករើកកាយសៀវភៅពាសពេញលើតុយ៉ាងនេះ?

កូន : ម៉ែប្រើខ្ញុំឲ្យយកសៀវភៅឲ្យគាត់ ។

ឪពុក : ចុះហេតុដូចម្តេច ក៏ឯងមិនចាំអញមកសិន ?

កូន : ម៉ែគាត់ប្រញាប់ពេក ចាំខ្ញុំមិនបាន ។

ឪពុក : ចុះបើម៉ែឯងប្រើឲ្យស៊ីអាចម៍ តើឯងស៊ីទេ ?

កូន : បាទ ! ប្រើឲ្យយកសៀវភៅ ហើយនិងប្រើឲ្យស៊ីអាចម៍ អាពីរនេះ ខុសគ្នាទេ ។

(នៅមានត)

ព្រះរាជនិពន្ធរាមកេរ្តិ៍

ភាគ ១២

លោក ឌឹក-គាម

ស្រាវជ្រាវ និង រៀបរៀង

និយាយតាំងតែពីព្រះបាទធរាដ្ឋ ក្រោយដែលបានតែងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ព្រះរាមរួចហើយ ក៏លើកយកពលវិលត្រឡប់ទៅនគរវិញ ប្រទះជួបនឹងកាមេសូរ ច្បាំងគ្នានឹង មេសូរ ១ ពាន់ វេហ្គគធិល់ទុរ៉ីនិងទូក ២ ស្លាប់ ទូរីទៅច្បាំងនឹងពាលី ១ សម្លាប់ទូរីស្លាប់ ។

លុះព្រះបាទធរាដ្ឋ មកដល់ប្រាសាទកែវហើយ ក៏មានព្រះឱង្ការ ប្រាប់ទៅនឹងសេនាជាធំថា ចូរភាត់ចែងរៀបពលសកលយោធាត្រៀមទុកឱ្យស្រេច ដ្បិតអញនឹងលើកទ័ពត្រឡប់ទៅកាំបូរីហោង ។ គ្រានោះ វិសេនាទាំង ៤ នាយ ទទួលព្រះឱង្ការហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំលា ការថយចេញមកចាត់ចែង តែងរេហ៍ពលសកលយោធា, ឱ្យអង្គសម្តេចព្រះពុមាអកោគារ យុំពល ទាហាន ៦ ម៉ឺនជាទ័ពស្រួចមុខ, រីពលនោះឱ្យស្លៀកពាក់អាវកម្ពុំពណ៌ផ្ទៃមេឃកាន់កាំភ្លើងប្រនេះថ្មុ, យោធា ៥ សែនជាគន់ទ័ពហ្លួង ពាក់អាវពណ៌ស៊ីម្ពូរ កាន់លំពែងនិងដាវដងវែង, ព្រះលក្ស្មណ៍និងព្រះស្រុទ្ធគុឌ្ឍជា ជាកងទ័ពបែកឆ្វេងស្តាំ មានពលយោធា ៤ ម៉ឺនសេ្រុគ្គា ពាក់អាវពណ៌ស៊ីច័ន្ទកាន់ធ្នូស្នា. ព្រះភិរុតបុត្តា កំពង

ជាកងទ័ពខាងក្រោយឲ្យការសត្រូវទាំងពួង ពេលទិងទាយ គឺកាយរៀប ឲ្យដើរខាងដើមជាគូមួយគូៗ រៀងទៅ, ពេល ៦ ម៉ឺនក៏ទ ពាក់អាវសុទ្ធសឹង តែពណ៌ស៊ីជម្ពូ កាន់លំពែងជាខែល ចងក្បាលមោពេមបាមរ ទាំងសេះទាំងដំរី រៀបរបៀបឲ្យដើរជាជួរៗ តាមតំណែងក្នាក់ងារទ្រង់មកជាអ្នកជិះ, មួយទៀត ពេលថ្មើរដើរជើង ក៏រៀបយតាមអណ្តាប់អណ្តាយគ្នាទៅហោង, ពេល ខាងព្រះបាទជនកាធិបតី ដែលព្រះអង្គទ្រង់ព្រះរាជទានពលជីតាទាំងស្រី ប្រុស ១ ម៉ឺន ៦ ពាន់នោះ ក៏រៀបកយឲ្យនៅសងខាងឆ្វេងស្តាំ ហើយ ក៏រៀបទាំងកងដំរីកែវពណ្ណកាយ រង់ចាំស្តេចនិងយាត្រាហោង ។

កាលណោះ ព្រះបាទធតរដ្ឋធិបតីនោះ លុះអស្តង្គតផុតសែងព្រះ សុរិយា ក្សត្រាក៏ចូលគាន់ទីព្រះបន្ទំភិរម្យព្រះទយា ព្រះអង្គក៏ត្រេកអរ ណាស់ ដ្បិតបានកូនប្រសាដូចចិត្តប្រាថ្នា ព្រះអង្គក៏ពេញស្រឡាញ់ លទ់ទឹងគណនាពុំបាន, ក្នុងវេលានោះ ព្រះអង្គទ្រង់ផ្ទំមិនលក់មែន ខែន ព្រោះព្រះអង្គទ្រង់ពឹងគិតតែទឹងត្រឡប់ទៅនគរវិញ, លុះពាលវែក ស្វាងអរុណរះឡើងហើយព្រះអង្គក៏ស្តេចតើនចាកទីបន្ទំ ក៏បបួលក្សត្រ ទាំង ៨ ទៅស្រង់ពរហោង ។ ពេលក់ងារក៏ថ្វាយព្រះសិទ្ធិសេចក្តីនាក ឲ្យស្តេចស្រង់ ។ ព្រះអង្គស្រង់ព្រះកាយវិច្ឆុះស្រេចហើយ ក្សត្រទាំង ៨ អង្គ ក៏ទ្រង់គ្រឿងក្បួនលម្អតាយពណ្ណកាយ តែរៀងកល់ព្រះអង្គ គប់ប្រដាប់ សម្រាប់តែងស្រេចកាលណាហើយ ស្តេចក៏យាងយាត្រាឡើងគង់លើ

ព្រះរាជរថ ហើយបង្គាប់ប្រាប់នាយសារថី ឲ្យគ្រវីទង់ជ័យបោកបក់ ជាកំណត់, ព្រះកុមារាធិបតីស្ញូវស្ញែងនោះ ក៏ស្ដេចឲ្យលើកយោធាទៅជា ទ័ពមុខហោង ៗ ទើបអង្គព្រះបាទធតរដ្ឋស្ដេចក៏កៀនយោធា ឲ្យគោះ គងខ្ទូងស្គរជ័យ យកឫក្សពារវេលាទាំង ចេញតាមសម្ដេចព្រះកុមារាធិបតីជា គ ១ គ្នា ទៅតាមផ្លូវមគ្គាគាំពនាល ៗ ក្នុងគ្រានោះ មានសត្វបក្សី ត្រចៀកកាំនៅក្នុងដៃកងជ័ បណ្ដាលទំនងឲ្យមានហេតុ ៗ សត្វនោះក៏ ហើរមក ហើយក៏ចាប់ឆក់ចឹកទង់ជ័យ ហើយក៏ហើរទៅខាងស្ដាំឲ្យឃើញ និមិត្តច្បាស់នឹងភ្នែក ហើយក៏ហើរទៅកាន់ព្រៃហិមវ័នវិញហោង ៗ

កាលណោះ ព្រះបាទធតរដ្ឋធិបតីនោះ លុះឃើញសត្វត្រចៀកកាំ នោះហើរមកចាប់ចឹកទង់ជ័យដូច្នោះ ទើបព្រះអង្គរំពឹងជញ្ជឹងគិតក្នុងព្រះ ទ័យថា ពីដើមមុនមក មិនដែលដូច្នេះសោះ ទោះតាំងទ័ពទៅកាន់ទៅ បានសួគាល័យក្ដី តាំងវសវិសាក្ដី សុទ្ធតែខ្លាចក្រែងបារមីអញទាំង អស់ ក្នុងគ្រានេះអស្ចារ្យណាស់ ប្រហែលនឹងមានពៅពួកពាលបច្ចាមិត្រ ទើបសត្វនោះហើរមកបណ្ដាលប្រាប់ហេតុអញហ្នះ, ព្រះភូមីទ្រង់រំពឹងគិត ហើយ ក៏នឹកតែឆ្ងល់សង្ស័យក្នុងព្រះទ័យណាស់ ទើបមានព្រះឧង្ការ ត្រាស់ឲ្យហៅហោរាមកទាយនិមិត្តហេតុនោះឲ្យដឹងប្រាកដ ។

គ្រានោះ សេនានោះបានស្ដាប់ព្រះឧង្ការហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំលា ទៅស្រែកហៅ គាកគាកដាក់គាលាហល ៗ គ្រានោះ ឃុនហោរា-

ចារ្យនិងយាយចាស់ ជាប្តីប្រពន្ធមកនឹងគ្នាជាយូរយារហើយ គេទៀងដំដើរ នោះក៏មិនសូវដើរលឿនឡើយ ហើយក៏ដំមកជាមួយនឹងគ្នា ក៏និយាយ ចំអកចំអន់ឡកលេងនឹងគ្នាជាប្តីប្រពន្ធជាទីសប្បាយ សើចលេងក្អាកក្អាយ ហាស់ហាយហេហា, លុះបានឮសំឮសម្រែកគេស្រែកហៅថា សម្តេច ព្រះបមក្ខជឲ្យហៅក៏ភ័យក៏ត ហើយក៏ស្រវាចាប់យកគម្រាក្បួនគម្ពីរ ក៏មិន ឃើញសោះឡើយ ហើយក៏ថាអញទុកដាក់ត្រង់ហ្នឹង តើយាយចាស់ឯង យកទៅទុកឯណាបាត់, រីតាហោរានោះ ខំរាវរកគម្រម្ពីរវើកវិលវល់ ទំមតាម ១ ទៅ ក៏ពាល់តែក្អាត់ក្អាក់ពីក្បូងដំបុះមកដល់ដី ក៏ភ័យរលះ រលាំង ខំប្រឹងតាំងឈានឡើងទៅរកក្បួនគម្ពីរវិញ បានឃើញហើយ រត់ មិនទាន់ឈឺទាំងជា មកដោយប្រញាប់ ៗ

កាលណោះ ព្រះបាទធតរដ្ឋធិបតីនោះ ឃើញយុវហោរាចារ្យមក ដល់ហើយ ព្រះអង្គក៏និយាយកាយរឿងប្រាប់ទៅហោរាថា ម្នាលហោរ អើយ ចូរអ្នកទាយទំនាយនិមិត្តហេតុនោះឲ្យគិតប្រាកដ ព្រោះផ្សិតអាន សកុណាហោះមកធាបដកចិញ្ចៀនជ័យ ហើយហោះទៅកាន់ព្រៃពនាល័យ, អញសែនទួលនឹងហេតុហ្នឹងណាស់ ជាការបង្ក្រាដូចម្ដេចហ្ន៎ អ្នកហោរ?

គ្រានោះ តាហោរាចារ្យ បានស្តាប់ព្រះឱង្ការហើយ ថ្វាយបង្គំ ប្រណម្យវន្ទិយស្រេចហើយ ក៏តាំងពាក្យគ្រោះមើលក្នុងក្បួនពិជ័យសង្គ្រាម-យុទ្ធ តាំងយាមត្រីទូទិគ្តច័ក្រ តាមតិថីពេលវេលានាទីទៅ ទើបបាន

ដែនហេតុ ហើយក៏ក្រាបបង្គំទូលទៅតាមក្បួនតម្រាថា សត្វសកុណនេះ ត្រូវក្នុងតម្រាថា វាហើរមកពីទិសខាងត្បូងចំពោះប្រាកដ ថាត្រូវមានចាប់គ្រោះក្នុងវេលានេះ ហើយវាហើរទៅទិសខាងស្តាំវិញ ជានិមិត្តមានពួកពាឡបច្ចាមិត្រ មកបៀតបៀនបំណងរាយរ៉ាយ, តែក្នុងទំនាយទាយថា ព្រះអង្គនឹងត្រូវមានជ័យជំនះឈ្នះអស់សត្រូវ បើទុកជាសត្រូវនោះមានគ្នាច្រើន ដល់ទៅ ១ សែន ១ លានកោដិក្តី ឬក៏វាមកទាំងចក្រវាឡក្តី ក៏នឹងចាញ់រិទ្ធិបារមីព្រះអង្គះហោង ៗ មួយទៀត រីព្រះកិត្តិ-យសឈ្មោះនឹងឮល្បីទូទៅទាំងត្រៃលោកាហោង ៗ

កាលនោះ ព្រះបាទធតរដ្ឋរាជានោះ ទ្រង់បានស្តាប់ទំនាយហោរទាយព្យាករណ៍ហើយ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ក្រេមក្សាន្តសម្រាន្តព្រះទ័យ ទ្រង់ព្រះសម្រួល សើចញញឹមញញែមរីករាយ ទាំងស្រែកយកទៅកាន់អាយិ អគ្គមហេសីទាំង ៣ ផង ស្រេចហើយព្រះអង្គក៏ឲ្យគេនឹងពលសកលយោធី ដើរតាមផ្លូវក្នុងទីហោមកពទាល័យ លុះគន្លងផ្លូវព្រោះជ្រលងដងព្រៃព្រះជ្រៅមកបានបន្តិច ៗ

ទីនិសម្តែងពីកមេស្វរអសុរា ស្ថិតនៅក្នុងពិមានទេវតា ជាពាក់កណ្តាលភ្នំព្រះសុមេរុបព៌ត ក្នុងជាន់ចាតុម្មហារាជិកា ៗ អសុរានោះដ៏កោនកាច មានអំណាចមហិមា មានរៀងដូចក្អែងក្រុត គ្រាន់តែល្បីឮឈ្មោះវានោះ ក៏សឹងស្លុបស្លន់ក្រៃលែងសស្កាកណាស់ ហើយ

អសុរនោះក៏មានចិត្តអហង្ការ មិច្ឆាទិដ្ឋិប្រសព្វសាមាន្យ ក៏ស្រែកកងរន្ទ្រោន ត្រាច់ទៅតាំងព្រៃព្រឹក្ស ទោះតាំងពួកសុរយក្សមនុស្សវិជ្ជាធរសុបណ្ណគ្រុឌ ក៏កោតក្រែងខ្លាចអំណាចឥតអ្នកណានឹងក្លាហានតទល់បានឡើយ ។ ថ្ងៃមួយនោះ ក៏គិតចង់ចេញទៅប្រពាតលេងក្នុងព្រឹក្សពនាវេស គិតហើយ អសុរក៏តែងគ្រឿងរុងរឿងអលង្ការចេញដោយនូវទិព្វវេស្មា ក៏ធ្វើសង្ហាដូចព្រះបាទវេស្សវណ្ណ កុម្ភណ្ឌចាប់យកពូថៅពេជ្រ ហត្ថាម្ខាងកាន់ធ្នូសរជ័យ ស្រេចហើយនៃ ក៏ហោះចាកវិមានភ្លាម សម្ដែងសក្កតេជះ ហោះទៅកណ្ដាលកណ្ដាប់ពពកជ្រកស្រទាប់មេឃ ទៅដល់តែផ្ទៃដែននគរមិថិលាមហាបុរីហើយ អសុរក៏ចុះឈប់នៅនាជាយមាត់ព្រៃ ហើយអសុរី ក៏ត្រាច់យាត្រាដើរមើលអស់សត្វទ្វិបាទចតុប្បាទ ពងសីហានូវគជ-សារសិង្ហគោ ទូរគោគោត្រមហិង្សាសត្វសត្វនានា ទីងពណ៌នាពុំអស់ឡើយ ។ រីឯអសុរទ្ធិនោះ ក៏ដើរមើលរៀង ៗ ឆៀងខេត្រដោយមាគ៌ា លីលាលេងទតសត្វសត្វ ខំរុកកាត់ពនាល័យទៅបានបន្តិច ក៏សង្កាតគយគន់ លបទន្ទួលលួចមើលតាមប្រកបវត្តិនោះ ។ លុះឃើញពួកពលសកលយោធា តាំងពលរថរទេះសេះ ដំរី ឧដ្ឋ លា លើកមកគគ្រឹកគគ្រេងកក្រើកតាំងព្រះធរណី អសុរទ្ធិក៏យាត្រាចូលទៅ ដៃកាន់ពូថៅពេជ្រពណ្ណរាយ បង់ដៃនឹងឈរនៅកណ្ដាលពនាវេស ក៏សម្ដែងគេចដៃជាអ្នកក្លាហាន ហើយក៏ស្រែកប្រកាសប្រាប់ទៅថា អ៊ុយនៃ

អាមនុស្សព្រៃប៉ុនសត្វស្វា ហៅហ្វាយទាយអាឯង គេមាននាមករណ៍ឈ្មោះអ្វី ? មួយទៀត តម្បន់ស្ថានបុរីនៅស្រុកណា នគរណា ? ហើយនាំគ្នាមកក្នុងព្រៃនេះ រកប្រយោជន៍អ្វី ?

គ្រានោះ វីអស់ពួកពលទាំងពួង ទតព្រួចមុខនោះ លុះក្រឡេកមើលទៅឃើញកុម្ភយក្សអសុរនោះ មានរូបរាងធំក្រមហិមាដូច្នោះហើយ ក៏កើតភ័យញាប់ញ័រនូវសព្វស្ទិន ទាំងពលនាយក៏បែរចេញស្ពាំ ពេលនាព-ហានខ្លះ មានស្មារតីមិនស្លូតភ័យពេក ក៏ស្រែកតបទៅវិញ ថា ម្នាលអសុរ វីនាមករបស់ឈ្មោះសម្ដេចព្រះចក្រីនោះ ឈ្មោះហៅព្រះបាទធតរដ្ឋនរបតី ជាចមក្បាលពិនដាទីត្រៃលោកា ស្ដេចគ្រង់បុរីស្រីអយុធ្យាជាទី ព្រះអង្គលើកទ័ពយាត្រាទៅកែងការរក្សាមណ្ឌល គឺអង្គសម្ដេចព្រះរាមរាជនរេស ដែលលើកធ្នូសិល្បជ័យក្នុងបុរីមិថិលា ព្រះអង្គបាននាងសិតាហើយ ស្ដេចក៏នាំវិលទៅកាន់វៀងជ័យវិញ, ឯងមិនដឹងហេតុ ទើបបានមកសួររកនាមឈ្មោះធ្វើអ្វី ? រីឯបារមីព្រះរាមនរបតីនោះ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់អានុភាពរីរើសេសណាស់ កុំមកអួតអាងកាន់ក្រញាំចង់តគេជាដៃ នឹងក្ស័យជីវិតពុំលែងឡើយ ។

កាលនោះ រីរាមេសូរយក្ស បានស្ដាប់ហើយ ក៏គ្រោធក្រេវក្រោធក្រញាំង ខឹងខាំមាត់ ហើយក៏ឆ្លើយតបទៅវិញ ដោយពាក្យពោលថា

ថែអាមនុស្ស អាឯងថា ម្ចាស់របស់ឯងនោះ ឈ្មោះកាមេសដ៏មានរិទ្ធិតេជ ដៃក្លាហាន អើថ្ងៃនេះហើយនឹងឃើញដៃគ្នា រីជីវិតដ៏កៅហ្វាយនាយឯង នោះ នឹងស្លាប់ពុំលែងនឹងដៃអញ រីឯខ្លួនអញនេះ ដូចជាព្រះកាល បណ្តាលមកបំផ្លាញប្រហារជីវិត ថាហើយអសុរិទ្ធិ ក៏គ្រវីធ្នូរសិល្ប ជ័យ តន្ត្រំព្រះបាទាសម្តែងនូវអំណាចដូចរាជសីហា អសុរក៏ស្ទុះផ្លោត លោតក្តូតចូលទៅសំពងកាយពលយោធាទាំងពួងហោង ។

គ្រានោះ រីអស់ពួកពលសកលយោធាទ័ពមុខនោះ ក៏ក្រែងស្ញែង រិទ្ធិអសុរ ភាំងប្រាជ្ញាទាំងចូលគ្នាដៃ ក៏ភ័យរត់ទៅទិសពាសទិសែ ញ័រជើង ដៃជ្រកពួនខ្លួនក្នុងអរញ្ញ ។ អសុរក៏ខ្ទឹំឃ្លាតសង្វាតក្រវេញ ហាក់ដូច កេសររាជសីហា ចូលដេញហ្វូងម្រឹគាហោង ។ គ្រានោះកាមេសូរ អសុរនោះ លុះដេញពលទៅដល់តែដល់មុខព្រះរាជរថគ្រុឌសុវណ្ណ កុម្ភណ្ឌ ក្រឡេកភ្នែកមើលទៅ ឃើញអង្គព្រះរាមា និងនាងសីតានង្គលក្សណ៍ សម្ផុរព្រះភ័ក្ត្រដូចទេពលេខា ទើបស្រែកទៅថា រុំយមនុស្សអហង្ការ ក្លាហាន ហើយហ៊ានទាំស្រីមកកាត់មុខអញ ហើយហ៊ានលើកខ្លួនឯង ជាឈ្មោះកម ឲ្យត្រូវនឹងនាមអញដ៏ជាធំក្រៃ រីតួខ្លួនឯងនេះ នឹងក្ស័យ ប្រល័យជន្ម ប្រពន្ធឯងនោះ អញនឹងនាំយកទៅឥឡូវនេះ ។

(នៅមានត)

ឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹតនិងក្រាំង

ដែលមាននៅវិជ្ជាស្ថាននៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

លោក ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង

(៩)

បំណងជើង " *សាស្ត្រា សិដ្ឋធាន* "

អ្នកនិពន្ធ *អម្បូតក្សត្រី "ម៉ុក"* (១)

កាលបរិច្ឆេទ *ព.ស. ២៤០៦ (គ.ស. ១៨៦៣) ។*

របៀបនិពន្ធ *ពាក្យកាព្យៈ បទកាកគតិតែ ១ ដល់ចប់ ។*

ប្រភពរឿង *បញ្ញាសជាតក ។*

លក្ខណៈឯកសារ *សាស្ត្រាស្លឹករឹត ២ ខ្សែចប់ ។ ខ្សែទី ១ មាន*

១— លោកអម្បូតក្សត្រី នាមដើមឈ្មោះ ម៉ុក នេះ ជាកវី មានថ្វីដៃ ១ រូប ក្នុងសម័យឧដុង្គ ។ លោកកវីម៉ុក បាននិពន្ធរឿង១ទៀត ហៅថា "រឿងទេវន្ទ" លោកបានស្រង់ប្រែសម្រួល អំពីគម្ពីរបញ្ញាសជាតកដែរ កាលពីឆ្នាំ ១៨៥៩ ។ លោកជាមន្ត្រី ១ រូប ក្នុងរាជ្យសម្ដេចព្រះវររាជជននី នៅចុងសម័យឧដុង្គមានជ័យ ។ កាលនោះ សម្ដេចព្រះវររាជ-ជននី កំពុងទ្រង់ផ្ដើមសាងសង់ព្រះវិហារផ្សេង ៗ មានព្រះវិហារអដ្ឋារសជាដើម នៅភ្នំព្រះរាជទ្រព្យ ។ ទ្រង់មានព្រះសវនីយត្រាស់ប្រើលោកឲ្យនិពន្ធរឿងព្រះសិង្ហនាទ ព្រមទាំងប្រោសប្រទានងារជាឧកញ៉ាអម្បូតក្សត្រី ត្រាស់ប្រើឲ្យឧកញ៉ា សេនីយេ ជួយចម្លងផង ។

កវីនេះ មានលក្ខណៈប្លែកពីកវីដទៃ ៗ គឺចូលចិត្តនិយមប្រើតែពាក្យកាព្យ១បទរហូតដល់ចប់រឿង ទោះបីជារឿងវែងយ៉ាងណាក្ដី ។ល។

៣៥ សន្លឹក, ខ្សែទី ២ មាន ៣៧ សន្លឹក ។ ឯកសារនេះ

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានចារចម្លងតាមច្បាប់វត្តហារខេត្តកណ្ដាល

កាលពីឆ្នាំមមែបញ្ចស័ក ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៣ វិច្ឆិកា ១៩៤៣

ចុះលេខ ១.៣៧៩ ។

អត្ថបទផ្ដើម: នមោនមា នមស្សិត្វា ពុទ្ធត្ថំ គមោនុទំ លោក-

នាថំ នាថេវរំ វរញ្ញាណា ។ អញ្ញខ្ញុំគោរព ព្រះម្កុដ

លើសលុប លើសលែងលោកា លោកនាថំ វរញ្ញាណា

ប្រសើរជាតិជា ទីពំនឹងនិត្យ ។ គមោនុទំ មោហតណ្ហំ

ព្រះអង្គអាចបំទ អាចបាំងតណ្ហា មោហាផ្លូវផិត ផ្លូវជាតិមិន

ផិត មិនដល់ព្រះអង្គ . . . . . ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់: សង្ហនាទំ សុជាតកំ ចនិដ្ឋគោ និទានអំពី ពោធិ-

វរេ វរលោកុត្តមោ វរលក្ខណ៍ថ្លៃថ្លា ។ អន្ទោលយកជាតិ

ជាព្រះសង្ហនាទ នៅគន្ថបញ្ញាស-សជាតកកត់ ដោយបទគាថា

បរិបូណ៌ចូលជា ខ្សែពីរស្រេចហោង ។

បំណងជើង "សាស្ត្រា មង្គលសូត្រ[១]"

អ្នកនិពន្ធ រកពុំបានឃើញ ។

កាលបរិច្ឆេទ គ្មានបញ្ជាក់ក្នុងអត្ថបទ ។

របៀបនិពន្ធ ពាក្យ៧ កម្រងកែវ លំនាំទេសនា ។

ប្រភពរឿង មង្គលសូត្រ លទ្ធិពុទ្ធនិយម ។

លក្ខណៈឯកសារ សាស្ត្រាស្លឹករឹតមាន ២ ខ្សែ ។ ខ្សែទី ១ មាន ៣៦ សន្លឹក, ខ្សែទី ២ មាន ៣១ សន្លឹក ។ ឯកសារនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានមកពីវត្តព្រែកថ្លឹង ចុះលេខ ១៣៨៧ ។

អត្ថបទផ្ដើម: វេលានេះ នឹងសំដែងក្នុងមង្គល ៣៨ ប្រការ ដោយ យ៉ ។ ជាខវត្តប្រតិបត្តិ ថាតាមបាលីអដ្ឋកថា នូវវោហារ ឲ្យ សមគួរនឹងសតិបញ្ញា ស្មារតីប្រុសស្រីទាំងពួង ដែលមានមនោ-សទ្ធា នឹងចង់បានឲ្យជឹងឆ្ងាយ នឹងរាយស្ដាប់ ហើយ

១– សាស្ត្រានេះ តាមឯកសារដើម ដាក់បំណងជើងថា "សេចក្ដីពហូសូត្រ" ឈ្មោះទៅវិញ ប្រហែលជាអ្នកចារចម្លងភ័ន្តច្រឡំទេ ព្រោះផ្នែកអត្ថបទទាំងមូល ថ្លែងអំពីមង្គល ៣៨ ប្រការ ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងទីនេះ បានកែតម្រូវតាមអត្ថបទ ។

អធិប្បាយតាមដំណើរថា :

ឯកសម័យ គ្រាមួយនោះ សម្ដេចព្រះបរមសាស្ដាចារ្យ ចរិយាវត្ត ព្រះអង្គស្ដេចគង់នៅ ក្នុងព្រះជេតពន មហាវិហារ ដែលអនាថបិណ្ឌិកសាងថ្វាយ ពុំឆ្ងាយអំពីក្រុងសាវត្ថី ។ល។

អត្ថបទបញ្ចប់: មង្គល ៣៨ ប្រការ ចូរខំស្វាហ៍តាំងចិត្ត ខំប្រព្រឹត្ត ឲ្យបរិសុទ្ធបរិបូណ៌ ក្នុងខន្ធសន្តាន គង់នឹងបានសេចក្ដីសុខ សិរីសួស្ដីវិវឌ្ឍនមង្គលចំរើនសុខក្សេមក្សាន្ត បានផលគ្រប់ទិវារាត្រី ដូចខ្ញុំព្រះករុណាវិសជ្ជនាមកដូច្នេះ ចប់មង្គល ៣៨ ប្រការ ដោយយ៉ ៗ ខ្លី ៗ ជាខន្តីប្រតិបត្តិ ផ្លូវបព្វជិតនូវគ្រហស្ថ ដែលសិក្សាតាមផ្លូវលោកិយ ទាំងផ្លូវបរលោក បាននាំនិពានឲ្យ បានចំរើន នូវប្រាជ្ញាសាធុជន ។ បើមិនទាន់បានសម្រេច នូវមគ្គផល គង់នឹងលើកខ្លួនតំកល់ ឲ្យផុតពីអបាយភូមិ ដោយអំណាចប្រព្រឹត្ត នូវមង្គលទាំងឡាយ ដូចបានអធិប្បាយមកនេះ ។ សូមសេចក្ដីចំរើនបូរមានដល់អ្នក ដែលបានមើល ស្ដាប់គ្រប់ទិវារាត្រី ចប់មង្គល ៣៨ ប្រការតែប៉ុណ្ណេះ ។

(នៅមានត)

រឿងសាមកុក

ឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា

នូ-កាន

ប្រែរៀបរៀង

(គ)

រឿងសាមកុកទុកជាយុទ្ធសាស្ត្រ អ្នកវាងវៃឆ្លាតបើបានអាន
នឹងចេះឧបាយកលចំណាន — ទាំងមានសន្តានស្នេហាជាតិ

យូរ—អ៊ុន

ង៉ឺអាយ ដែលជានាយគុយុំពេទ្យហ៊ូតោ ដឹងថា ហ៊ូតោជាគ្រូពេទ្យចេះយ៉ាងពូកែ ក៏ប្រតិបត្តិគោរព ជូនស្រា បាយ មានសាច់ជ្រូក-មាន់-ទា ឲ្យបរិភោគគ្រប់ពេលពុំដែលដាច់ៗ ពេទ្យហ៊ូតោ មានកតញ្ញូតា ដឹងគុណគុយុំ ក៏និយាយថា ខ្ញុំនេះមុខជានឹងស្លាប់ប្រាកដហើយ ខ្ញុំមិនមានរបស់អ្វីនឹងតបស្នងសងគុណនាយទេ ខ្ញុំមានតែវិជ្ជាការខាងពេទ្យល្អណាស់ ខ្ញុំក៏មិនទាន់បានប្រាប់កូនសិស្សណាទៅឡើយ, ចូរអ្នកយកសំបុត្ររបស់ខ្ញុំនេះ ទៅឲ្យភរិយាខ្ញុំ យកតម្រាពីផ្ទះមក ខ្ញុំនឹងចង្អុលបំភ្លឺឲ្យយល់ទាល់តែអស់ គុយុំបានឮដូច្នោះ ក៏មានអំណរណាស់ និយាយថា ខ្ញុំបាទបានវិជ្ជាការពេទ្យរបស់លោកហើយ ខ្ញុំបាទមិនធ្វើការគេទៅទៀតឡើយ នឹងធ្វើការខាងពេទ្យ រក្សារោគឲ្យល្បីឮខ្ទរទៅ ដើម្បីនឹងយករង្វាន់ខាន់ទៅ ថ្លៃសារពើថ្នាំចិញ្ចឹមជីវិតអាត្មាប្រសើរជាង ។

ហ្គិគោ ក៏សរសេរសំបុត្រឲ្យកូយុំ ៗ ក៏នាំយកសំបុត្រទៅឯតំបន់ កូមិតិមសៀ ជូនទៅភរិយាហ្គិគោ ៗ ភរិយាហ្គិគោក៏ប្រគល់គម្រោរបស់ប្ដី តាមសំបុត្រនោះមកឲ្យកូយុំ ៗ បានគម្រោនោះហើយ ក៏យកទៅឲ្យហ្គិគោ ៗ ក៏បន្ទុលបំភ័ក្រប្រាប់វិជ្ជាពេទ្យ ដល់កូយុំនោះ លុះគ្រាតែបានដឹងស្គាល់យល់គ្រប់ប្រការ ហើយក៏ប្រគល់គម្រោនោះឲ្យទៅកូយុំទាំងអស់, កូយុំបានគម្រោនោះហើយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរពេកប្រមាណ បានយកគម្រោនោះទៅទុកក្នុងទីលំនៅ, លុះគង់យូរទៅ ពេទ្យហ្គិគោ ក៏ធ្វើកាលកិរិយាក្ស័យជីវិតក្នុងគុកនោះទៅ ៗ កូយុំក៏ឲ្យមន្ត្រីភាក់ងារនាំយកសេចក្ដីទៅទូលព្រះចៅវុយអង់ថា ពេទ្យហ្គិគោស្លាប់ហើយ, កូយុំក៏តាក់តែងគ្រឿងសែនព្រេន នាំសពពេទ្យហ្គិគោទៅបញ្ចុះតាមទំនៀម ៗ

ឯភរិយាកូយុំ ឃើញគម្រោក៏គិតថា ត្រូវការអ្វីនឹងក្បួនគម្រោនោះទុក, គ្រូដែលថាវិសេសណាស់ ម្ដេចក៏ស្លាប់ក្នុងគុក, បើប្ដីអញយកទុកក៏គង់តែដូចគ្នា ៗ គិតហើយ ក៏យកគម្រោនោះ ទៅដុតភ្លើងអស់ទៅ ៗ វេលានោះ ទទួលកូយុំទៅផ្ទះ ក្រឡេកឃើញភរិយាយកគម្រោទៅដុតភ្លើងដូច្នោះ ក៏ស្ទុះទៅដណ្ដើមបាន ២-៣ សន្លឹក; ក្រៅអំពីនោះក៏ឆេះអស់ ៗ កូយុំខឹងណាស់ ស្រែកជេរភរិយា ហើយថា ហេតុម្ដេចបានជាហ៊ានឯងយកគម្រោអញទៅដុតភ្លើងបំផ្លាញ ? ប្រពន្ធឆ្លើយថា បើហ្គិគោគ្រូអ្នកឯងវិសេសណាស់ ម្ដេចក៏ស្លាប់ក្នុងគុក, អ្នកឯងយក

តម្រានោះទុកប្រយោជន៍អ្វី? ឯកូប៉ុំនោះភាល់គំនិត ក៏អង្គុយកើតទុក្ខ ស្តាយតម្រានោះពន់ប្រមាណណាស់ បេះតែដកដង្ហើមធំ ហើយគិតថា សំណោះពីថ្ងៃនេះទៅ តម្រាវិសេសយ៉ាងនេះអស់មានហើយ, ឯសទ្វឹក ដែលយកបាននោះ បានតែបែបមើល ជ្រូក, មាន់, ទា, ប៉ុណ្ណោះ ។

ខណៈនោះ ឯចូចូដែលមានកេតឈើក្នុងក្បាល ក៏បណ្តាលឲ្យកើត ចាប់ធ្ងន់ឡើង ៗ ហើយព្រួយតែក្ក ក្រែងកងទ័ពស្រុកគាំងគាំងនិងស្រុក សែឈួន លើកមកធ្វើអន្តរាយ មានបំរើស៊ើបការណ៍ចូលទៅទូលថា ស៊ិនគួនស្រុកគាំងគាំង មានសំបុត្រមកដល់; ចូចូក៏ឲ្យហៅអ្នកកាន់ សំបុត្រនោះចូលទៅ ហើយយកសំបុត្រនោះទៅមើល ឃើញសេចក្តីថា ខ្ញុំបាទស៊ិនគួន មានចិត្តស្វាមីភក្តិចូលមកជ្រកកោនពឹងបុណ្យសម្ភារ ព្រះ ចៅវុយអង់តទៅ, ឯបណ្តាអាណាខេត្តទាំងពួង ក៏ឡើងទ្រង់អស់ហើយ ឃើញនៅសល់តែស្រុកសែឈួន និងស្រុកគាំងពួនប៉ុណ្ណោះ ហេតុនេះ សុំឲ្យទ្រង់លើកទ័ពទៅកំទេចទៀតចុះ មុខជាបានដោយងាយ ៗ

ចូចូបានស្តាប់ ក៏អស់សំណើច ហើយថា មើលចុះស៊ិនគួន វា បញ្ឆោតយើង ឲ្យដើរជាន់លើគំនរភ្លើង ហើយទ៏ប្រើក្បាម្នាក់ឈ្មោះគាន់កុន ឆ្លើយថា ផែនដីព្រះចៅហៀនតេ ក៏វៀរពេលមកយូរណាស់ហើយ; គ្រា នេះ អាស្រ័យដោយព្រះតេជព្រះគុណទ្រង់ ទើបបានបរិបូណ៌មាំមួន ឡើង អស់អាណាប្រជារាស្ត្រ ក៏បានប្រកបសុខក្សេមក្សាន្ត ដោយ

សារបានផ្ដកម្មប់ព្រះបរមពោធិសម្ភារបារមី ហើយមានតាំងសេចក្ដីស្ម័គ្រ ស្រឡាញ់ព្រះអង្គខ្លាំងណាស់, ឯស៊ិនគួននេះ ក៏បន្ទាបខ្លួនចូលមកពឹងបុណ្យព្រះអង្គដោយត្រង់ហើយ គួរតែទ្រង់ទីងឡើងសោយរាជ្យជាអម្ចាស់ផែនដីវៀតញទៅ ។

ចូឆូពូជូបោះ ក៏សើចសំណើច ហើយថា យើងបានទំនុកបំរុងផែនដីរបស់ព្រះចៅហៀនគេមក សឹកសត្រូវក៏បាក់បាក់ ក្រស្ដុតាសក៏បានសេចក្ដីសុខក្សេមក្សាន្តមកយូរហើយ ព្រោះគំនិតរបស់យើង ។ ក៏បានសម្រេចការ ជាធំបំផុតលើសអស់មុខមន្ត្រីតាំងឡាយ មិនមាននរណាទីងស្មើផល់ បើយើងតាំងខ្លួនជាម្ចាស់ផែនដី ផ្ទឹមនឹងព្រះចៅហៀនគេ ក៏ដូចជាមិនសមគួរ យើងត្រូវធ្វើកែលម្អមើលដូចដាវប៉ូអងដែលធ្វើការទុកឲ្យកូនប្រុសរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះក៏បាន ។ សុម៉ាគុីថា ចុះបើវេលានេះ ស៊ិនគួនបានព្រមចំណុះចូលមកជាខ្ញុំទ្រង់ហើយ គួរតែទ្រង់នឹងតាំងលើកស៊ិនគួនជាទីនាម៉ឺនធំ ដើម្បីជាពួកក្រុមរបស់យើង បំរុងទុកឲ្យចាំស្កាត់ទ័ពទៀត ។ ព្រះចៅហ្វុយកង៍យល់ឃើញត្រូវ ទើបតែងត្រាតាំងស៊ិនគួនជាចៅហ្វាយស្រុកកេងជីវ ហើយចាត់បំរើឲ្យនាំត្រាតាំងចេញទៅប្រគល់ស្រុកកេងជីវឲ្យស៊ិនគួន ។

ចំណែកខុមចូឆូ កេតបណ្ដាលការនែតខ្លាំងឡើង ក្នុងថ្ងៃមួយនោះ ចូឆូយល់សប្ដិឃើញថា សេះ ៣ ស៊ីស្មៅក្នុងកេងជាមួយគ្នា លុះព្រឹក

ឡើង ក៏ពណ៌នាយល់សប្តិនោះឲ្យវិប្រក្សាទាំងពួងស្តាប់ហើយថា កាល
គ្រា ម៉ាថេង, ម៉ាហ៊ុរ ម៉ាថៀត ៣ នាក់អាពុកនិងកូនគិតប្រទូសរ៉ាយ
នឹងយើង ៗ ក៏យល់សប្តិឃើញយ៉ាងនេះដែរ ហើយយើងបានកំចាត់
បញ្ចេញអស់ហើយ, ឥឡូវយល់សប្តិឃើញដូច្នេះទៀត តើនឹងអាក្រក់ល្អ
ឬការម្តេច ? ការសៀងទូលថា ទូលបង្គំពិគ្រោះឃើញលក្ខណៈយល់
សប្តិនេះល្អណាស់ មុខហាក់ដូចជានឹងមានបុណ្យឡើងទៀត ទ្រង់កុំព្រួយ
តក្កពេកឡើយ ៗ ចូចូឮដូច្នោះ ក៏គ្មានសេចក្តីកាលសង្ស័យសោះ ។

លុះថ្ងៃមួយនោះ ពេលកណ្តាលយប់ ចូចូឈឺក្បាលណាស់ ខេះ
តក្តៅក្រហល់ក្រហាយដេកមិនលក់សោះ លុះដល់ពេលយាម ៣ ក៏
ក្រោកចេញទៅអង្គុយ នៅលើកៅអីខាងលើល្វែងក្រៅ បានឮសម្លេងបង្គួច
ក៏គៅហែកព្រៃ បែរក្រឡេកមើលទៅ ស្រាប់តែឃើញព្រះនាងហុកហោ
នឹងព្រះកជនរសទាំង ២ ហើយនិងហុកអ៊ួនបិតាព្រះនាងហុកហោ នូវ
ហ៊ាងស៊ុនបិតានាងតាំងកុយហ៊ុយ នូវអស់ស្រីគ្រប់គ្នាពួកប្រហែល ២០ នាក់
កនឈាមហូរប្រឡាក់ក្រហមពេញអស់ទាំងខ្លួន ឈរនៅលើអាកាស
ហើយថា ចូចូអើយ ! អ្នកឯងយកអាយុជីវិតមកឲ្យយើងវិញ ៗ ចូចូ
ក៏ត្រាក់ក្រប៊ីកាប់ទៅត្រង់មាត់ទ្វារ ហើយក៏ឲ្យក្រវល់ក្រវាយខ្លាំងណាស់
ម៉ាំងក៏អស់ដួលចុះក្នុងទីនោះ ៗ បណ្តាមនុស្សម្នាដែលបំរើថែទាំ ក៏
នាំគ្នាគ្រាហ៍លើកចូចូទៅឲ្យនៅក្នុងដំណាក់ដដែល, លុះនៅមកក្នុងថ្ងៃមួយ

នោះ ពេលកណ្ដាលយប់ ចូចូដេកមិនលក់សោះ ចេះតែឮសម្លេងខ្មោចបិសាចទាំងស្រីទាំងប្រុស ស្រែកយំឮទ្រហឹងអឺងកងពាល់តែភូ, លុះព្រឹកឡើង ចូចូឲ្យប្រជុំនាម៉ឺនមុខមន្ត្រីទាំងពួងមកព្រមគ្នាហើយ និយាយថា យើងបានធ្វើសឹកសង្គ្រាមជាយូរលង់ តាំងពី ៣០ ប្លាយឆ្នាំមកហើយ មិនដែលបានឮសម្លេងខ្មោចបិសាច មកស្រែកយំឲ្យប្រាកដដូច្នេះឡើយ វេលានេះ មានខ្មោចបិសាចមកលងបន្លាច ស្រែកយំឮទ្រហឹងអឹងកងជាចំឡែកពេកណាស់ តើនឹងមានហេតុភេទដូចម្ដេច ?

ឯនាម៉ឺនទាំងពួងក៏ទូលថា សូមឲ្យទ្រង់រកគ្រូហ្មងខ្មោចបិសាចមកសៀនសែនពលិការ តាមរបៀបបុរាណ មិនយូរប៉ុន្មានគង់នឹងបាត់ ៗ ចូចូដេកផ្ងើមធំ ហើយថា បុរាណមាននិយាយទុកមកថា កម្មអកុសលមកដល់ខ្លួនហើយ ទោះនឹងដោះស្រាយប្រការម្ដេច ក៏មិនផុតពីសេចក្ដីស្លាប់បាន, ឥឡូវ បើកម្មមកដល់ហើយ ក្រៅស្លាប់ក៏គ្មានទីណានឹងជួយបាន ចូចូ ក៏មិនបានសៀនសែនខ្មោច, រំលងមកក្នុងថ្ងៃមួយនោះពេក ក៏កាន់តែកម្រើកឡើងធ្ងន់ជាងពីដើម ចេះតែល្វឹងល្វើយទន់ទៅ ៗ ទើបឲ្យហៅហៃហ្វ៊ីទុនចូលមក ៗ

ឯហៃហ្វ៊ីទុន មកដល់ទ្វារវាំង ក្រឡេកទៅឃើញព្រះនាងហុកហៅនាងតាំងក៊ុយហ៊ុយនិងព្រះរាជបុត្រទាំង ២ ហើយនិងហុកអ៊្វិន, តាំងស៊ុននូវស្ម័គ្របក្សពួកឈរពីមុខលងបន្លាចជាខ្មោចស្រស់ៗ, ហៃហ្វ៊ីទុន ក៏ដួល

សន្ទប់នៅទី នោះ, ពួកបារាំងក៏នាំគ្នាគ្រោហ៍លើកទៅឯផ្ទះវិញ, ហៃហ៊ួទុន ក៏ចាប់ផ្ដើមឈឺជាប់ព្រោះបិសាច ៗ ចូចូក៏ឲ្យហៅ ចូហង, តាន់កុយ, កាសៀង, សុម៉ាអ៊ី ឲ្យចូលទៅដល់គ្រែដំណេកខាងក្នុង ទើបនិយាយផ្ដាំផ្ញើបុត្រភរិយានិងស្រុកទេស ការពារការ ទឹកដី ឲ្យបណ្ដាមុខមន្ត្រីធំទាំង ៤ នាក់នោះ ៗ មន្ត្រីទាំងនោះ ក៏ទូលថា ព្រះរោគនេះ មិនជាទម្ងន់ប៉ុន្មានទេ គង់តែមើលទៅជាវិញ ៗ

ចូចូថា: យើងបានធ្វើការរណាង្គសង្គ្រាម លើសជាង ៣០ ឆ្នាំ ហើយ សត្រូវទាំងប៉ុន្មាន យើងក៏បានបង្ក្រាបឲ្យរាបទាបអស់ហើយ ផែនដីសព្វថ្ងៃ ក៏បានសេចក្ដីសុខក្សេមក្សាន្តទាំងអស់ ឃើញនៅចន្លោះតែស្រុកកាំងតាំង និងស្រុកសែឈួន ដែលស៊ុនគួន និងឡៅពីឈរជាធំ យើងបង្ក្រាបពុំទាន់បាន, ឥឡូវជម្ងឺក្នុងប្រាណ ក៏កាន់តែធ្ងន់ណាស់ទៅហើយ ដែលនឹងសង្ឃឹមឲ្យបានទៅជាកៀន ធ្វើការសង្គ្រាមតទៅជាមួយគ្នាទៀតពុំបានឡើយ, ហេតុនេះ យើងសូមផ្ដាំផ្ញើការធុរៈផែនដីនេះឲ្យអស់អ្នកទាំងឡាយ ចូរជួយយកចិត្តទុកដាក់ពិភក្ដិរក្សាតាមការផងចុះ កូនប្រុសរបស់យើងមួយឈ្មោះចូផាំង, កើតពីនាងឡៅស៊ី ក៏ទទួលអនិច្ចកម្មក្នុងស្រុកអ៊ួនសៀទៅហើយ, នៅតែកូន ៤ នាក់ ដែលកើតពីនាងពៀនស៊ី ឈ្មោះ ចូភី ១, ចូចៀង ១, ចូស៊ិត ១, ចូហ៊ឹម ១, យើងព្រួយវិតក្កណាស់នឹងចូស៊ិតនោះ ព្រោះកូនមួយនេះសំដីមិនមាំទាំត្រង់ណាសោះ

រមែងស្រវឹងស្រា នឹងកាន់ការមិនខ្ជាប់ខ្ជួន បើនឹងតាំងជាជំនួយខ្លួនយើងក៏ពុំបាន, ឯចូវចៀងនោះ វាជាមនុស្សមានកម្លាំងពលំក៏មែន តែថាមិនស្លូតបេះគិតតែការស៊ីសោះ, ចូហ៊ុមនោះ វាជាមនុស្សលោភទ្រព្យសម្បត្តិ, ដែលនឹងឃើញគំនិតមារយាទមធ្យ័ត តែចូភីជាបុត្រច្បង មានប្រាជ្ញាក្នុងលើសឯទៀត ព្រមទាំងសេចក្តីឆ្លៀវឆ្លាតវាងវៃជាងគេ បើនឹងផ្ទុកផ្ទេរការពារការឲ្យជាជំនួសខ្លួនយើងក៏បាន បើប្រសិនជាយើងអស់បុណ្យក័ព្វវាសនាទៅហើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរជួយអនុគ្រោះតាំងចូភីនោះ ឲ្យស្ដីទីរាជការជំនួសយើងតទៅចុះ ។

ខណៈនោះ ចូហាង, គាទកុយ, គាសៀង, សុមាគ៊ុ បានឮចូឆ្ចូថា ជាពាក្យបណ្ដាំសព្វគ្រប់ដូច្នោះ ក៏នាំគ្នាសោកាល័យសង្រែងសង្រេងរង្គើងស្មារតី មន្ត្រីទាំងនោះក៏នាំគ្នាថយចេញមកវិញ ។ ចូឆ្ចូក៏ឲ្យបំរើយកឈើក្រអូបយ៉ាងល្អឈ្មោះបេងបៀងមកចែកឲ្យភរិយាទាំងពួង ហើយក៏ផ្ដាំប្រដៅថា បើយើងអស់បុណ្យវាសនាហើយ នាងរាល់គ្នាចូរទុកស្បាហ៍យកចិត្តទុកដាក់ ហ្វឹកហាត់ក្នុងការដេរប៉ាក់ក្រឹប ជារបរចិញ្ចឹមជីវិតទៅថ្ងៃមុខ នាងចូរនាំគ្នាទៅនៅលើប្រាសាទតាំងសេិតតៃ ។

(នៅមានត)

ឯកសារ កម្ពុជសុរិយា

(ក)

លោក ឌឹក-គាម ប្រមូលរៀបរៀង

វិទ្យុទេសនា : កណ្ឌទី ១ ព្រះតេជព្រះគុណព្រះសាក្យវង្សគ្រូបង្រៀនសំស្ក្រឹតនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម ៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ២ : ព្រះតេជព្រះគុណព្រះសិរីសម្មត្តិវង្ស ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.២៥/១៤) ។

កណ្ឌទី ៣ : ព្រះតេជគុណព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ (ជ-ណាត) ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.២៥/១៤) ។

កណ្ឌទី ៤ : ព្រះបាឡាត់ឃោសនាគ ហ-ទៀវ ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤២ (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ៥ : លោកគ្រូអាចារ្យ ម៉ុញ-ណាគ្រី ទ.ក. ១១-១២, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ៦ : សាឌុម ទ.ក. ១៣-១៤, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ៧ : ព្រះគ្រូមុនីសុមេធ (កេត បិតសីលោ)

ទ.ក. ១៥-១៦, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ៨ : . . . . . .

កណ្ឌទី ៩ លោកអាចារ្យ យូរ - អ៊ុន ទ.ក. ១៧ - ១៨, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ១០ : លោកអាចារ្យ ញូន - សឿន ទ.ក. ១៩-២០, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម ៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ១២ : លោកគ្រូអាចារ្យ ពាន់ - សុខ ទ.ក ២១ - ២២, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤២, (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ១៣ : ព្រះគ្រូវិនយធម្ម ហ៊ុ - ជា ទ.ក. ២៣-២៤, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤២., (ម.៥២/១៤) ។

កណ្ឌទី ១៥ : លោកអាចារ្យ កៅ - ស៊ុម ទ.ក. ១-២-៣, ទំព័រ ១, ឆ្នាំ ១៩៤៣, (ម.៥២/១៥) ។

កណ្ឌទី ១៦ : លោកអាចារ្យ ឈឹម - ស៊ុំ ទ.ក. ១-២-៣, ទំព័រ ១៦, ឆ្នាំ ១៩៤៣, (ម.៥២/១៥) ។

កណ្ឌទី ១៧ : ព្រះមហា សោម - ឡុប ទ.ក. ១ - ២-៣, ទំព័រ ២៧, ឆ្នាំ ១៩៤៣, (ម.៥២/១៥) ។

ការសំអាត : ព្រះវិសុទ្ធវង្ស ហួត - តាត ទ.ក. ៧-៨-៩, ទំព័រ ១១១, ឆ្នាំ ១៩៣៩, (ម.៥២/១១) ។

វិធីគុបតែងព្រះពុទ្ធសាសនា ឲ្យចំរើន នៅក្នុងឯកៈ កម្ពុជា : ជី គឹម-ហាក់ ទ.ក ១១, ទំព័រ ៤៧, ឆ្នាំ ១៩៣០, (ម.៥២/៣) ។

វិធីធ្វើចំការច្បារដំណាំ : អ្នកស្រែម្នាក់ ទ.ក. ២០, ទំព័រ ១២, ឆ្នាំ ១៩៤១, (ម ៥២/១៣) ។

វិធីធ្វើក្រដាសដោយដៃ នៅប្រទេសលាវ : ទ.ក. ១៥, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤១, (ម.៥២/១៣) ។

វិធីបង្កាត់ពូជក្នុងកិច្ចការសម្រាលកូន : ព្រះមហា ឈឹម-ក្រសេម ទ.ក. ១-២.៣ ទំព័រ ៣៥, ឆ្នាំ ១៩៣៧ (ម.៥២/៩) ។

វិធីបង្ការរោគ : ដុកទ័រឡូរង្ស ទ.ក. ១-២.៣. ទំព័រ ១៩, ឆ្នាំ ១៩៣៧, (ម.៥២/៩) ។

វិធីរក្សាកក : ទ.ក. ២-៣, ទំព័រ ៥៨ ឆ្នាំ ១៩៣៥, (ម.៥២/៧) ។

វិធីរក្សារាងកាយ : ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ទ.ក. ៥, ទំព័រ ២២៥, ឆ្នាំ ១៩៤៧, (ម.៥២/១៩) ។

វិធីរាប់ថ្ងៃ-ខែ-ឆ្នាំ-រដូវ (កាព្យ) : ព្រះគ្រូញាណ-សំវរ ញាណ-ឈឺន ទ.ក. ២, ទំព័រ ៩៥, ឆ្នាំ ១៩៤៦, (ម.៥២/១៨) ។

វិធីសម្រាលកូន : ទ.ក. ៤-៥-៦, ទំព័រ ៤៥, ឆ្នាំ ១៩៣៥, (ម.៥២/៧) ។

វិធីសាងសំឡេង : លោកអាចារ្យ សេ - កោ ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៤៤៩, ឆ្នាំ ១៩៤៧ (ម.៥២/១៩)

វិធីអប់រំចិត្ត : លោក ស៊ុន - ហ៊ាន ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៦៤៣, ឆ្នាំ ១៩៥៤, (ម.៥២/២៦) ។

វិធីអប់រំជនជាតិខ្មែរ : លោក ក៏យ - ប៊ុក ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៦៥១, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២/២៨) ។

វិធុរជាតក : ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៣៤, ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម ៥២/៣៦) ។

វិជយកថា : ព្រះបាឡាត់អរិយកស្សប គុង - ឈួន ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៦៤៣, ឆ្នាំ ១៩៥១, (ម ៥២/២៣) ។

វិន័យនិងការប្រតិបត្តិ : លោក គិត - ពិន ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៧០៥, ឆ្នាំ ១៩៥២, (ម.៥២/២៩) ។

វិបត្តិសតិសម្បជញ្ញៈ : លោក ផេង - ជ្រៅ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៤៩, ឆ្នាំ ១៩៦៣, (ម.៥២/៣៥) ។

វិរុឡ្ហវត្ថុគាថា : ព្រះវិគ្គញាណ សោម - ឡុប ទ.ក. ៣, ទំព័រ ១៧៩, ឆ្នាំ ១៩៤៥, (ម.៥២/២៧) ។

វិវត្តន៍នៃអក្សរខ្មែរ : លោក ឌ តាម ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២៨៩, ឆ្នាំ ១៩៦៥, (ម.៥២/៣៧) ។

វិភធម្មបទ : ព្រះឧបាលិវង្ស ម៉ុង - សែស ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៤១២, ឆ្នាំ ១៩៥៥ (ម ៥២/២៧) ។

វិតក្កូបសមកថា : ព្រះភិក្ខុ ហេន - ធឿន ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៣២៣, ឆ្នាំ ១៩៥៤, (ម.៥២/២៦) ។

វិសារទធមិ : ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា កែ - អឿន ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៥៨១, ឆ្នាំ ១៩៥២, (ម.៥២/២៤) ។

វីរបុរសពីររូបនៃទ្វីបអាស៊ី : លោក ប៉ាយ - ប៊ុក ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៩០៧, ឆ្នាំ ១៩៤៧, (ម ៥២/១៩) ។

វីរយកថា : យុទ្ធបណ្ឌិតរក្ស ប៊ូ - ប៉ូ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ៦០៣, ឆ្នាំ ១៩៣៧, (ម.៥២/២៩) ។ អ្នកឧកញ៉ាសុភាធិកា ស៊ូរ ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៨៧, ឆ្នាំ ១៩២៦ - ២៧ (ម.៥២/១) ។

វីរិយកថា : អាចារ្យ ស៊ូរ - ហាយ ទ.ក. ៧ - ៨ - ៩, ទំព័រ ២៣៥, ឆ្នាំ ១៩៣៧, (ម.៥២/៩) ។

វីរិយារម្ភកថា : ព្រះគ្រូ កែ - អឿន ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៧២៣, ឆ្នាំ ១៩៥៤, (ម ៥២/២៦) ។

វេយ្យាករណ៍និបាតសព្ទខ្ទះ : ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៧៤១, ឆ្នាំ ១៩៦៥, (ម.៥២/៣៧) ។

វេយ្យាករណ៍សំស្ក្រឹត : ព្រះវិសុទ្ធិវង្សហួត - តាត ទ.ក. ៧-៨-៩ ទំព័រ ១៦៣, ឆ្នាំ ១៩៣៨, (ម.៥២|១.) ។

វេរកថា : ព្រះសាសនមុនី កឹម-គូរ ទ.ក. ២, ទំព័រ ១១១, ឆ្នាំ ១៩៦៤, (ម.៥២/៣៦) ។

វេរប្បតិវេរកថា : ព្រះគ្រូមុនីសោភណ សោម - ឡុច ទ.ក. ១, ទំព័រ ៣២, ឆ្នាំ ១៩៤៧, (ម.៥២/១៩) ។

វេឧញ្ញជាតក : ម.ឯកនិបាតជាតក ។

វេរុបសមកថា : ព្រះគ្រូញាណមុនី ឡេង - រម ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៤៨១, ឆ្នាំ ១៩៥៩, (ម.៥២/៣១) ។

វេសារជ្ជករណធម៌ : ព្រះមហា សុខ - យូរ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ២៣៩, ឆ្នាំ ១៩៥៩, (ម.៥២/៣១) ។

សកម្មភាពនៃក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរៈ លោក តាប ពិន ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៩០០, ឆ្នាំ ១៩៥៧, (ម ៥២/២៩) ។

សកម្មភាពនៃក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ បរិយាយពីចំរៀងនិងប្រយោជន៍ចំរៀង : លោកតាប - ពិន ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៣១, ឆ្នាំ ១៩៥៥, (ម.៥២/២៧) ។

សកម្មភាពនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ : លោកតាប - ពិន ទ.ក. ១, ទំព័រ ៧២, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ២, ទំព័រ

១៦១, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ៥, ទំព័រ ៣៨៤, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ៦, ទំព័រ ៤៦៣, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៥៤៤, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ៨, ទំព័រ ៦១៩, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ៩, ទំព័រ ៧០៣ ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ១០, ទំព័រ ៧៨៣, ឆ្នាំ ១៩៥៣; ទ.ក. ១១, ទំព័រ ៨៥៣, ឆ្នាំ ១៩៥៣ (ម ៥២/២៥) ។

សង្គ្រោះ : អាចារ្យ គិម - អាន ទ.ក ១ - ២ - ៣ ទំព័រ ២១១, ឆ្នាំ ១៩៣៨, (ម.៥២/១០) ។

សង្ខិតន័យពីប្រវត្តិព្រះពុទ្ធសាសនា នៅប្រទេសកម្ពុជា អតីតកាល : ក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ ទ.ក. ១, ទំព័រ ៨, ឆ្នាំ ១៩៥៥, (ម.៥២/២៧) ។

សង្ឃហជមិ : ព្រះបាឡាត់ខុត្តមលិខិត សុង - ស៊ុរ ទ.ក. ៧, ទំព័រ ៤៨៣; ឆ្នាំ ១៩៥៣; (ម.៥២/២៥) ។ ព្រះវិន័យធម្ម យូរ - ប៊ុណ្ណ ទ.ក. ២, ទំព័រ ១៤៤, ឆ្នាំ ១៩៤៨, (ម ៥២/២០) , ទ.ក. ៤, ទំព័រ ២៥៦ ឆ្នាំ ១៩៥១ (ម.៥២/២៣) ។

សង្ឃហជមិ ៤ ប្រការ : លោក ឈឹម - ស៊ុម ទ.ក. ២; ទំព័រ ១៦៨, ឆ្នាំ ១៩៦៥, (ម.៥២/៣៧) ។

សង្គាយនាព្រះត្រៃបិដកប្រទេសកម្ពុជា : ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ទ.ក. ៣, ទំព័រ ១៣៩, ឆ្នាំ ១៩៥៣, (ម.៥២|២៥) ។

សង្គាយនាយ៉ាងសង្ខេបរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា : ទ.ក. ១៦, ទំព័រ ៣, ឆ្នាំ ១៩៤១ (ម.៥២/១៣) ។

សង្គ្រាមកំពាំង : យុទ្ធបណ្ណាទុរក្ស ប៊ូ-ប៉ូ ទ.ក. ១២, ទំព័រ ៩៣, ឆ្នាំ ១៩៥៥, (ម.៥២|២៧) ។

សង្គ្រាមរវាងគីត្តកាំងនិងព្រះព្រហ្ម : លោក លាង - ហ័បអាន ទ.ក. ១២, ទំព័រ ១២៧៧, ឆ្នាំ ១៩៦០, (ម.៥២|៣២) ។

សង្ឃសរណគាថា : ព្រះមហា កុន-ប្រិញ ទ.ក. ៤, ទំព័ ៣១៣, ឆ្នាំ ១៩៥៦, (ម.៥២|២៨) ។

សង្ឃសោភណគាថា : ព្រះមហា ជាន់ - ខុក ទ.ក. ១២, ទំព័រ ១៣២៧, ឆ្នាំ ១៩៥៩, (ម ៥២|៣១) ។

សតិសម្បជញ្ញគាថា : ព្រះបាឡាត់ សុន - ស៊ុរ ទ.ក. ៤ ទំព័រ ១១៨, ឆ្នាំ ១៩៥៦ (ម.៥២|២៨) ។

សត្តឧបសូត្រ : ឧកញ៉ាភក្តីកជា យ៉ុង ទ.ក. ៧ - ៨ - ៩, ទំព័រ ១០៤, ឆ្នាំ ១៩៣៣. (ម.៥២|៦) ។

(នៅមានត)

ជីវប្រវត្តិ

របស់ខ្ញុំឈ្មោះ អៀង·សាយ

(គ)

ខ្ញុំសន្យានឹងពួកយួនថា ខ្ញុំមិននិយាយតាមការពិត ខ្ញុំគិតឲ្យវារួចខ្លួនទាំងអស់គ្នា ។

ដោយខ្ញុំទៅនិយាយប្រាប់ពួកជប៉ុនថា ក្មេងវាប្រាប់ខ្ញុំថា កាបូបនោះ ដាក់ហោប៉ៅខាងក្រោយមិនបានចូលស៊ប់ នៅយប់ដែលស៊ីផឹករួច ដើរមកបានបន្តិច កាបូបនោះជ្រុះធ្លាក់នៅផ្លូវ មានយួនម្នាក់ពាក់អាវខ្មៅ ស្លៀកខោខ្មៅ ដើរជើងទទេ បំរុងទៅរកស៊ីផឹក វាជាន់ទៅលើកាបូប វារើសបើកមើលឃើញមានប្រាក់ពាររយរៀល វាដកយកប្រាក់ ហើយបោះកាបូបចោលទៅក្នុងគុម្ពផ្កា នៅមុខភោជនីយដ្ឋាននោះ វាត្រឡប់ទៅវិញ ឥឡូវនេះយួនដែលរើសបានប្រាក់ វាទៅផ្ទះវានៅឯព្រៃនគរ ឯណោះបាត់ទៅហើយ ។ ជប៉ុននាំគ្នាមករកមើល ឃើញកាបូបនោះ វាត្រេកអរខ្លាំងណាស់ ដោយបានឃើញឯកសាររបស់វា ។

ខ្ញុំចេះតែបែកគំនិត អំពីរឿងលេងកលថ្មីនៃក្ក រហូតដល់បានធ្វើឲ្យគេឃើញជាក្មេងកើតចេញពីផ្កាឈូក នាំឲ្យផ្អើលគេមកមើល បានប្រាក់ជាច្រើន រឿងក្មេងកើតពីផ្កាឈូកនោះអស្ចារ្យណាស់ មិនមែនដូចធ្វើសម័យឥឡូវនេះទេ គេចង់បង្ខំឲ្យដូចរបស់ខ្ញុំធ្វើ តែធ្វើមិនដូចៗ

កាលដែលធ្វើរួច គាំងឲ្យគេមើលនៅក្នុងពេញ ហើយចេញទៅគ្រប់ខេត្តក្រៅ ឲ្យបងប្អូនខ្ញុំនាំយកទៅតាំង ឲ្យគេមើលយកប្រាក់គ្រប់ខេត្តក្នុងស្រុកខ្មែរ ហើយទៅស្រុកយួនកូសាំងស៊ីននៅយួរទៃ ទើបទៅដល់ហាណូយឯតុងកឹងទៀត បានប្រាក់ច្រើនដូចត្រូវឆ្នោតធំមួយ ។ ខ្ញុំមានរូបថតទីងឯកសារអំពីភ្លេងកើតពីផ្កាឈូកនោះ ទុកមកដល់ពេលនេះ ។

បន្ទាប់អំពីរឿងដែលខ្ញុំលេងកលថ្មីនៃភ្លេង ខ្ញុំសរសេរអំពីរឿងដែលខ្ញុំចេះតែងពាក្យកាព្យឃ្លោង ។

នៅវត្តបាក់ក ដែលមានឈ្មោះត្រឹមត្រូវថាវត្តពុទ្ធជ្ឈមានជ័យ នៅជិតក្នុងស្រង់ គឺក្នុងស្រុកកំណើតរបស់ខ្ញុំ មានរូបគំនូររឿងពុទ្ធប្រវត្តិនៅផ្ទៃសាលាវត្តនោះ ដែលជាសំណាដៃរបស់លោកឪពុកខ្ញុំ ។ ខ្ញុំឃើញចំណងជើងជាពាក្យកាព្យ ខ្ញុំកត់ចម្លងយកមកតាំងពីខ្ញុំបានអាយុ១៨ ឆ្នាំ សេចក្តីថា :

សេរីភេហារប្រាជ្ញាវៀង នាមដើមឈ្មោះអៀងជាងគំនូរ
គំនិតប្រឹងគិតប្រកបគូរ ប្រគេនលោកគ្រូចៅអធិការ ។
ត្បិតព្រះទ័យព្រះទសពល យោបល់ត្រូវយល់ដោយបញ្ញា
ខំស្អិតគិតស្អាងសាងសាលា ជាការទុកតព្រះគុណថ្លៃ ។
ទើបទ្រង់តម្រាស់ត្រាស់ប្រើប្រាណ មិនខានខំប្រឹងតាមព្រះទ័យ
ប្រទានទ្រព្យឲ្យអាស្រ័យ មួយថ្ងៃជាប្រាក់សាមសិបសេន

ដោយឃើញពាក្យកាព្យ ដែលមានពាក្យផ្ទួនចួនជាប់គ្នា មានឃ្លាជាពាក្យពីរោះនោះ ខ្ញុំជាប់ចិត្តគិតពិនិត្យពាក្យកាព្យហ្នឹង ឲ្យតែឃើញពាក្យ ដែលមានកាព្យទាក់ទង ខ្ញុំឈ្លាកពិនិត្យគិតរករបៀបតាប់ចុងផ្ទួន ដោយព្យាយាមយូរមក ខ្ញុំរករបៀបតែងជាពាក្យកាព្យបានខ្លះ សូមយកពាក្យកាព្យជំនាន់នោះ តរៈ-បមកជូនមើល ៗ ដោយទៅធ្វើការកន្ទៃកំប៉ិណ្ឌ ទឹកចាស់ចិត្តនឹកដការអាណាព្យាបាល ខ្ញុំសរសេរពាក្យកាព្យមួយថា :

អស្ចារ្យចម្លែកប្លែកឆ្នាំនេះ　　កដការតែងបេះរះសព្វគ្រប់
បុណ្យកុំទាំងមូលមិនឲ្យឈប់　　គម្អីមកខ្ទប់សាលាដែក ៗ
ជូនតាតាតមករកឯវត្ត　　បាត់ចៅប្រាកដជាយំស្រែក
ទាំងញាតិសន្តានច្រើនអនេក　　ដែលចែកឃានទៅឥឡូវមក ៗ
ប៉េក្ខុនចៅនៅតែធ្វើការ　　អ្នកណាទឹងបានគិតរះរក
អន្សមទំគមរៀបដាក់ស្ពក　　ជ្រូវត្រូវមករកពិសា ៗ

ពាក្យកាព្យមួយទៀត ខ្ញុំឃើញជាងម្នាក់ធ្វើការជាមួយប្អូនខ្ញុំ មានគេនិយាយចំអកចំអន់លេងទឹងជាងនោះ ខ្ញុំសរសេរពាក្យកាព្យ ១ ឲ្យគេអាន ឲ្យគេស្ដាប់ទាំងអស់គ្នា មានសេចក្ដីថា :

ពួកជាងស៊ុមង៉ត់មានឈ្មោះយី　　បេះការខ្វេចខ្វីសល់ដោយជុំ
បេះបូកបូកក្បាច់កាច់ប្រមុំ　　ឲ្យតែមានពុម្ពធ្វើបានគ្រប់ ៗ

ចេះភាយស៊ីម៉ង់ត៍ផង់ដូចផេះ   ប៉ុកទៅនៅល្បេះផុយដុះ ១

បើធ្លាក់បាក់បែកមានដែកទប់   យើយល់ការគ្រប់យប់រៀនគួរ ៗ

ស្រី ៗ ឃើញក្បាច់ញោចកណ្តៀវ ដែលយើព្រានព្រៀវផ្អូលមើលល្ហួរ

សរសើរគ្រប់មាត់ថាគាត់គួរ   គំនូរល្អដាច់ដូចក្បាច់អាល ៗ

ដោយខ្ញុំជាប់គំនិតពីពាក្យកាព្យឃ្លោង មានឥស្សរជនជាន់ខ្ពស់មួយរូប ប្រើឲ្យខ្ញុំគូររូបមួយធំតាមរូបថតតូច ដល់ឃើញខ្ញុំគូរបានដូចរូបថតនោះ បានបញ្ចេញពាក្យសរសើរលើកទឹកចិត្តជាច្រើន ខ្ញុំនឹកចង់សើចនឹងពាក្យអស់នោះ ដែលជាពាក្យពយ ធម្មតាទេ តែខ្ញុំយកមកបន្ថែមបន្ថយតែងជាពាក្យកាព្យមើលលេងថា :

ខែងជាងអ្នកចេះចំណេះចប់   កុំជប់គិតព្រួយពីប្រាក់កាស

ឯងគូរល្អល្អិតកុំគិតផ្តាស   ប្រាក់កាសអញឲ្យឯងពេញចិត្ត ៗ

ដូចកាលអញទៅនៅប៉ារីស   មានជាងគេចេះបញ្ចេញមុត

គូរដូចរូបអញ ៗ ពេញចិត្ត   អាណិតគេណាស់អញឲ្យក្រៃល ៗ

គ្រាន់តែមេដាយរាល់ទឹងប៉ោត   ប្រាក់ហ្វ្រង់គ្រណាតប៉ូកនឹងប៉ែល

រាល់ទឹងក្រឡក្រប្រហែល   អញឲ្យគេក្រៃលរដោយរាក្រ ៕

ឯខ្លួនឯងនេះឯងកុំគិត   លែងលិទ្ធប្រហុកហុតសម្ល

សុទ្ធតែនំប័ុងនិងគ្រើខ   ម្ហូបបារាំងយ៉ាងល្អសម្ខិះ ៗ

ចាំងព្រឹករាំងល្ងាចមកស៊ីចុះ   ឯងនេះប៉ុណ្ណោះមិនសំគិះ

ឡានអញប្អូនដប់ប៉េចង់ជិះ ទាំងកុលាបម្ទិះបេះតាមចិត្ត ។
សួនច្បារដំណាំអញផាំផ្កា ទៅណាមកណាអញគាណិត
បេះទៅក្រងលេងកំសាន្តចិត្ត កុំគិតគោតខ្លាចអំណាចអញ ។
មួយទៀតស្រី ៗ ក្មេងក្ដុងក្រៅ គួនចៅអ្នកណាឯងស្រឡាញ់
មើលឲ្យស្រឡះរូបប្រាប់អញ ទឹងការញ់គិតគូរជណ្ដឹងឲ្យ ។
ឯគ្រង់ប្រពន្ធឯងកុំព្រួយ ឯខ្លួនឯងមួយមិនខ្សត់ខ្សោយ
អញធានាជួយប្រាក់កប់បេ អញរៀបការឲ្យកុំខ្លាចអត់ ។
ឯផ្ទះសម្បែងឯងមិនក្រ សង់ថ្កុតឡើងតម្កើងកត់
ប្អូនជានប្រាំជាន់មិនគំណត់ ឡើងម្ដងក្រែងហត់មាត់ហប ៗ ។

ខ្ញុំមានសរសេរពាក្យច្រើនទៀត ជាចំនុកច្រៀងខ្លះ ជាសុភាសិតខ្លះ ជារឿងបែបសាស្ត្រខ្លះ តែគេខ្ចីយកទៅមើលបំបាត់អស់ខ្លះ នៅសល់ខ្លះ គឺរឿង តាតូច និងមេកាព្យជាក្បួនច្បាប់ ។

ឯរឿងប្រលោមលោក ខ្ញុំស្រឡាញ់អានរឿងអក្សរខ្មែរ និងអក្សរបារាំងជាច្រើន ខ្ញុំអានមើលពិនិត្យល្បិចកិច្ចកលដែលគេសរសេរ លុះតែបានយល់ បានសរសេរលេង សរសេរល្បងមើលច្រើនរឿងដែរ ។

តែមុនដំបូងខ្ញុំចាប់សរសេររឿងល្ខោន ជារឿងកំប្លែងខ្លី ៗ មានតែមួយឈុត ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំសរសេររឿងល្ខោន ជារឿងគួរឲ្យសើច ជារឿងកំសត់ និងជារឿងអប់រំផង ។ មានច្រើនឈុត ច្រើន

ធាក ដល់មកក្រោយ ទើបខ្ញុំសរសេររឿងប្រលោមលោក និងរឿងកំសាន្តចិត្តខ្លី ៗ ជាច្រើន ។

បានជាខ្ញុំចាប់សរសេររឿងមុន ដោយខ្ញុំជាអ្នកនាំសិស្សហាត់លេងរឿងកាលពិធីចែករង្វាន់ ឬ បុណ្យផ្កា បុណ្យកឋិន ។

បើរាប់ឈ្មោះរឿងល្ខោន ដែលជារឿងវែងហើយល្អផងនោះគឺ :

១- រឿងសេនាក្លាហាន

២- រឿងរត់ទ័ព

៣- រឿងកេរ្តិ៍មរតក

៤- រឿងសុបិននិមិត្ត

៥- រឿងព្រះរាជសម្ភារ

៦- រឿងរើសរកប្តី

៧- រឿងស្រីសុភាព

៨- រឿងដាំងឈើប្រាជ្ញព្រោក ។

រឿងក្រោយនេះ បានទទួលរង្វាន់ក្នុងការប្រឡងអក្សរសាស្ត្រ អំពីដៃឯ.ក. ហ៊ុយ - កន្ធុល នៅទីព្រះនាំងភោជនីយ ចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេច ព្រះនរោត្តម សីហនុ ។

ឯរឿងប្រលោមលោក បើរឿងដែលល្អ ៗ គឺ :

១- រឿងសាភកាណ

២- រឿងស្រីប្តីឆោះ

៣- រឿងផិតក្បត់

៤- រឿងគូព្រេងគូកម្ម

៥- រឿងអ្នកជាប់ពោទទៅជាគ

៦- រឿងផ្ការីកផ្ការោយ

រឿងក្រោយនេះបានទទួលរង្វាន់ ក្នុងការប្រឡងអក្សរសាស្ត្រ អំពី ថ្ងៃ ៦.១. មាស - ណាល់ នៅមន្ទីរមហោស្រពក្រុង ចំពោះព្រះភក្ត្រ ព្រះបាទសម្តេច ព្រះនរោត្តមសីហនុ និងចំពោះមុខលោក ឡូរ៉េស៊ុ. ដង់តស៊ុយប៉េរ៉េយេរ ។

បើត្រឡប់មកនិយាយអំពីចំណេះខាងវិចិត្រសិល្បៈវិញ កាលលោក ដេស្សាជាំងធ្វើជានាយកក្រសួងឃោសនាការ លោក គិម - ហាក់ ធ្វើ ជាកម្មនៅក្នុងក្រសួងនេះ មានបង្គាប់ទៅសាលាទស្សហកម្ម, សាលា របនា, ក្រសួងសុរិយោដី និងក្រសួងសាធារណការ ឲ្យរៀបតុបតែង ទូកញ្ចក់ ៣ ក្នុង ១ ក្រសួង ឲ្យគូរផាត់តពណ៌លើការស្តើង ឬក្រដាស ក្រាស់ហើយកាត់ដាក់បញ្ឈរ ធ្វើជាទេសភាព ឲ្យមើលឃើញមុខក្រោយ ឆ្ងាយជិត គឺ « ឌីយ៉ូរ៉ាម៉ា » ធ្វើយ៉ាងម៉េចឲ្យបានគេឃើញតាមគោល បីគឺ :

១– ស្រុកខ្មែរពីដើមយ៉ាងម៉េច

២– ស្រុកខ្មែរបច្ចុប្បន្នយ៉ាងម៉េច

៣– ស្រុកខ្មែរអនាគតយ៉ាងណាទៅ ។

គេឲ្យធ្វើប្រឡងគ្នាយករង្វាន់ កាលនោះសាលាឧស្សាហកម្ម ដែលមានខ្ញុំជាអ្នកធ្វើតាមគោលការណ៍បីគឺ កាំបូតដូហ្ស៊ើ, កាំបូតឌីយេរ, កាំបូតឌើម៉ាំង នោះបានទទួលរង្វាន់លេខ ១ ។

ម្យ៉ាងទៀត មានការប្រឡងគំនូរសំណាកប្រកាសផ្សាយដំណឹង អំពីពិព័រណ៍ ដែលនឹងមានតាំងនៅក្នុងព្រះកែវមរកត ។ កាលនោះ គេឲ្យរង្វាន់លេខ ១ ~~ទៅសាលារចនា, លេខ~~ ២ ឲ្យមកខ្ញុំ តែដល់បានជាប្រកាសយកទៅបិទពាសពេញក្នុងក្រុងនិងខេត្តក្រៅ ទៅជាឃើញរូបគំនូរសំណាករបស់ខ្ញុំទៅវិញ ឯគំនូរសាលារចនាដែលបានរង្វាន់លេខ ១ មិនឃើញ ដល់ស៊ើបសួរទៅលេចឮពាក្យថា មេប្រយោគយល់ដល់ពួកសាលារចនា ក៏ឲ្យរង្វាន់លេខ ១ ទៅ ដល់យកគំនូរលេខ ១ ទៅឲ្យរោងពុម្ព គេធ្វើពុម្ពបោះ គេថាពាស់ពីពណ៌គ្មានរបៀបល្មមធ្វើពុម្ពបាន គេចោលទៅ គេយករបស់ខ្ញុំដែលបានលេខ ២ មកធ្វើវិញ ដោយមានរបៀបរៀបពណ៌ល្អ ។

(នៅមានត)

អត្ថបទផ្នែកទំនៀមទម្លាប់

ចូលឆ្នាំថ្មី

អ្នកស្រី ពេជ-សល់ រៀបរៀង

ខ្មែរនិយមចូលឆ្នាំថ្មីនៅក្នុងខែចេត្រ ដែលជាខែទី ៥ នៃប្រក្រតិទិនខ្មែរ ប៉ុន្តែគេនៅតែរាប់ខែមិគសិរ ជាខែទី ១ ដដែល ។ ការកំណត់ថ្ងៃ-ខែ ចូលឆ្នាំថ្មីនេះ កាលដើមឡើយ ពោរាណកបណ្ឌិតអ្នកប្រទេសទាំងឡាយក្នុងជម្ពូទ្វីប លោកកំណត់យកខែមិគសិរជាដើមឆ្នាំ ដោយហេតុក្នុងសម័យព្រេងនាយ លោកប្រើរដូវ ៣ តាមចន្ទគតិ ដោយច្រើនគឺ:

- ហេមន្តរដូវ (រដូវត្រជាក់)
- គិម្ហរដូវ (រដូវក្ដៅ)
- វស្សានរដូវ (រដូវភ្លៀង)

រដូវត្រជាក់ ឬ ហេមន្តរដូវ លោកទុកជារដូវដើមឆ្នាំ ប្រៀបដូចជាវេលាព្រឹក ចាត់ទុកជាដើមថ្ងៃ ដែលមានអាកាសធាតុត្រជាក់ គួរជាទីពេញចិត្តនៃមនុស្សសត្វទូទៅ ។

រដូវក្ដៅ លោកទុកជារដូវកណ្ដាលឆ្នាំ ប្រៀបដូចជាវេលាថ្ងៃត្រង់ ដែលព្រះអាទិត្យបញ្ចេញចំហាយយ៉ាងខ្លាំង ។

រដូវភ្លៀងផ្គរ ប្រកបដោយអាកាសងងឹតអួរអាប់ លោកទុកជាវេលាចុងថ្ងៃ ប្រៀបដូចជាវេលាទៀបចូលគ្រែ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ទើបចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ លោកកំណត់យកខែមិគសិរ ជាខែចូលឆ្នាំ ។

ឯការកំណត់ចូលឆ្នាំ ក្នុងខែមិគសិរនោះ មកអំពីជំនាន់ដើម គឺពីគ្រឹមសម័យក្រុងនគរធំឡើងទៅ ប្រទេសកម្ពុជាយើង រាប់អានប្រើចន្ទ-គតិជាសំខាន់ ។ ប៉ុន្តែអ្នកប្រាជ្ញជាន់មុន បានធ្វើសេចក្តីកត់សំគាល់ថា ចន្ទគតិ គឺដំណើរនៃព្រះចន្ទនោះ គឺកំណត់តាមហោរាសាស្ត្រ ដែលព្រះចន្ទត្រូវដើរមួយជុំពិភពលោកម្តង ។ ដើម្បីធ្វើដំណើរឲ្យបាន ១ ជុំពិភពលោកនេះ ព្រះចន្ទត្រូវចំណាយពេលអស់ ២៩ ថ្ងៃកន្លះជាងបន្តិច ដែលហៅថា ១ ខែ ហើយ ១២ ខែ បានជា ១ ឆ្នាំ ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើយើងនិយមប្រើតាមចន្ទគតិតែម្យ៉ាង លុះច្រើនកាន់ឆ្នាំទៅខាងមុខ យើងនឹងឃើញថា រដូវតាមចន្ទគតិ នឹងមិនទៀងទាត់តាមធម្មតាឡើយ គឺថារដូវរងានឹងក្លាយទៅជារដូវក្តៅ ។ ក្លាយទៅជារដូវភ្លៀង ព្រោះគោលនៃរដូវទាំងឡាយ ដែលជាគ្រឿងសំគាល់ធម្មជាតិ ដូចជា រដូវឈើផ្កា ផ្លែ ភ្លៀង ខ្យល់ ជាដើម សុទ្ធតែត្រូវតាមសុរិយគតិទាំងអស់ ។ ដើម្បីចៀសវាងនូវការប្រែប្រួលដូចនេះហើយ ទើបនៅពេលដែលមនុស្សយើងមានសេចក្តីចេះដឹងវិសេសឡើង ក៏គិតប្រើរដូវតាមសុរិយគតិ អែបជាមួយនឹងចន្ទគតិផង និងប្រើសុរិយគតិសុទ្ធតែម្យ៉ាងក៏ពុំបាន ព្រោះក្នុងគោតមពុទ្ធកាលនេះ មានពិធីកិច្ចផ្សេង ១ ក្នុងសាសនាច្រើនណាស់

ដែលទាក់ទងនឹងចន្ទគតិ ទើបគេនិយមប្រើអែបគ្នាយ៉ាងនេះ ហើយបើកាលណាព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យដើរឃ្លាតឆ្ងាយអំពីគ្នា លម្អកបានជា ១ ខែហើយ ទើបគេគិតលើកអធិកមាសម្តង ដើម្បីឲ្យទាន់គ្នាវិញ (តាមទម្លាប់ ៤ ឆ្នាំ មានអធិកមាសម្តង) ។

ទើបតែជាខាងក្រោយ គឺក្រោយពីពេលដែលផ្តើមប្រើចុល្លសករាជមកនេះទេ ដែលខ្មែរយើងត្រឡប់ប្រើសុរិយគតិជាសំខាន់ ហើយកំណត់ចូលឆ្នាំក្នុងខែចេត្រ ដែលជាខែទី ៥ ជាប់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ប៉ុន្តែទោះជាមានលើកអធិកមាសឲ្យទាន់គ្នាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ថ្ងៃចូលឆ្នាំខ្មែរ នៅតែពុំបានទៀងទាត់ដូចខាងអឺរ៉ុបដែរ ព្រោះជួនត្រូវខាងដើម ជួនត្រូវខាងនោះ ត្រាន់តែមានកំណត់ទុកថា សង្ក្រាន្តនឹងមានក្នុងរវាង ១ ខែ គឺ ក្នុងរវាងពីថ្ងៃ ៤ កើតខែចេត្រ ទៅថ្ងៃ ៤ កើតខែពិសាខ ប៉ុណ្ណោះ ។ ដូច្នេះ ទើបយើងបានសំគាល់ឃើញថា នៅឆ្នាំខ្លះ ការកំណត់ពេលចូលឆ្នាំ ត្រូវធ្លាក់ទៅដល់នៅខែពិសាខក៏មាន(១) ។

តាមសេចក្តីអធិប្បាយដូចខាងលើនេះ ឃើញថា ការដែលយើងធ្លាប់បានឮចាស់ទុំ លោកនិយាយថា ខ្មែរយើងសម័យបុរាណ គេនាំគ្នាធ្វើបុណ្យត្រុដ លេងល្បែងត្រុដ អស់ពេលពេញ ១ ខែចេត្រនោះ ជាការពិតណាស់ ព្រោះរយៈពេល ១ ខែចេត្រនេះ គេទុកជាវេលាចូលឆ្នាំទាំងមូល មិនកំណត់យកតែថ្ងៃណាមួយ ដូចសព្វថ្ងៃនេះទេ ។

១— ឆ្នាំមមែ នព្វស័ក ព.ស. ២៤៧០, ចូលឆ្នាំដល់ទៅ ៦ កើតខែវិសាខ ។

ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃនេះ នៅតំបន់ខ្លះ ដូចជាជាំខ្សាន ប៉ៃលិនជាដើម មានទំនៀមមួយប្លែកអំពីតំបន់ឯទៀត ដែលគេតែងប្រារព្ធលេង នៅពេលចូលឆ្នាំខ្មែរ ក្រៅអំពីទំនៀមធ្វើបុណ្យជាកុសលចំពោះព្រះសង្ឃ ។

តាមសេចក្ដីឲ្យការណ៍របស់លោក មាស - ហាំ និង លោក ប៊ុន ប៊ុរ ដែលធ្លាប់បានធ្វើកសិការនៅតំបន់ជាំខ្សាននេះថា : ១៥ ថ្ងៃជាខាងក្រោយ គឺគិតអំពីថ្ងៃចូលឆ្នាំទៅ អ្នកស្រុកទាំងប្រុសទាំងស្រី ទាំងក្មេងទាំងចាស់ នាំគ្នាយកទឹកអប់ ផ្កាភ្ញី ទៅកាន់ទីវត្តអារាម ដើម្បីទៅធ្វើពិធីស្រង់ជម្រះព្រះពុទ្ធរូបនៅក្នុងព្រះវិហារ ដែលធូលីកាន់អស់ពេល ១ ឆ្នាំទៅហើយនោះ និងដើម្បីសុំសេចក្ដីសុខសប្បាយអំពីកិច្ចនោះផង ។

ពេលត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ពួកកំលោះនាំគ្នាតាមស្រោចទឹកក្រមុំ គឺគេលេងចាក់ទឹកលើគ្នាទៅវិញទៅមក ឥតប្រកាន់ថាស្រី ថាប្រុសឡើយ ។ ល្បែងស្រោចទឹកដែលអ្នកស្រុក ក្នុងតំបន់ជាំខ្សាន ទាំងប្រុសទាំងស្រីលេងនោះ ហាក់ដូចជាសប្បាយណាស់ ។ នៅពេលដែលគេនិយមលេងនោះ ពួកកំលោះនាំគ្នារែកទឹកនឹងគ្រុះ សំដៅទៅផ្ទះណាដែលមានកូនក្រមុំ បានដល់ហើយ ដណ្ដឹងសួរឪពុកម្ដាយគេថា " លោកពូ · អ៊ំ នាងឈ្មោះ . . . (ឧ. ឈ្មោះនាង សាត់) ទៅណាហើយ ? " ជួនកាលឪពុកម្ដាយនាងក្រមុំនោះ កុហកថា " មិននៅទេ ទៅលេងឯនោះ

ហើយ ” តែទោះជាគេធ្វើយ៉ាងនេះក៏ដោយ ពួកកំលោះនោះ នាំគ្នាឡើងទៅបើកទាល់តែឃើញ ហើយនាំគ្នាយកទឹកដះ ទោះជាទឹកខ្លាតទៅទទឹកស៊ីកាំង ឬមនុស្សដទៃទៀត ក៏ឥតគិតឡើយ ។ ដូនកាល ពួកកំលោះដែលរកទឹក ដើរទៅកន្ត្រាចគេនោះ ប្រទះនឹងក្រមុំ ដែលមានកិច្ចការ កំពុងធ្វើដំណើរតាមផ្លូវ ក៏ដះទឹកទៅលើទាល់តែទទឹក អស់ តែគេឥតមានប្រកាន់ខឹងអ្វីឡើយ ។

រឿងល្បែងបែបនេះ មិនមែនមានតែស្រី ១ ទេ ដែលទទួលអភ័ព្វ, គឺពួកស្រី ១ ក៏គេចេះដែរ គេនាំគ្នាផ្ទាំងចាំមើល ឲ្យតែពួកកំលោះបែកហួង ឬដើរគ្នាតិចហើយស្លៀកពាក់ល្អ ១ គេនាំគ្នាព្រួតចាប់ផ្តួល ដងទឹកចាក់ចូលប្រមុះ ចូលត្រចៀក ទាល់តែសំពះអង្វរសុំចាញ់ ទើបគេឈប់ ។ ល្បែងចាក់ទឹកនេះ មិនមែនលេងត្រឹមតែអ្នកធ្លាប់ស្គាល់គ្នាប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីអ្នកមិនធ្លាប់ស្គាល់ ក៏លេងបាន ឲ្យតែចូលទៅដល់ក្នុងស្រុកគេ ។

តាមសេចក្តីឲ្យការណ៍ របស់លោក ហង់ · សំហឿនថា បុណ្យចូលឆ្នាំថ្មីនៅប៉ៃលិន ក៏សប្បាយណាស់ដែរ, សប្បាយតាំងរូបលោក តាំងភ្ញៀវទេសចរពីក្រៅតាំងខ្លាយ ដោយគេលេងចាក់ទឹកគ្នា ដូចជានៅឯជាំខ្សានដែរ ។

កាលដើមឡើយ នៅផ្ទះក្លូខ្សាទីមួយ ១ គេតែងរៀបទឹកអប់ និង

គ្រឿងក្រអូបផ្សេង ៗ សម្រាប់បុណ្យចូលឆ្នាំ កាលបើមានភ្ញៀវចូលទៅ អ្នកផ្ទះយកគ្រឿងក្រអូបនោះទៅប្រោះព្រំលើខ្លួនភ្ញៀវ ប្រសិទ្ធិពរឲ្យមានជោគជ័យ សេចក្ដីសុខ សេចក្ដីចំរើនគ្រប់ប្រការ តែលុះដល់ក្រោយមក ទំនៀមនេះ ក៏ក្លាយទៅជាទំនៀមបាចទឹកដាក់គ្នាទៅវិញ គឺនៅមុខផ្ទះម្នាក់ ៗ សុទ្ធតែមានផ្ដិល ឬធុងទឹក ឲ្យតែអ្នកណាដើរកាត់មុខផ្ទះគេ មិនថាស្រី · ប្រុស ឬកូនលោកណាទេ ទោះជាអ្នកណាក៏ដោយ បើស្លៀកពាក់ល្អ ៗ ផង គេរឹតតែចូលចិត្តលេងណាស់ទៅទៀត កំលោះដេញសាចទឹកលើក្រមុំ ក្រមុំដេញសាចទឹកលើកំលោះ បើក្រមុំណារត់ចូលផ្ទះ គេដេញសាចទឹកតាមដល់តែផ្ទះ សាចទឹកលើបានហើយ ទើបឈប់ ៗ ពុំឃើញមានលេងល្បែងអ្វីក្រៅពីល្បែងនេះទេ ។

តាស់ទុំនិងក្មេងខ្លះ នាំគ្នាឡើងទៅលើភ្នំយ៉ាត ដើម្បីជម្រះចិត្តអកុសលចោល ហើយតម្រង់ចិត្តឲ្យបានល្អក្នុងឆ្នាំថ្មីតទៅ អ្នកខ្លះទៀត គេដើរទៅសំពះចាស់ទុំ ដើម្បីសុំពរឲ្យបានសេចក្ដីសុខ សេចក្ដីចំរើន និងប្រកបការងារឲ្យបានសម្រេចគ្រប់ប្រការ ។

នៅថ្ងៃបង្ហើយបុណ្យចូលឆ្នាំ គេនាំគ្នាទៅកាន់ទីវត្តទាំងប្រុសទាំងស្រី មានទាំងទឹកអប់ជាប់គ្រប់ដៃទៅផង ដើម្បីទៅធ្វើពិធីស្រង់ព្រះដូចនៅខេត្តនានាដែរ ។ នៅពេលនោះ គេលេងល្បែងចាក់ទឹកធំណាស់

គេស្រង់ទាំងព្រះពុទ្ធរូប ទាំងពាក់ស្រោបគ្នាទៅវិញទៅមក ទាល់តែទទឹកស្រឡាបគ្រប់គ្នាគ្មានសល់ ទៅជាប្រឡូកប៉ូកប៉ាកពេញទាំងវត្ត ។ ពួកគេនិយាយថា មានស្រីៗខ្លះ លាយទឹកល័ក្តបន្ទុំ ដើម្បីពាក់លើប្រុសៗដែលមានសំលៀកបំពាក់សផង ហើយនាំគ្នាហ៊ោកញ្ជ្រៀវទ្រហឹងអឺងអាប់គួរសប្បាយពេកណាស់ ។

ផ្នែកកំណត់និងប្រវត្តិការណ៍

សេចក្ដីរាយការណ៍

អំពីសកម្មភាព នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ក្នុងត្រីមាសទី ៤ ឆ្នាំ ១៩៦៦

សេចក្ដីរាយការណ៍នេះ គឺធ្វើបន្តពីសេចក្ដីរាយការណ៍ ៣ ត្រីមាសមុន ដែលបានធ្វើកាលពីថ្ងៃទី ៣០ កញ្ញា ១៩៦៦ (ផ្ញើជូនទៅក្រសួងធម្មការ តាមដីកាអម លេខ ១.៦៤០ ព.ប. ចុះថ្ងៃ ៣-១០-៦៦) ហើយដែលបានចុះក្នុងកម្ពុជសុរិយា លេខ ១-២ ឆ្នាំ ១៩៦៧ ។

១. ផ្នែករដ្ឋបាល :

ទោះបើខ្វះបុគ្គលិកមានសមត្ថភាពជាចាំបាច់គឺ : -អគ្គលេខាធិការរង ១ រូប, -នាយការិយាល័យរបៀប និង បុគ្គលិក ១ រូប, -នាយការិយាល័យនៃការផ្សាយ ១ រូប, ក៏វិជ្ជាស្ថាន បានចាត់ចែងការ មានរបៀបរៀបរយចម្រើន ដោយការខិតខំទុកម៉ាំង របស់បុគ្គលិកទទួលកិច្ចការបណ្ដោះអាសន្ន គ្រប់ៗគ្នា ក្នុងក្រសួងនេះ ។

សេចក្ដីស្នើសុំ:

វិជ្ជាស្ថានសុំទទួចចំពោះក្រសួងធម្មការ សូមមានមេត្តា ៖

ក- ជួយរំលឹកចំពោះការសុំបុគ្គលិក (ពិសេសមានសហជីវិន លាន-ហ៊ីបអាន) គ្រូបង្រៀននៅសាលា អ៊ុង-ម៉េងតិក ជាដើម ដែល

ក្រសួងអប់រំជាតិ ទើបនឹងតបជាយល់ព្រមផ្តល់មកឲ្យតាមសុំនៅដំណាច់ឆ្នាំសិក្សា ១៩៦៦-៦៧ នេះ តាមលិខិតលេខ ៤៨២២ ប.ព. ចុះថ្ងៃ ២៦-១២-៦៦ ចម្លងផ្ញើរបស់ក្រសួងធម្មការ លេខ ៩-ប ចុះថ្ងៃ ៣-១-៦៧ ។

១- ចាត់ចែងយ៉ាងណាឲ្យបានកម្មករថែម ដើម្បីបំពេញការងារសំអាតអគារទាំងមូល ទីបរិវេណក្រសួងហូតដល់បរិវេណខាងមុខពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិតផង ។

សូមជម្រាបថា កម្មករ និង កាប៉ូរ៉ាល់តែ ៣ នាក់របស់វិជ្ជាឋាន គឺសព្វថ្ងៃ ត្រូវទទួលខុសត្រូវគ្រប់បែបយ៉ាង នូវការសំអាតអគារក្រសួងធម្មការ វិជ្ជាឋានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ទីបរិវេណទាំងអស់ នៃក្រសួងធម្មការ ព្រមទាំងពុទ្ធិកវិទ្យាល័យថែមទៀត ។

២- ផ្នែករៀបចំសម្ភារៈ

វិជ្ជាឋាន បានចាត់ឲ្យធ្វើផ្លាកសញ្ញាថ្មី កែពី "អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន" មកជា "នាយកដ្ឋាន" នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យវិញ; ធ្វើសញ្ញាផ្លាកឈ្មោះបុគ្គលិកទៅតាមមុខនាទីរបស់ខ្លួន សម្រាប់ដាក់នៅលើការិយាល័យម្នាក់ៗ; ធ្វើសួនច្បារ នៅមុខពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិត បានសមសួនក្នុងពេលអនុសំវច្ឆរមហាសន្និបាតមន្ត្រីសង្ឃលើកទី ២៣; រៀបចំទីកន្លែងខាងត្បូងអគារ ដោយរៀបថ្មអង្គុយជុំវិញដើមអំពិលឲ្យបានស្អាតទូលាយ ដល់រថយន្តចតបានដោយស្រួល ។

សេចក្ដីស្នើសុំ

ដើម្បីការពាររថយន្តកងការ កុំឲ្យត្រូវថ្ងៃ, ភ្លៀង, ខ្យល់, ខូចខាត, រឺផ្លាប់ខាងសុំក្រសួងធម្មការរៀបយ៉ាងណា សង់រោងមួយនៅខាងលិចអគារ គឺខាងកើតនៃអគារពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ដើម្បីធ្វើជាចំណតរថយន្ត (យើងមានហ៊ីប្រូស៊ីម៉ង់ ហើយទឹងឈើខ្លះដែលជារោងរថយន្តចាស់នៅខាងត្បូងអគារពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ) ។

៣– ផ្នែកចំណូល–ចំណាយ

ក– ផ្នែកចំណាយ

ទី ១– ចំណាយខាងទឹក: គិតត្រឹមត្រីមាសទី ៣ ។ ឯត្រីមាសទី ៤ រដ្ឋាករទឹកពុំទាន់ទារថ្លៃនៅឡើយទេ ។

តារាងប្រៀបធៀប

ឆ្នាំកន្លងទៅ

ត្រីមាស	ឆ្នាំ ១៩៦៥	ឆ្នាំ ១៩៦៦
ត្រីមាសទី ១	៧៥៧ ៛ ៦៥	៤១៩ ៛ ៨៥
ត្រីមាសទី ២	៨០៥ ៛ ៥០	៤៣០ ៛ ៣៥
ត្រីមាសទី ៣	២២៤ ៛ ៤០	១៩៨ ៛ ០០
បូករួម	១.៧៨៧ ៛ ៥៥	១.០៤៨ ៛ ២០

បញ្ញាត្តិ: កងឆ្នាំនេះចំណាយថយជាងឆ្នាំទៅចំនួន ៧៣៩ ៛ ៣៥ ។ ការចំណេញនេះមកពីបានសំចៃ ហើយមានភ្លៀងបរិបូណ៌ មិនសូវ

ប្រើប្រាស់ស្រោចរុក្ខជាតិនិងផ្កាក្នុងសួនច្បារឡើយ ។

ទី ២- ចំណាយខាងភ្លើង : (គិតត្រឹមខែវិច្ឆិកា) ។ ឯខែធ្នូ ពុំទាន់ការថ្លៃនៅឡើយទេ ។

តារាងប្រៀបធៀប

ឆ្នាំកន្លងទៅ

ខែ	ឆ្នាំ ១៩៦៥	ឆ្នាំ ១៩៦៦
មករា	៣៧២r០០	៦៣៩r០០
កុម្ភៈ	៧២៣r០០	៥៦៨r០០
មីនា	៤០៥r០០	៩៧៦r០០
មេសា	៧៧៤r០០	៩៧៩r០០
ឧសភា	១០១៤r០០	៧៧៩r០០
មិថុនា	១១២៧r០០	១១៦៩r០០
កក្កដា	៨៣២r០០	៦៤៦r០០
សីហា	១០៤៧r០០	៧៣២r០០
កញ្ញា	៧៦១r០០	១៤៨៣r០០
តុលា	៨៥៤r០០	១៣០០r០០
វិច្ឆិកា	៨៤៧r០០	១៥០៥r០០
ធ្នូ	៨៩៩r០០	២០៨៩r០០
បូករួម	៩.៦៥៥r០០	១៣.៨៥៩r០០

បញ្ហាគាំ: ក្នុងឆ្នាំនេះ ចំណាយច្រើនជាងឆ្នាំទៅ ចំនួន ៤ ២០៤៛០០ ។ ការចាយច្រើនជាងបន្តិចនេះ បណ្តាលមកពីមាន ការបើកបំភ្លឺពេលយប់ ក្នុងទស្សនកិច្ចរបស់ភ្ញៀវជាតិ មាន ឯ.ឧ. ប្រធានាធិបតីបាកាំង និងក្នុងពេលបុណ្យ ព្រមទាំងការប្រើ ទូទឹកកក និង ម៉ាស៊ីនត្រជាក់ខាងធម្មការផង ។

សេចក្តីសង្កេត: ចំណាយទឹកភ្លើងនេះ គឺពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ចេញសងសរុបចំពោះក្រសួងធម្មការទាំងមូលផង ពីព្រោះកុងទ័រទឹកភ្លើង ជាកម្មសិទ្ធិរបស់វិជ្ជាឋាន ដែលជាអ្នកទទួលបន្ទុកចាយវាយប្រាក់គ្រោង ចំណាយម្នាក់ឯង តាំងអំពីដើមរៀងដរាបមក ។

យោបល់រួម: បើគិតទៅនឹងប្រាក់គ្រោងចំណាយ របស់ក្រសួង ដែលមាន ២០.០០០៛០០ មួយឆ្នាំ (ទោះបីថ្លៃទឹក ត្រីមាសទី ៤ និងថ្លៃភ្លើងខែធ្នូមិនទាន់គិតនៅឡើយក្តី) យើងខិតខំសំចៃសល់ប្រាក់ថវិកា គ្មានការខ្ជះខ្ជាយអស់ប្រាក់គ្រោងឡើយ (គឺសល់ប្រាក់គ្រោង ២០.០០០៛ – ១៤.៩០៧ ៛ ២០ = ៥.០៩២ ៛ ៨០)

១_ ផ្នែកចំណូល

សូមបញ្ជាក់ថា ចំណូលក្នុង ៣ ត្រីមាសមុនមាន: ១.៤២៨.២៤៧៛៨១ ដែលបានមកពីលក់សៀវភៅនានា ។

មកទល់ថ្ងៃទី ៣១ ធ្នូ ១៩៦៦ នេះ ចំណូលសរុបឡើងដល់ ១.៨២៣.៣៨៤៛១១ ។

បញ្ជាក់ ៖ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងចំណូលឆ្នាំ ១៩៦៥ ដែលមានដល់ទៅ ២.៤៤៤.២៧៤៛៦១ យើងឃើញថាឆ្នាំ ១៩៦៦ នេះ ចំណូលថយបន្តិច ។

ការថយចំណូលនេះ ហេតុទី ១ បណ្តាលមកអំពីក្រសួងធម្មការបានដកសៀវភៅ ១៦ មុខ របស់ធម្មសម្បត្តិចេញអំពីវិជ្ជាឋាននេះ ។ ហេតុទី ២ ថវិកាឆ្នាំទៅ គ្រោងបោះសៀវភៅខ្វះខ្វះ ពុំបានគ្រប់ចំនួនត្រូវការរបស់សាធារណជន ។ ហេតុទី ៣ គឺសៀវភៅបីមុខរបស់ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ត្រូវបោះពុម្ពផ្សាយ ទាំងអស់មាន ២៤ មុខ (បោះពុំទាន់ហើយគឺ កច្ចាយនូបត្ថម្ភ ភាគ ១ និងធម្មបទដ្ឋកថា ភាគ ១ និង ២) ។ ហេតុទី ៤ គឺ មកពីបណ្ណាគារក្រៅ បានលួចចម្លងយកសេចក្តីរៀងគន្ថសៀវភៅធម៌ជាដើមរបស់ក្រសួង ទៅបោះពុម្ពលក់ថោកជាងដើមក្រសួង, ប៉ុន្តែឥឡូវ យើងបានសម្រេចប្តឹងឲ្យប្រមូលដកហូត នូវសៀវភៅក្លែងបន្លំទាំងនេះហើយ ។ ហេតុទី ៥ មកពីយើងឲ្យកម្រៃភាគរយតិចពេក តែត្រឹម ១០ ភាគរយ ដល់ឈ្មួញជាវដុំយកទៅលក់ក្រៅ (វិជ្ជាឋាន រង់ចាំតែព្រះរាជក្រឹត្យរៀបចំក្រសួង ដែលសព្វថ្ងៃនៅគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ពុំទាន់ជំនុំអនុម័តនៅឡើយ នោះទើបសម្រួលច្បាប់

ចុះកម្រៃឲ្យបានសមសួនដល់ឈ្មួញខ្លះ ដើម្បីជាមធ្យោបាយជួយឲ្យសៀវ-ភៅយើងដាច់ច្រើន) ។

យោបល់ : ប៉ុន្តែចំណូលដែលចុះប៉ុណ្ណោះ គឺគង់តែឃើញថា បើប្រៀបធៀបទៅនឹងគ្រោងថវិកា សម្រាប់បោះពុម្ពផ្សាយក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៦ ចំនួនប្រាក់ ១.៨០០.០០០៛០០ នោះ វិជ្ជាឋាន បានប្រើកកម្រៃចំណេញជូនថវិកាជាតិចំនួន ៤៣.៣៨៤៛១១ ដែរ ។ គឺថាយើងគ្មានខាត បើប្រៀបធៀបទៅនឹងឆ្នាំមុន គឺឆ្នាំ ១៩៦៤ ចុះទៅ ។

សេចក្តីស្នើសុំ : វិជ្ជាឋាន ចង់សុំក្រសួងធម្មការ ឲ្យផ្តល់សៀវភៅ ៤៤ មុខ ខាងពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ មកឲ្យវិជ្ជាឋានផ្ទាល់ ចាត់ចែងបោះដោយថវិកាខាងវិជ្ជាឋានតែម្តង ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងកិច្ចការទទួលខុសត្រូវផង ។

សូមបញ្ជាក់ថាពីមុន ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ឬក្រសួងធម្មការ គ្រោងថវិកាបោះពុម្ពសៀវភៅ ៤៤ មុខដែលសុំនេះ ដោយគ្មានសួរវិជ្ជាឋានថា បោះប៉ុន្មាន ៗ ក្បាលទេ ។ លុះបោះហើយ ស្រាប់តែប្រគល់ចំនួនសៀវភៅ មកឲ្យវិជ្ជាឋានដាក់ឃ្លាំង ហើយលក់យកប្រាក់ដាក់ថវិកាវិញ ។ លំបាកម្យ៉ាងទៀតគឺ កាលណាពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ សុំធម្មការបោះពុម្ព គឺពុំមានសួរគណៈកម្មការអ្នកប្រាជ្ញ (មានគណៈកម្មការព្រះត្រៃបិដកជាដើម) ទេ ហើយលុះបោះចេញទៅមានខុស ឧទាហរណ៍

ដូចជាសៀវភៅភិក្ខុបាតិមោក្ខ ដែលសម្តេចព្រះសង្ឃរាជផ្ញើមក ប្រាប់ថា ខុសពេញពាសជាដើម ហើយវិជ្ជាឋាន ដែលគ្រាន់តែទទួលលក់នោះ ត្រូវទទួលទោសទាំងអស់ទៅវិញ ។

៤. ការបោះពុម្ពផ្សាយ

ដូចមានសេចក្តីរាយការណ៍ ចុះថ្ងៃ ៣១-៩ ៦៦ ផ្ញើមកក្រសួងធម្មការស្រាប់ ។

៥- ការជាតាំងចំពោះអង្គការនានា

ក្រសួងបានសម្រេចផ្ញើព្រះត្រៃបិដកពីភាគ ១ ដល់ ៩០ (៩០ ភាគ) តាមសេចក្តីស្នើសុំរបស់ ឯ.ឧ. ហ៊ុយ - កន្ធុល ឯកអគ្គរាជទូតកម្ពុជាប្រចាំក្រុងម៉ូស្គូ ទៅតំកល់ទុកនៅវត្តមួយ ជាមជ្ឈមណ្ឌលពុទ្ធសាសនា នាក្រុងប៊ែរឡាំងខាងលិច (លិខិតយល់ព្រមផ្តល់តាមសុំផ្ញើទៅធម្មការ លេខ ២០១៨.ពប ចុះថ្ងៃទី ៣១ ១២-៦៦) ។

៦- សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

វិជ្ជាឋានដែលបានធ្វើកិច្ចការ ដូចរៀបរាប់ក្នុងរាយការណ៍ពេញ១ឆ្នាំមកនេះ ក៏នៅតែយល់ថា បានលទ្ធផលបន្តិចប៉ុណ្ណោះ ។ នៅឆ្នាំ ១៩៦៧ នេះ វិជ្ជាឋាននឹងខិតខំបន្តសកម្មភាពឲ្យកាន់តែបានចំរើនដុះដាលតទៅទៀត ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៣១ ធ្នូ ១៩៦៦

នាយកនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ហត្ថលេខា : ឈាង-ហ៊ាបអាន

អនុសំវច្ឆរមហាសន្និបាតទី ២៣ នៃមន្ត្រីសង្ឃ

ញ.សឿង រៀបរៀង

ពិធីអនុសំវច្ឆរមហាសន្និបាតទី ២៣ នៃមន្ត្រីសង្ឃ សម្រាប់ឆ្នាំមមី អដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥០៩ បានប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបរិយាកាសដ៏រីករាយយ៉ាងក្រៃលែង ពីថ្ងៃសុក្រ ៤ រោចខែបុស្ស ព.ស. ២៥០៩ (៣០ ធ្នូ ១៩៦៦) ដល់ថ្ងៃពុធ ៩ រោច ខែ-ឆ្នាំដដែល (៤ មករា ១៩៦៧) នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រឹត (រួមទាំងពីរគណៈ) ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ, នៅវត្តឧណ្ណាលោម ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជគណៈមហានិកាយ និងនៅវត្តបទុមវតី ក្រោមព្រះអធិបតីភាពនៃសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក គណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ (តាមកម្មវិធីនៃគណៈទាំងពីរ) ។

យើងសូមរៀបរាប់សង្ខេប ចំពោះតែពិធីក្នុងថ្ងៃសៅរ៍ ៥ រោច ខែបុស្ស ព.ស. ២៥០៩ (៣១-១២-៦៦) ដែលជាថ្ងៃប្រជុំធំ រួមព្រះសង្ឃទាំងពីរគណៈ ពេលម៉ោង ៤ កន្លះរសៀល នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រឹត ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ។ បន្ទាប់ពីព្រះសង្ឃស្វាធ្យាយធម៌ជយន្តោ ថ្វាយព្រះពរជ័យចំពោះសម្តេចឪ ព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភករូបហើយមក, សហជីវិន គុយ-គៅ អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការ បានថ្លែងសុន្ទរកថា រៀបរាប់អំពីសកម្មភាពនៃព្រះ

ពុទ្ធសាសនា, រួចហើយព្រះតេជព្រះគុណ ហោម - សឹម វិនយធរនៃមេគណខេត្តតាកែវ ជាតំណាងមន្ត្រីសង្ឃទាំងអស់ បានថ្វាយសុន្ទរកថាសង្ខេបមួយទៀត (សុន្ទរកថាទាំងពីរនេះ យើងនឹងចុះផ្សាយក្នុងទំព័រខាងក្រោយ) ។

បន្ទាប់ពីនេះ, សម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ទ្រង់បានថ្វាយព្រះសន្ទកថាមួយ ជាកិច្ចប្រស័យ ចំពោះមន្ត្រីសង្ឃ, ព្រមទាំងព្រះសង្ឃទាំងអស់ ដែលបាននិមន្តមកយ៉ាងច្រើនកុះករណែនណាន់តាន់តាប់ ពាសពេញទីបរិវេណនៃពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រឹត ។ ជាដំបូង, ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះបន្ទូលអំពីការចំរើនលូតលាស់ជាអតិបរមា នៃវិស័យពុទ្ធសាសនា និងវិស័យដទៃទៀត ដោយសារព្រះសង្ឃទាំងអស់ មានសាមគ្គីធម៌ជួយដឹកនាំគាំទ្រយ៉ាងពេញបន្ទុក ស្របទៅតាមគន្លងការសង្គមរាស្ត្រនិយម ដែលជាលទ្ធិ សង្គមនិយមអាស្រ័យពុទ្ធសាសនា ។ ចំពោះការលូតលាស់នេះ, ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថែមថា : តាមការពិនិត្យសង្កេតរបស់ជនបរទេស ឃើញថា នៅប្រទេសកម្ពុជា វិស័យទាំងឡាយ សឹងបានចំរុងចំរើនលូតលាស់យ៉ាងស្តុកស្តម្ភសម្បើមណាស់ លើកលែងតែសាសនាកាតូលិកចេញ ។ មានកាសែតកាតូលិកមួយបានផ្សាយថា នៅស្រុកឯទៀត ១ គេបានឃើញបណ្តាជនក្រីក្រហោមហោម ដើរសុំទានជាហេតុនាំឲ្យជនបរទេសធុញទ្រាន់ណាស់ ចំណែកនៅប្រទេសកម្ពុជា

គ្មានស្ពានការពុនជាបែបនោះទេ — ភ្នំពេញជាទីក្រុងមួយស្អាតស្អំសក្តិសមស្រស់បំព្រង គួរឲ្យគោតសរសើរណាស់ ... ។ ចំពោះសាសនាវិញ ខ្មែរជឿកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនមុតមាំណាស់, គេមិនអាចនឹងឃោសនាពន្យល់ខ្មែរឲ្យជឿសាសនាដទៃទៀត មានគ្រិស្តសាស-នាជាដើម ដោយងាយៗបានទេ — ខ្មែរមិនស្គាល់គ្រិស្តសាសនាថាជាយ៉ាងណាៗទេ — ខ្មែរសំគាល់ថាគ្រិស្តសាសនា គឺជាសាសនា-របស់ជនជាតិអឺរ៉ុប ... ។ សម្ដេចឪ ព្រះអង្គទ្រង់សរសើរហើយសរសើរទៀត ចំពោះសម្ដេចព្រះពោធិវង្ស ដែលបានយកព្រះទ័យទុកដាក់យ៉ាងប្រិតប្រៀបជាទីបំផុត ក្នុងការរុះរើ-ស្ថាបនាជាថ្មីឡើងវិញ នូវអគារទាំងឡាយនៃពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ, ជាពិសេសទៅទៀត ព្រះអង្គបានបរិច្ចាគបច្ច័យចំនួន ហុកសិបម៉ឺនរៀល (៦០០.០០០៛) សម្រាប់បង្ហើយការស្ថាបនានេះ ។

គពីនេះទៀត, សម្ដេចឪ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលអំពីនយោបាយក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេសនៃកម្ពុជាអព្យាក្រឹត យ៉ាងពិស្តារ ដែលគ្រប់ចំណុចទាំងអស់ សុទ្ធតែមានសារៈសំខាន់ ពីរោះក្បោះក្បាយ ព្រះសង្ឃនិងបណ្ដាជនទាំងឡាយ បានចាប់អារម្មណ៍ ប្រុងស្ដៀងស្ដាប់យ៉ាងផ្ចិតផ្ចង់ដក់ជាប់ចិត្តឥតធុញទ្រាន់ ដរាបដល់ចប់ព្រះសន្ទរកថានេះ នៅពេលម៉ោង ៧ យប់ ក្នុងបរិយាកាសដ៏សែនរីករាយយ៉ាងក្រៃលែង ។

សូមលោកអ្នកអាន មេត្តាអភ័យទោស ចំពោះការពុំអាចលើកយកព្រះសន្ទរកថាទាំងស្រុងរបស់សម្តេចៗ មកចុះផ្សាយក្នុងទំព័រនេះបាន ។

ឯសុន្ទរកថារបស់សហជីវិន គុយ-ពៅ និងព្រះវិនយធរ សោម-សឹម តំណាងមន្ត្រីសង្ឃ, យើងសូមចុះផ្សាយដូចតទៅនេះ ៖

សុន្ទរកថា សហជីវិន គុយ-ពៅ

អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការនិងសាសនសិក្សាធិការ

សូមព្រះតេជះតម្កល់លើត្បូង

សូមព្រះករុណាគ្រាបបង្គំទូល ក្រោមលម្អងធូលីព្រះបាទ នៃសម្តេច សហជីវិន ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍

សូមទ្រង់ជ្រាប ។

នៅក្នុងពិធីអនុសំវច្ឆរមហាសន្និបាត នៃមន្ត្រីសង្ឃលើកទី ២៣ ប្រចាំឆ្នាំមមែអដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥០៩ នេះ, ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ, ក្នុងនាមនៃក្រសួងធម្មការ និងសាសនសិក្សាធិការ និងក្នុងនាមពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា សូមថ្វាយនូវព្រះមហាករុណាធិគុណ យ៉ាងរំភើប និងយ៉ាងកក់ក្តៅបំផុត ចំពោះព្រះរាជាធិបតីភាព ដែលលម្អងធូលីព្រះបាទ បានទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ ស្តេចព្រះរាជដំណើរដល់ពិធីសម្ពោធបើកមហាសន្និបាតនៃព្រះសង្ឃ ក្នុងឱកាសដ៏មហោឡារិកនេះ ដែលមានប្រជុំរៀងរាល់ឆ្នាំ ដើម្បីពិភាក្សាចំពោះបញ្ហានានាទាក់ទងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

អនុស្សាវរីយ៍មហាសន្និបាតនៃមន្ត្រីសង្ឃនេះ បានកើតឡើងចំនួន ២៣ ឆ្នាំហើយ គប់តាំងឆ្នាំនេះផង គឺជាលទ្ធផលដ៏វិសេសក្រៃលែងនៃការឧបត្ថម្ភរបស់រាជបល្ល័ង្ក ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជាសាសនាសុខចំរើនបំផុតក្នុងលោក ហើយជាពិសេស គឺសម្តេចជាអម្ចាស់ កាលដែលព្រះអង្គនៅគង់គ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិនោះ ទ្រង់បានបង្កបង្កើតឲ្យមានឡើង ។ ដូច្នេះ អាចសន្មតយ៉ាងខ្លីបានថា មហាសន្និបាតនៃព្រះសង្ឃនេះ មានអាយុកាល ២៣ ឆ្នាំហើយ ជាបុត្រផ្ទាល់របស់សម្តេចជាអម្ចាស់ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ, សម្តេចជាអម្ចាស់ទ្រង់តែងស្តេចយាងមកជាព្រះរាជាធិបតីរៀងរាល់ឆ្នាំ រឹងរឹតតែបង្ហាញឲ្យឃើញថា ព្រះអង្គតែងសព្វព្រះរាជហឫទ័យជានិច្ច ចំពោះមហាសន្និបាតនេះ ។ ដូច្នេះហើយ កិច្ចការអ្វីដែលទាក់ទងនឹងព្រះពុទ្ធសាសនាក្តី ទាក់ទងនឹងកិច្ចការរដ្ឋក្តី ព្រះអង្គពុំដែលលាក់លៀមម្តងណាទេ ទ្រង់តែងតែថ្លែងជាឱឡារិក លាតត្រដាងនូវការទាំងអស់នេះ ថ្វាយ - ប្រគេនព្រះសង្ឃនៅក្នុងវេទិកានេះជាដរាប ដូចជាព្រឹត្តិការណ៍ពីរ គឺ :

១- ព្រះអង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យប្រោសព្រះរាជទាន ថ្វាយព្រះឋានន្តរស័ក្តិដល់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ចំពោះសម្តេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរព្រះអង្គ គឺនៅត្រង់កន្លែងនេះ ។

៦– ព្រះអង្គទ្រង់ថ្លែងទៅបញ្ជាក់អំពីគោលនយោបាយខ្មែរ ហេតុព្រះអង្គទ្រង់និពន្ធបានជាសៀវភៅមួយមានចំណងជើងថា នយោបាយសង្គមនិយមព្រះពុទ្ធសាសនានៃប្រទេសកម្ពុជា ក៏ផ្ដើមឡើងនៅត្រង់ទីនេះដែរ ។

ហេតុការណ៍ទាំងនេះទៀត បញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា ព្រះរាជបល្ល័ង្កខ្មែរ បានទំនុកបំរុងព្រះពុទ្ធសាសនា ជាដរាបរៀងមកជាប់ជាប្រពៃណីតាំងពីបុរាណកាល រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នកាល ក៏រឹងរឹតតែបន្ថែមកម្លាំងឧបត្ថម្ភឲ្យខ្លាំងក្លាឡើងទៀត ដូចជានៅពេលថ្មី ៗ នេះ ល្អងធូលីព្រះបាទ បានកសាងវត្តធំៗ ពីរទៀត គឺវត្តជោតញ្ញាណ ១ ឥន្ទញ្ញាណ ១ នៅក្រុងព្រះសីហនុ ដែលទើបសម្ពោធ ហើយប្រោសព្រះរាជទានដល់ព្រះសង្ឃ និងពុទ្ធសាសនិកជន ធ្វើសក្ការបូជាចង្កើនរុងរឿង ជាកិត្យាភាពក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ដោយសារព្រះរាជហឫទ័យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ-សាសនានេះ អនុសំវច្ឆរមហាសន្និបាតនៃមន្ត្រីសង្ឃរៀងរាល់ឆ្នាំ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃសម្ដេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរព្រះអង្គ ឬព្រះអធិបតីភាព នៃសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកនោះ តែងតែបានលទ្ធផលល្អពិភាក្សាសម្រេចនូវបញ្ហាធំ តូចផ្សេង ៗ ដែលកើតមានក្នុងរយៈឆ្នាំដែលកន្លងទៅ និង រៀបចំសម្រាប់ឆ្នាំទៅមុខទៀត ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

ទូលព្រះបង្គំសូមព្រះរាជទាន ព្រះបរមរាជឱកាស ដើម្បីក្រាបបង្គំថ្វាយអំពីកិច្ចការខ្លះ ដែលក្រសួងធម្មការបានបំពេញមក ក្នុងរយៈឆ្នាំនេះ :

១- ផ្នែកវិជ្ជាស្ថានស្រាវជ្រាវទំនៀមទម្លាប់ ៖ កិច្ចការខាងការស្រាវជ្រាវទំនៀមទម្លាប់ និងប្រវត្តិផ្សេង ៗ ក៏ប្រមូលបានឯកសារសំខាន់ ៗ ពីគ្រប់ភូមិភាគក្នុងប្រទេសបានកើនចំនួនលើសពីឆ្នាំមុនដែរ ជាហេតុនាំឲ្យមានអ្នកប្រាជ្ញ អ្នកស្រាវជ្រាវក្នុងស្រុក និងបរទេសជាច្រើន ចេញចូលទាក់ទងជាមួយបណ្ណាល័យពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ដែលព្រះរាជបល្ល័ង្កបានបង្កើតឡើងរាប់ជាង ៤០ ឆ្នាំមកហើយ ។ មានមនុស្សជនបរទេសនានា គេទទួលស្គាល់ថា បណ្ណាល័យយើងនេះ ជាមជ្ឈមណ្ឌលខាងវប្បធម៌ជាតិយ៉ាងសំខាន់ផង ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ក្រសួងបានអំពាវនាវឲ្យវត្តនានា បង្កើតបណ្ណាល័យប្រចាំវត្ត ដោយអនុគ្រោះឲ្យជាសៀវភៅបណ្តាក់ ហើយនិងប៉ុះតម្លៃយ៉ាងថោកថែមទៀតផង មកទល់នឹងពេលនេះ មានវត្តចំនួនជិតមួយពាន់ហើយ ដែលបានបង្កើតបណ្ណាល័យតាមសេចក្តីអំពាវនាវ ។

២- ផ្នែកបោះពុម្ពផ្សាយ ៖ ចំពោះកិច្ចការបោះពុម្ពផ្សាយក្បួនខ្នាតផ្សេង ៗ នៅឆ្នាំនេះ បានកើនច្រើនជាងឆ្នាំមុន ។ គឺបោះពុម្ពហើយស្រេចបានចំនួនសៀវភៅ ១៦៤.៧១០ ក្បាល ចែកចេញជា ៥៤ ឈ្មោះផ្សេង ៗ គ្នា ។ ក្នុងចំនួននេះ មានខ្លះជាសៀវភៅចាស់បោះពុម្ពឡើងវិញ និងខ្លះទៀតជាសៀវភៅតែងថ្មី ៗ ឯព្រះត្រៃបិដក ក៏ចេញផ្សាយបាន ៩០ ភាគហើយ ក្នុងចំនួន ១១០ ភាគ

ដែលបានប្រែតម្រឹមតម្រង់ប្រសើរ ៗ

៣- ផ្នែកការសិក្សាខាងព្រះពុទ្ធសាសនាវិញ ក៏មានដំណើរល្អ ទាំងខាងផ្នែកគន្ថធុរៈ និងវិបស្សនាធុរៈព្រមគ្នា ៗ ខាងផ្នែកគន្ថធុរៈ រដ្ឋាភិបាល បានចាត់ចែងឲ្យមានសាលាធម្មវិន័យ ដែលបានបើកបង្រៀនហើយចំនួន ១.០៥៦ សាលា មានសិស្ស ១៥.៩៥១ រូប មានសាលាពុទ្ធិកបឋមសិក្សា ៦៦៧ មានសិស្ស ១០.៣៨៣ រូប ហើយសាលាបឋមសិក្សានេះ ត្រូវមានការកែទម្រង់ថ្មីលើសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិ-យានី ជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង និងសម្តេចសហជីវិន បានទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស តាមសេចក្តីទូលស្នើនៃសម្តេចព្រះពោធិវង្ស ជាអគ្គាធិការនៃពុទ្ធិកសិក្សា ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រ ក៏បានប្រកបទៅដោយដំណើរល្អ ឥតអ្វីជាឧបសគ្គដែរ ៗ សព្វថ្ងៃ សាលាពុទ្ធិកបឋមសិក្សាបែបទម្រង់ថ្មី មានចំនួន ៦១ ចែកជា ៨៧ ថ្នាក់រៀន និងមានសមណ-សិស្សចំនួន ២.៩៥៩ រូប គឺទើបតែបង្កើតនៅគ្រប់ទីប្រជុំជនស្រុក ក្នុងខេត្តសំខាន់ ៗ នៅឡើយ ពុំទាន់បានដល់ខេត្តថ្មី ៗ នៅឡើយទេ ៗ ដូច្នេះ បានជាគ្រោងការក្នុងឆ្នាំថ្មីនេះ នឹងត្រូវបង្កើនថ្នាក់ បន្ថែមគ្រូសម្រាប់នៅទីថ្មី ៗ ទៀត ដើម្បីបំពេញកិច្ចត្រូវការ របស់បណ្តាពុទ្ធបរិស័ទគ្រប់ដំបន់ទាំងនោះ ៗ ព្រោះរបៀបកែទម្រង់ថ្មីនេះ ជាទិសដៅតែមួយនៃកិច្ចសិក្សាក្នុងពុទ្ធចក្រ ឲ្យស្របគ្នាទៅនឹងការសិក្សាខាងអាណាចក្រ

ដែលសព្វថ្ងៃកំពុងតែមានវឌ្ឍនភាពជាអតិបរមា ក្រោមព្រះរាជកិច្ចដឹកនាំ នៃសម្តេចសហជីវិន ជាប្រធាននៃសង្គមរាស្ត្រនិយម ។ វត្ថុបំណងនេះ ក៏កើតឡើងពីព្រះរាជតម្រាស់ដាស់តឿននៃល្អងធូលីព្រះបាទ ដែលទ្រង់បានថ្លែងផ្តាំផ្ញើនៅទីនេះដែរថា : សមណនិស្សិត ក៏ជាអនាគតពលរដ្ឋយើងប្រពៃណាស់ សំរាប់បំរើប្រទេសជាតិទៅអនាគត ។ ព្រះរាជបន្ទូលសូរសីហនាទនេះ មានន័យទូលាយអនេកអនន្តណាស់ ដែលទូលព្រះបង្គំទាំងអស់ខំប្រតិបត្តិមិនឲ្យខ្វះឡើយ ហេតុនេះ បានជាត្រូវសំរិតសំរាំងរើសគ្រូ ដើម្បីយកទៅបង្រៀនសាលាទាំងនេះ ឲ្យមានសមត្ថភាព និងគុណសម្បត្តិបរិបូណ៌ ដោយបើកការប្រឡងជ្រើសរើសយ៉ាងតឹងរ៉ឹង កាលពីឆ្នាំ ១៩៦៥ មុន និងកាលពីដើមឆ្នាំ ១៩៦៦ នេះមុន ហើយបានគ្រោងថា នឹងជ្រើសរើសសម្រាប់ឆ្នាំសិក្សាថ្មីតទៅទៀត ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមព្រះបរមរាជានុញ្ញាត ថ្លែងក្នុងនាមព្រះរាជរដ្ឋាភិបាល នូវអំណរព្រះករុណាធិគុណ និង កតញ្ញូតាធម៌ដ៏លើសលប់ថ្វាយចំពោះសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ, សម្តេចព្រះសង្ឃនាយក, សម្តេចព្រះពោធិវង្ស ដែលព្រះអង្គទ្រង់តែងតែប្រឹងប្រែងពេញព្រះកាយពល ឧបត្ថម្ភកិច្ចការគ្រប់បែប កង្វល់ពុទ្ធចក្រឲ្យប្រកបដោយសេចក្តីចំរើនមហិមា

គ្រប់គ្រាគ្រប់កាល ពិសេសគឺព្រះអង្គទ្រង់ត្រិះរិះរកមធ្យោបាយល្អ ៗ ជួយប្រទានព្រះរាជយោបល់ដល់ក្រសួងធម្មការ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ - ខ្ញុំព្រះករុណា ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់ ពុំអាចភ្លេចបានឡើយ ចំពោះព្រះគតិបណ្ឌិតទាំងនេះ ។

មួយចំណែកទៀត ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមឆ្លៀតឱកាសដ៏ឧឡារិកនេះ ថ្វាយអំណរព្រះគុណចំពោះព្រះតេជព្រះគុណរាជាគណៈ ឋានានុក្រម មេគណ អនុគណ និងចៅអធិការគ្រប់ព្រះអង្គ ដែលបានជ្រោមជ្រែងពេញសមត្ថភាព ឥតសំចៃកម្លាំង រួបរួមគ្នាធ្វើឲ្យកិច្ចពុទ្ធចក្រលឿនទៅមុខ ស្មើគ្នានឹងល្បឿននៃកិច្ចអាណាចក្រដែរ ឧទាហរណ៍ដូចជាខិតខំជួយដល់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច វប្បធម៌ មានជាអាទិ៍គឺ ការដាំដើមឈើ, ជីកអណ្ដូងទឹក, ស្ថាបនាមន្ទីរពេទ្យ, សាលារៀន ដោយបានចូលជួយជាសកម្មផង ជាទីប្រឹក្សានៃកិច្ចការអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ផង និងកិច្ចការជាច្រើនទៀត ឲ្យបានសម្រេចឡើង នៅតាមទីក្រុង និងទីជនបទនានា ស្របទៅតាមព្រះមាគ៌ានយោបាយដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ នៃសម្ដេចសហជីវិន ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ។

សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស

នៅទីអវសាននេះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមថ្វាយល្អងធូលីព្រះបាទជាថ្មីម្ដងទៀត នូវអំណរព្រះមហាករុណាធិគុណ និងកតញ្ញុតាដ៏

ជ្រាលជ្រៅ ចំពោះព្រះរាជវត្តមាននៃព្រះអង្គ និង សូមឧទ្ទិសបួងសួង ចំពោះគុណបុណ្យព្រះរតនត្រ័យ តេជានុភាពនៃព្រះពុទ្ធសាសនា និងវត្ថុស័ក្តិសិទ្ធិ ក្នុងសកលលោក ជួយអភិបាលថែរក្សាអង្គសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង និងសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ សូមព្រះអង្គបានប្រកបដោយព្រះបរមសុខសួស្តី ឈ្នះមារសត្រូវគ្រប់ទិសទី និងមានព្រះជន្មាយុយឺនយូរ ដើម្បីជាម្លប់ដ៏សុខសាន្តនៃប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរជាកូនចៅព្រះអង្គដរាបតទៅ ។

ជយោ ! ព្រះរាជបល្ល័ង្ក

ជយោ ! សម្តេចព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍

ជយោ ! សង្គមនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា

សូមព្រះតេជះតាំកល់លើត្បូង

សុន្ទរកថា

ព្រះវិនយធរ សោម សឹម កំណាងមន្ត្រីសង្ឃ

សូមថ្វាយព្រះពរសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ អគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍

សូមទ្រង់ជ្រាប ។

ក្នុងនាមនៃមន្ត្រីសង្ឃគ្រប់ឋានៈ ក្នុងព្រះរាជធានីភ្នំពេញ និងក្នុងខេត្តក្រៅ ដែលស្ថិតនៅក្រោមព្រះឱវាទ នៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ និងសម្តេចព្រះសង្ឃនាយក តាំងពីព្រះអង្គ ហើយដែលបាននិមន្តមកជួប

ជុំក្នុងមហាសន្និបាតនេះ អាត្មាភាព សូមថ្វាយព្រះពរ ថ្លែងនូវអំណរដ៏ក្រៃលែង ចំពោះព្រះមហាករុណាធិគុណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ អគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភក៍ ដែលទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ ស្តេចយាងមកជាព្រះរាជាធិបតី ក្នុងពិធីអនុស្សាវរីយ៍មហាសន្និបាតទី ២៣ នៃមន្ត្រីសង្ឃនេះ ។

សូមថ្វាយព្រះពរ

អម្បាញ់មិញនេះ លោកអ្នកឧកញ៉ាអនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងធម្មការ បានថ្លែងសេចក្តីថ្វាយពតិមាន អំពីមហាសន្និបាតនេះ ដែលមានសេចក្តីជាប់ទាក់ទងចំពោះព្រះមហាក្សត្រ ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ចំពោះព្រះសង្ឃ និង ចំពោះប្រទេសជាតិរួចហើយ ។

ឥឡូវនេះ អាត្មាភាព ជាតំណាងមន្ត្រីសង្ឃទាំងអស់ សូមព្រះរាជទានព្រះរាជឱកាស ថ្វាយពតិមាន បន្ថែមយ៉ាងសង្ខេប អំពីព្រះពុទ្ធសាសនា ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា សម័យបច្ចុប្បន្នដូចតទៅនេះ ៖

សូមថ្វាយព្រះពរ

សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ទោះបីជនរួមជាតិ ជា ឧបាសក ទាយក ពុទ្ធសាសនិកនៅតាមព្រំដែន បានទទួលរងគ្រោះថ្នាក់មួយដងមួយកាល ដោយការឈ្លានពានអំពីបរទេសជិតខាង, ក៏អាចសន្និដ្ឋានបានថា ពុទ្ធ-សាសនិកជន ទាំងគ្រហស្ថ ទាំងបព្វជិត ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទាំង

មូល បានប្រកបដោយសេចក្ដីសុខសាន្ត ស្ទើរតែឥតមានទុក្ខព្រួយ ប្រសើរវិសេសជាងពុទ្ធសាសនិកជន នៅប្រទេសជិតខាងជុំវិញកម្ពុជរដ្ឋ យើង ព្រោះថា ដូចជាកិត្តិយស ដែលយើងធ្លាប់បានទទួលរៀងមក, ប្រទេសខ្មែរយើង ជាកោះសន្តិភាព នៅកណ្ដាលសមុទ្រនៃភ្លើងសង្គ្រាម ។

ដោយអាស្រ័យនូវសេចក្ដីសុខសាន្តនេះ ព្រះសង្ឃទាំងឡាយ សឹងមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងដំណើរបំពេញគន្ថធុរៈ គឺការសិក្សាធម៌វិន័យព្រះពុទ្ធសាសនា និងវិបស្សនាធុរៈ គឺការដុសខាត់ សម្រិតសម្រាំងចិត្តគំនិតឲ្យបានថ្លៃថ្នូរ និងការកសាងបង្កើតសមិទ្ធិថ្មី ៗ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រមទាំងជួយបំពេញសង្គមកិច្ច ចំពោះត្រង់ណា ដែលមិនពាស់ខុសនឹងវិន័យបញ្ញត្តិ ។

ព្រះសង្ឃទាំងអស់ បានដឹងច្បាស់ណាស់ថា ប្រទេសកម្ពុជា ដែលប្រកបដោយឯករាជ្យ, អព្យាក្រឹត្យ និងសេចក្ដីសុខ · ចម្រើន មានសមិទ្ធិកើនចំនួនជាទិចកល់ថ្លៃ ទាំងព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏មានការលូតលាស់ចម្រើនជាលំដាប់មកយ៉ាងនេះ ប្រាកដជាដោយសារព្រះបញ្ញាញាណដ៏វាងវៃ និងព្រះនយោបាយដ៏ភ្លឺថ្លា ព្រមទាំងព្រះគតិបណ្ឌិតដ៏ឆ្នើម នៃសម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋជាអម្ចាស់ ដែលជាព្រះឯកអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍ដ៏ប្រសើរបំផុត ។

ព្រះសង្ឃទាំងអស់ តែងមានកតញ្ញុតាធម៌ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ចំពោះសម្ដេច

ជាអម្ចាស់ ឥតមានភ្លេចព្រះឧបការគុណដ៏លើសលុបរបស់ព្រះអង្គ ដែលទ្រង់បានកសាងសុខសន្តិភាព ព្រះរាជទានដល់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ដោយនយោបាយសង្គមនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជានយោបាយឯកតែមួយសម្រាប់មាតុភូមិជាទីស្រឡាញ់ គឺប្រទេសកម្ពុជា ព្រមទាំងសម្រាប់សកលពិភពលោកផង ។

សូមថ្វាយព្រះពរ

មន្ត្រីសង្ឃទាំងអស់ នៅចាំជាក់ថា ទីកន្លែងនៃមហាសន្និបាតនេះ ដែលផ្តល់ឱកាសមហាប្រសើរ ឲ្យបានជួបព្រះភក្ត្រជាទីស្នេហា ជាទីទឹករលឹក នៃសម្តេចព្រះអគ្គពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភកជាអម្ចាស់, កាលដើមឡើយក្នុងសម័យអាណាព្យាបាលបារាំង, ជាបរិវេណនៃសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ។ ចាប់តាំងពីសម័យដែលប្រទេសកម្ពុជា ត្រឡប់បានឯករាជ្យមក, ក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភនៃព្រះបរមមហាក្សត្រ, ដោយសារព្រះរាជសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មោះមុត និង ព្រះបំណងដ៏ឧត្តម ដើម្បីលើកឋានៈចំណេះវិជ្ជានៃព្រះសង្ឃសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ក៏បានប្រែនាមបញ្ញត្តិជា ពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុក-ម្រឹត ដោយមានសកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ បានចាប់សម្ពោធឡើង ដើម្បីនាំដំណើរនៃពុទ្ធិកសិក្សា ឲ្យបានទៅដល់ទីបំផុត ។ មិនត្រឹមតែការកែប្រែនាមបញ្ញត្តិ និងឋានៈនៃការសិក្សាប៉ុណ្ណោះទេ ទោះទាំងរូបរាងដែលមានសភាពទ្រុឌទ្រោមចាស់គ្រាំគ្រា ក៏សម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ

ជាម្ចាស់ ទ្រង់មានព្រះបញ្ញា ឲ្យកែប្រែ ឲ្យមានសម្រស់ និងសភាព ថ្កោងថ្កើងវិញដែរ ។ ការកែប្រែទាំងខាងគុណសម្បទ ទាំងខាងរូបសម្បទនេះ មន្ត្រីសង្ឃគ្រប់រូប និងពុទ្ធបរិស័ទជាគ្រហស្ថគ្រប់គ្នា បានឃើញប្រត្យក្ស ថ្ងៃកហើយថ្ងៃកទៀតរៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ភិក្ខុសង្ឃខ្មែរតែងបានទទួលភាពត្រជាក់ត្រជុំ ដោយសារទឹកព្រះហឫទ័យដ៏ថ្លៃថ្លា នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋជាអម្ចាស់ជាទីស្នេហាតែមួយព្រះអង្គ ។ មន្ត្រីសង្ឃមានសង្ឃឹមមាំ លើកិច្ចទំនុកបម្រុងតទៅអនាគត នៃព្រះរាជរដ្ឋាភិបាលថា ការសិក្សាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងមានដំណើរទៅកាន់វឌ្ឍនភាពជាលំដាប់ ។

ជាទីបញ្ចប់នេះ, អាត្មាភាព, ក្នុងនាមនៃព្រះសង្ឃទាំងអស់, សូមថ្វាយព្រះពរបវរសួស្តី ជោគជ័យ មហាមង្គល វិបុលសុខគ្រប់ប្រការ ចំពោះសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ជាអម្ចាស់ជីវិត, ចំពោះសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍ :

— សូមព្រះអង្គបានប្រកបដោយព្រះជន្មាយុយឺនយូរ ជាងរយវស្សា មានព្រះសុខភាពដ៏បរិបូណ៌ !

— មារសត្រូវគ្រប់ទិសទី កុំគប្បីយាយីបៀតបៀនព្រះអង្គបានឡើយ!

សូមថ្វាយព្រះពរ !